

Vilniaus universitetas

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

ARŪNĖ KANOVAITĖ

II kurso studentė

**KINIJOS GLOBALI KOVA SU TERORIZMU: STRATEGINIAI
NARATYVAI**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: doc. dr. K. Andrijauskas

Vilnius, 2024

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Kanovaitė A., Kinijos globali kova su terorizmu: strateginiai naratyvai: Politikos mokslų specialybės, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas doc. dr. K. Andrijauskas. – V., 2024. – 73 p.

Reikšminiai žodžiai: strateginiai naratyvai, kova su terorizmu, saugumizavimas, makroaugumizavimas, „Juostos ir kelio iniciatyva“, „Globali saugumo iniciatyva“, baltoji knyga

Kalbant apie terorizmo kardymą, Kinijos istorijoje būta ne vienos jos reputaciją kvestionuojančios situacijos: kaltinimų dėl galimų žmogaus teisių pažeidimų susilaukė tiek jos vidinė politika musulmoniškosios etninės mažumos – uigūrų – atžvilgiu, tiek ir ekstradicijos, neteisminės egzekucijos ir kt. veiksmai taikiai už nepriklausomybę pasisakančių mažumų atstovų atžvilgiu Šanchajaus Bendradarbiavimo Organizacijos rėmuose. Nors istoriškai Kinijos kovos su terorizmu atspirties tašku tapo Jungtinių Amerikos Valstijų pradėta „globalaus karo su terorizmu“ kampanija, minėtos situacijos demonstruoja atsiradusią takoskyrą. Tiesa, Kinija iki šiol nesiūlo savito ar grandiozinio plano globaliai kovai su terorizmu, tačiau vis tik jos siūlomose tarptautinėse iniciatyvose yra randamas su terorizmo kardymu susijęs diskursas.

Šiuo darbu siekiama išanalizuoti tą diskursą dviejose skirtingų paskirčių, ir paties Xi Jinpingo pasiūlytose, iniciatyvose – į ekonominį bendradarbiavimą orientuotoje „Juostos ir kelio iniciatyvoje“ bei naujausioje „Globalaus saugumo iniciatyvoje“ bei, siekiant diskurso papildymo, mažai tirtose baltosiose knygose, kuriose reiškiami užsienio auditoriją nukreipta oficiali valstybės pozicija įvairiais klausimais. Diskurso analizė atliekama kokybiniu metodu surinkus empirinius duomenis viešai prieinamame Kinijos Užsienio reikalų ministerijos oficialiajame puslapyje, Valstybės tarybos informacijos biuro oficialiajame puslapyje bei „Juostos ir kelio iniciatyvos“ portale.

Interpretatyvistiniam tyrimui atlikti pasitelkiamos trys teorinės priegijos: saugumizacijos teorija, kuri leidžia suprasti, kaip konkrečios problemos yra socialiai konstruojamos saugumo iššūkiais, pabrėžiant kalbos aktus; makroaugumizacijos teorija, kuri, išeidama virš tradicinio valstybės lygmens, dėmesį atkreipia į sistemos lygmenį, taip pabrėžiant saugumo praktikai ir diskursui esant svarbius ir struktūrinius faktorius, tokius kaip valstybės galia, geopolitinė dinamika, ekonominė sistema, kultūrinės normos ir pan. Todėl ir *makro* iššūkiams įveikti dažniausiai reikia kolektyvaus atsako globaliu lygmeniu. Galiausiai, kadangi visa tai suponuoja, jog saugumas yra subjektyvi koncepcija, siekiant suprasti, kaip jis konstruojamas, studijoje pasitelkiami ir strateginiai naratyvai. Jie leidžia pamatyti, kaip Kinija saugumizuoja globalųjį terorizmą bei kokias žinutes tam strategiškai pasitelkia.

Atliktas tyrimas atskleidžia, kad vis dėlto, atsiskyrus nuo „globalaus karo su terorizmu“ paradigmos, Kinijos diskursas išlieka ir toliau labai abstraktus, su menkai išvystyta samprata apie tai, kas laikytina terorizmo kardymu. Vietoje to daugiau randama strateginio kalbėjimo apie besivystančias šalis ir pagalbą joms, taip siekiant jas palenkti į savo pusę bei kurti savo, kaip atsakingos lyderės, įvaizdį. Tuo pačiu pastebima, jog, nors Kinijos užsienio politikoje „globalusis“ posūkis yra išties akivaizdus, vis tik „nesikišimo“ principas terorizmo kardymo sampratoje ir toliau išlieka. Galų gale, galima sakyti, jog saugumizuodama globalųjį terorizmą, Kinija iš tiesų siekia skleisti daugiapolės sistemos idėją, pagal kurią tarptautinių santykių arenoje negali būti vienos dominuojančios galios.

Turinys

ĮVADAS	4
1. TEORINĖS PRIELAIDOS	19
1.1. SAUGUMIZACIJOS PERSPEKTYVA	19
1.1.1. MAKROSAUGUMIZACIJOS TEORIJA	22
1.2. STRATEGINIAI NARATYVAI.....	25
1.2.1. STRATEGINIAI NARATYVAI IR KINIJA	27
TYRIMO METODOLOGIJA	30
2. TYRIMAS.....	32
2.1. „JUOSTOS IR KELIO INICIATYVA“	32
2.2. „GLOBALAUS SAUGUMO INICIATYVA“	43
2.3. „JUOSTOS IR KELIO INICIATYVOS“ BEI „GLOBALAUS SAUGUMO INICIATYVOS“ LYGINAMOJI DISKUSIJA.....	54
IŠVADOS	58
LITERATŪROS ŠALTINIAI.....	62
SUMMARY	73

ĮVADAS

Nepaisant to, jog teroristinių išpuolių skaičius 2023 m. sumažėjo 23% lyginant su dar ankstesniais metais, vis dėlto pernai jie tapo kur kas pavojingesni – vidutiniškai per vieną ataką nusinešdami 2,5 gyvybės, kai tuo tarpu 2022 m. žuvusiųjų vidurkis siekė 1,6.¹ Terorizmas ir toliau išlieka globalia problema, keliančia didelių iššūkių tarptautinei taikai, saugumui ir stabilumui. Siekdamos atsakyti į galimas grėsmes pasaulio valstybės pasitelkė įvairiausias strategijas kovai su terorizmu. Tarp tų valstybių esama ir Kinijos, kuri pastaraisiais metais vis aktyviau pildo tarptautinės kovos su terorizmu diskursą, aktualizuodama reikalingą sustiprintą bendradarbiavimą tarp šalių, siekiant užkardyti bet kokias terorizmo apraiškas.

Reikia atkreipti dėmesį, jog didėjančią Kinijos įsitraukimą pirmiausiai lemia jos pačios patirtis šalies viduje. Turėjusi suvaldyti separatistinius judėjimus šiaurės vakarų Sindziango regione, Kinija ėmėsi griežtų saugumo priemonių, tokių kaip masinis stebėjimas, įgalinant biometrinių duomenų rinkimą realiu laiku, „perauklėjimo“ stovyklų steigimas bei aktyvi religinių praktikų ar saviraiškos kontrolė. Tiesa, įvertinus šiuos veiksmus, Jungtinių Tautų Vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras 2022 m. rugpjūtį paskelbė ataskaitą², kurioje minimi galimi žmogaus teisių pažeidimai musulmoniškosios etninės mažumos – uigūrų – atžvilgiu. Kinija šį įvertinimą atmetė, atsakydama, jog pasitelktos priemonės leido suvaldyti terorizmo grėsmes, užtikrinti viešąjį saugumą bei socialinį stabilumą.³ Vis tik dar 2018 m. Australijos nacionalinio universiteto profesoriaus Michaelo Clarke'o sudarytoje knygoje *Terrorism and Counter-Terrorism in China: Domestic and Foreign Policy Dimensions*⁴ esama svarstymų, jog valdžios institucijos galėjo pasinaudoti iškilusiu saugumizavimo poreikiu, siekdamos pateisinti vis labiau griežtinamo „nacionalinio saugumo“ aparato įgyvendinimą.

Įdomu ir tai, jog vis dėlto šių metų sausio mėnesį išleistoje baltojoje knygoje⁵ (angl. *white paper*) apie „Kinijos teisinę sistemą ir kovos su terorizmu priemones“ buvo adresuotos kai kurios valstybės, neva negerbiančios kitų valstybių teisės pasirinkti savitą kelią kovai su terorizmu – „[t]os šalys primeta savo valią kitiems bei priima jiems nuosprendį. Jos netgi kišasi į kitų vidaus reikalus ir pažeidžia nacionalinį suverenitetą, teigdamos, kad iš tiesų gina įstatymo viršenybę bei žmogaus

¹ Institute for Economics and Peace, „Global Terrorism Index 2024“, Vision of Humanity, žiūrėta 2024 m. kovo 7 d., <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2024/02/GTI-2024-web-290224.pdf>.

² United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, „OHCHR Assessment of Human Rights Concerns in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region, People's Republic of China“, OHCHR, žiūrėta 2024 m. kovo 7 d., <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/2022-08-31/22-08-31-final-assesment.pdf>.

³ United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, „Permanent Mission of the People's Republic of China to the United Nations Office at Geneva and Other International Organizations in Switzerland“, OHCHR, žiūrėta 2024 m. kovo 7 d., https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/2022-08-31/ANNEX_A.pdf.

⁴ Michael Clarke, sud., *Terrorism and Counter-Terrorism in China: Domestic and Foreign Policy Dimensions*. New York: Oxford University Press, 2018.

⁵ Kinijos baltosios knygos yra oficialūs dokumentai, leidžiami Valstybės tarybos informacijos biuro (angl. *State Council Information Office*), išryškinant valstybės poziciją ar politiką įvairiais klausimais. Kadangi šie dokumentai yra viešai prieinami anglų kalba, jie skirti paaiškinti Kinijos laikyseną tarptautinei auditorijai.

teises“⁶. Iš to peršasi idėja, jog esama savitos Kinijos terorizmo sampratos, kurią ji siekia apginti. Tik šioje vietoje atrodo stebinanti Ensheno Li pastaba, kad pačios Kinijos teisinių principų – o ypač kovos su terorizmu įstatymo – diskursas yra pilnas dviprasmybių ir stokoja aiškios terorizmo definicijos, kas taip pat, manoma, yra įgyvendinama sąmoningai, norint susikurti daugiau erdvės legitimiai kovoti su bet kokiomis jėgomis, kurios potencialiai galėtų kelti grėsmę valstybės suverenitetui.⁷ Susidaro įspūdis, jog neapibrėžtumas yra Kinijos vidaus politikos *modus operandi* terorizmo klausimuose.

Ne mažiau intriguojantis aspektas Kinijos kovoje su terorizmu yra tas, kad jos atspirties tašku laikytinas Džordžo Bušo „globalaus karo su terorizmu“⁸ (angl. *global war on terror*) paskelbimas po 2001-ųjų metų rugsėjo 11-osios atakų Niujorke. Vos šiais metais išleistoje Juha A. Vuori studijoje apie Kinijos globalaus saugumo diskursus analizuojamas jos suvokimas ir prisitaikymas prie visame pasaulyje aktualių Šaltojo karo, „globalaus karo su terorizmu“, klimato kaitos ir branduolinio ginklo grėsmių, jas inkorporuojant tiek į vidaus, tiek į užsienio politiką. Kalbant apie terorizmą, tyrime paaiškėjo, jog iš esmės Kinija pasinaudojo tuometiniu kontekstu ir jį pritaikė sau patogiu kampu vidaus politikoje – prasidėjus „globaliam karui su terorizmu“ Sindziango separatistai per naktį virto teroristais, o baltosiose knygoose vadinti „neramumai“ buvo performuluoti į teroristinius veiksmus⁹. Kitaip tariant, problemos Sindziange imtos akcentuoti kaip esančios globaliojo (ne)saugumo dalimi tam, kad būtų pateisintos pasitelktos priemonės separatistams numalšinti¹⁰.

Vuori studijoje atsiskleidžia ir tai, kad, prisijungus prie „globalaus karo su terorizmu“ makrosaugumizavimo, Kinija analogiškai tapo teroristinių grupuočių vienu iš grėsminamų objektų bendrame jų saugumizacijos procese, fokusuotame į atsaką už musulmonų tarpe patiriamą neteisybę (pasipriešinimą indikuoja Turkestano islamiškoji partija (angl. *the Turkestan Islamic Party*, prisiėmusi atsakomybę už 2008-ųjų metų bombardavimus įsibėgėjant Olimpinėms žaidynėms, taip pat ir Islamo Valstybė, 2017-aisiais metais vaizdo medžiagoje kalbėjusi apie kerštą Kinijai ir kitoms valstybėms)¹¹. Tiesa, nors profesorius tokią sąveiką apibūdina „užburtu ratu“, yra išskiriama, kad, pavyzdžiui, Kinijos piliečiai užsienyje teroristinių atakų aukomis buvo dar ir prieš Kinijai prisijungiant prie „globalaus karo su terorizmu“¹². Dažnėjantis susidūrimas su terorizmo apraiškomis ilgainiui nulėmė ir griežto reguliacinio aparato Sindziange įgalinimą.

⁶ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „China's Legal Framework and Measures for Counterterrorism“, The State Council Information Office of the People's Republic of China, 2024, http://www.scio.gov.cn/zfbps/zfbps_2279/202401/t20240123_829679.html (žiūrėta 2024 m. kovo 6 d.).

⁷ Enshen Li, „Fighting the „Three Evils“: A Structural Analysis of Counter-Terrorism Legal Architecture in China“, *Emory International Law Review* 33, No. 3 (2019): 319.

⁸ Juha A. Vuori, *Chinese Macrosecuritization: China's Alignment in Global Security Discourses* (Oxon and New York: Routledge, 2024), 138.

⁹ Vuori, *Chinese Macrosecuritization: China's Alignment*, 143.

¹⁰ Vuori, *Chinese Macrosecuritization: China's Alignment*, 158.

¹¹ Vuori, *Chinese Macrosecuritization: China's Alignment*, 161-164.

¹² Vuori, *Chinese Macrosecuritization: China's Alignment*, 165.

Turint galvoje aukščiau aptartus aspektus ir kalbant apie Kinijos sąveiką su islamiškuoju pasauliu, išties stebinantis faktorius yra tas, jog pasaulio musulmonų bendruomenė vengia pasisakyti prieš Kinijos taikomus metodus ir elgesį bendratikių atžvilgiu. Negana to, musulmoniškosios valstybės kaip tik aktyviai plėtoja ekonominio bendradarbiavimo su Kinija galimybes. Praėjusiais metais įvyko jau 10-oji arabų-Kinijos verslo konferencija, per kurios atidarymo dieną kiniškosios įmonės bei Artimųjų Rytų investuotojai pasirašė sutartis dėl projektų, bendrai siekiančių apie 10 mlrd. dolerių¹³. Verta paminėti, jog Šanchajaus bendradarbiavimo organizacijos (toliau ŠBO) (angl. *Shanghai Cooperation Organization*) dialogo partnerių gretas papildė dar dvi Artimųjų Rytų valstybės – Kuveitas kartu su Jungtiniais Arabų Emyratais¹⁴. Vis dėlto bene didžiausio dėmesio pernai metais sulaukęs įvykis yra Irano ir Saudo Arabijos diplomatinis suartėjimas, kuriam tarpininkavo Kinija¹⁵, tarsi užsimindama apie savo kaip lyderės poziciją, sprendžiant tarptautinius nesutarimus. Galbūt ir viso to tąsa galėtų būti laikomas faktas, jog Kinija savo ruožtu taip ir nepasmerkė 2023 m. spalio 7 d. islamistų grupuotės „Hamas“ įsiveržimo į Izraelio teritoriją, kuomet buvo paleistos tūkstančiai raketų į civilius žmones bei vykdyti karo nusikaltimai. Beje, šiam konfliktui virtus karu, Kinijos oficialiojoje retorikoje išryškėjo pro-palestinietiška laikysena. Panašu, kad abi pusės – tiek Kinija, tiek islamo pasaulio valstybės – įgyvendina tam tikrą patogų ir abipusiai naudingą palaikymo apsikeitimą, tad tokioje terpėje Kinija gali ir toliau netrikdoma siekti savo globalių užmačių.

Nepaisant to, jog JAV karinė kampanija atvėrė strategines galimybes Kinijai, tačiau, jai ėmus steigti sulaikymo stovyklas Sindziange, tokie veiksmai Vakaruose buvo sutikti itin nepalankiai.¹⁶ Ši atsiradusi takoskyra indikuoja savitą Kinijos supratimą apie tai, kas laikytina terorizmo kardymu. Nors kol kas Kinijos užsienio politikoje grandiozinių kovos su terorizmu kampanijų nematyti, vis dėlto pastebima, kad josios siūlomose tarptautinėse iniciatyvose esama antiteroristinio diskurso. Čia verta atkreipti dėmesį į gerokai pasikeitusią Kinijos laikyseną institucijų bei daugiašalio bendradarbiavimo atžvilgiu, ypač jei tai susiję su regiono saugumu. Jing-Dong Yuan savo straipsnyje apie Kinijos vaidmenį ŠBO įkūrimo pažymi, kad dar ankstyvaisiais 1990-aisiais metais ji kylančias daugiašales saugumo institucijas Azijoje (tokias kaip Pietryčių Azijos valstybių asociacijos regiono forumas (angl. *ASEAN Regional Forum*)) vertino išties skeptiškai, tačiau laikui bėgant (ir stiprėjant šalies ekonominei, karinei ir politinei galiai) pastebimas ne tik aktyvus įsitraukimas į jų veiklą, bet ir

¹³ The New Arab, „Arab-China Conference in Saudi Arabia sees \$10bn agreements signed on first day“, The New Arab, žiūrėta 2024 m. kovo 12 d., <https://www.newarab.com/news/arab-china-conference-riyadh-sees-10bn-deals-signed>.

¹⁴ The Shanghai Cooperation Organization, „New SCO dialogue partners“, The Shanghai Cooperation Organization, žiūrėta 2024 m. kovo 12 d., <https://eng.sectSCO.org/20230505/-New-SCO-dialogue-partners-942021.html>.

¹⁵ Amrita Jash, „Saudi-Iran Deal: A Test Case of China’s Role as an International Mediator“, Georgetown Journal of International Affairs, žiūrėta 2024 m. kovo 12 d., <https://gija.georgetown.edu/2023/06/23/saudi-iran-deal-a-test-case-of-chinas-role-as-an-international-mediator/>.

¹⁶ *Ibid*, 165.

savų mechanizmų siūlymas, kas suponuoja ir Kinijoje atsiradusią naują saugumo koncepciją¹⁷. Šio pokyčio ir apskritai augančio Kinijos vaidmens tarptautinėje arenoje nepraleidžia ir akademikai – itin didelis fokusas, nukreiptas į samprotavimus apie Kinijos globalaus valdymo (angl. *global governance*) potencialą, pats iš savęs liudija galimas permainas pasaulio tvarkoje (Kirton ir Wang 2023; Magnus 2023; Chhabra et al. 2020; Wang 2019; Hart ir Johnson 2019; Kennedy 2018; He 2017; Beeson ir Li 2016; Gottwald 2015; Duggan 2014; Kivimäki 2014; Cheng, Fang ir Lien 2012; Chan, Lee ir Chan 2008). Tad žemiau trumpai aptariamos dvi paties Xi Jinpingo pasiūlytos tarptautinės iniciatyvos, svarbios šiame darbe.

Dar 2013 m. buvo pristatyta „Juostos ir kelio iniciatyva“ (angl. *Belt and Road Initiative*), kitaip vadinama „Naujuoju šilko keliu“, kuris numato globalios plėtros strategiją, investuojant į kitų šalių infrastruktūrą, t. y., jūrų uostus, kelius, traukinių bėgius, oro uostus bei energetikos vamzdynus ir komunikacijų tinklus. Tačiau reikia pabrėžti, kad šio projekto rémuose kalbama ir apie darnų valstybių koegzistavimą, ginant pasaulio taiką ir siekiant bendro visų šalių vystymosi. „Juostos ir kelio iniciatyvos“ konstrukciniai darbai jau įsivažiavę, tačiau Vakarų pasaulio valstybės nerimauja dėl Kinijos ekspansionizmo politikos, kurios pagalba ji galėtų ne tik susikurti naujus prekybos ryšius, plėtoti eksporto rinkas ar eksportuoti perteklinius savo gamybos pajégumus, bet ir užsitikrinti geopolitinę įtaką¹⁸. Šalia to RAND tyrimų instituto žvalgybos analitikė atkreipia dėmesį į tai, jog didesni interesai užsienyje reiškia ir didesnę saugumo poreikį – Pekinas turi gerai apsvarstyti saugumo iššūkius, įskaitant politinius neramumus, kylančias antikiniškas nuotaikas, galimas terorizmo bei organizuotos nusikalstamos veiklos pasekmes¹⁹, kadangi „Juostos ir kelio iniciatyva“ driekiasi per visą Euraziją iki pat Afrikos, taip apjungdama ir pačius problematiškiausius regionus, kuriuose galimas priešiškus.

Be to, nors ir pasiūlytas projektas susilaukė nemažai skepsio, o gal kaip tik dėl jo, po beveik dešimties metų – 2022 m. – Kinijos prezidentas pristatė dar vieną globalaus masto iniciatyvą, šįkart dėmesį skirdamas būtent pasaulio saugumo užtikrinimui. „Globalaus saugumo iniciatyva“ (angl. *Global Security Initiative*) skatina valstybes jungtis prie Pekino saugumo architektūros vizijos, bendradarbiaujant dėl saugesnės ateities. Iniciatyva aprėpia daugybę sektorių, kuriuose valstybės šiais laikais susiduria su rimtais saugumo iššūkiiais, tokiais kaip terorizmas, branduolinio ginklo platinimas, klimato kaita, stichinės nelaimės, kibernetinis saugumas, dirbtinis intelektas, kosminė erdvė, visuomenės sveikata, tarptautinis organizuotas nusikalstamumas, narkotikų prekyba ir pan. Tiesa,

¹⁷ Jing-Dong Yuan, „China’s Role in Establishing and Building the Shanghai Cooperation Organization (SCO)“, *Journal of Contemporary China* 19, No. 67 (2010): 856.

¹⁸ James McBride, Noah Berman ir Andrew Chatzky, „China’s Massive Belt and Road Initiative“, Council on Foreign Relations, žiūrėta 2024 m. kovo 13 d., <https://www.cfr.org/background/chinas-massive-belt-and-road-initiative>.

¹⁹ Mollie Saltskog ir Colin P. Clarke, „The Little-Known Security Gaps in China’s Belt and Road Initiative“, RAND, žiūrėta 2024 m. kovo 13 d., <https://www.rand.org/pubs/commentary/2019/02/the-little-known-security-gaps-in-chinas-belt-and-road.html>.

nors pačios iniciatyvos koncepcija paskelbta tik pernai metais, akademikų tarpe jau randasi nuomonių, kad ji, atsispirdama nuo dešimtmetį skaičiuojančios „Juostos ir kelio iniciatyvos“, tarsi brėžia naujos tvarkos ribą (Zhang 2024; Osman 2023) Kinijos globalioje laikysenoje.

Apžvelgti aspektai tik patvirtina, jog Kinijos sąveika su terorizmu yra išties daugiasluoksnė ir **problemiška**. Viena vertus, šalis, atrodytų, siekia pabrėžti saugumą, potencialiai turintį užtikrinti aplinkos stabilumą, tačiau, kita vertus, jos reali politika galimai peržengia žmogaus teisių ribas, tad stiprina ir nusivylimo nuotaikas Vakaruose. Galų gale, nepaisant to, jog Kinijos kovos su terorizmu istorijoje būta ne vienos jos reputaciją kvestionuojančios situacijos, net ir su šia laikysena ji toliau teikia tarptautinių bendradarbiavimo iniciatyvų sumanymus, kuriuose paraleliai randasi ir terorizmo grėsmių klausimai. Turint visa tai omenyje, darbe numatyta atsakyti į **klausimą**, kas lemia Kinijos antiteroristinio diskurso vystymą? Minėti aspektai leidžia manyti, jog kova su terorizmu Kinijos užsienio politikoje yra veikiau antro svarbumo klausimas, tad iš čia kyla ir šio **darbo tikslas** – ištirti, kaip plėtojamas Kinijos kovos su terorizmu diskursas į išorę.

Darbe **ginami teiginiai** yra šie:

1. Nors istoriškai Kinijos kovos su terorizmu doktrina atsispyrė būtent nuo JAV paskelbto „globalaus karo su terorizmu“, daugiau nei du dešimtmečius vykusį jos genėzė atvedė šalį prie sąmoningai abstraktesnės ir menkiau išvystytos terorizmo kardymo sampratos, suteikiančios jai palyginti daugiau manevro laisvės vidaus ir užsienio politikoje;
2. Kinijos kalbėjimas apie terorizmą yra strateginis būdas į savo pusę palenkti globalią auditoriją, pirmiausia besivystančias šalis, taip kuriant atsakingos lyderės įvaizdį;
3. Nors Kinijos užsienio politikoje matomas "globalusis" posūkis, vis dėlto "nesikišimo" į šalių vidaus reikalus principas kovoje su terorizmu išlieka esminis;
4. Saugumizuodama globalųjį terorizmą Kinija siekia skleisti daugiapolės sistemos idėją, pagal kurią tarptautinių santykių arenoje negali būti vienos dominuojančios galios.

Kalbant bendrai apie tarptautinius formatus, kurie savo darbotvarkėje įtraukia kovos su terorizmu klausimus ir kuriuose dalyvauja Kinija, jų įvairovė apima tiek besivystančios rinkos šalis, kaip, pavyzdžiui, BRICS²⁰, tiek vyriausybinės organizacijos, konkrečiai vienijančias Azijos šalis – ŠBO, tiek ir globaliai veikiančią Jungtinių Tautų Organizaciją (toliau JTO). Stebint tai, jog Kinija tarptautinėje darbotvarkėje nevengia kalbėti apie terorizmą, matoma prasmė bandyti geriau suprasti jos laikyseną, žabojant šią saugumo dilemą, ypatingai turint galvoje tai, jog šalis savo ruožtu aktyviai

²⁰ Tarpyvyriausybė organizacija, apimanti Braziliją, Rusiją, Indiją, Kiniją, Pietų Afrikos Respubliką, Egiptą, Etiopiją, Iraną bei Jungtinius Arabų Emyratus. Pirmosios keturios valstybės yra organizacijos įkūrėjos. Tik po metų prisijungus Pietų Afrikos Respublikai nusistovėjo ir vėlesnis organizacijos pavadinimas, anglų kalba atitinkantis kiekvienos šalies narės pavadinimo pirmąją raidę. Toliau minimos valstybės į organizaciją prisijungė nuo 2024 m. sausio 1 dienos.

formuluoja naujus tarptautinius formatus, taip užduodama savąjį toną. Todėl, siekiant sukonkretinti šio **darbo objektą**, tyrimas bus nukreiptas į Kinijos prezidento bei diplomatų viešąsias kalbas, susijusias su dvejomis skirtingų paskirčių tarptautinėmis iniciatyvomis, pasiūlytomis paties prezidento Xi Jinpingo – „Juostos ir kelio iniciatyva“ ir „Globalaus saugumo iniciatyva“, bei baltąsias knygas, kuriose išdėstoma oficiali valdžios pozicija įvairiais klausimais. Tirti minėtas iniciatyvas nuspręsta dar ir dėl to, jog (atitinkamai) pirmoji buvo iškelta dar 2013 metais, kuomet ir prasidėjo Xi Jinpingo prezidentavimo laikotarpis, bei antroji, pasiūlyta jau 2022 metais, besibaigiant antrajai prezidento kadencijai. Svarbu paminėti, kad 2023 metų pradžioje įvyko ir trečiasis, beprecedenčiu tapęs, prezidento paskyrimas, kas leidžia manyti, jog minėti projektai turės tęstinumo ateityje.

Siekiant įgyvendinti darbe keliamą tikslą bei išsiaiškinti, ar konstruojami ginamieji teiginiai yra teisingi, formuluojami žemiau išvardinti **darbo uždaviniai**:

1. Išanalizuoti akademinę literatūrą apie jau atliktus Kinijos kovos su terorizmu diskurso tyrimus;
2. Pristatyti teorines prieigas, kuriomis remiantis bus atliekama diskurso analizė;
3. Atlikti analizę, kuri atskleistų Kinijos globalios kovos su terorizmu strateginius naratyvus jos pačios siūlomose tarptautinėse iniciatyvose, įtraukiant baltąsias knygas;
4. Palyginti abejose iniciatyvose rastą diskursą.

Darbe bus taikomi **skirtingi metodai**. Visų pirma, bus atliekama literatūros analizė bei informacijos sisteminimas. Užsienio akademikų mokslinių darbų analizė padės suprasti Kinijos kovos su terorizmu diskurso ištyrimą. Vėliau, atrinkus Kinijos prezidento ir diplomatų viešąsias kalbas bei baltąsias knygas, prieinamas oficialiose valstybinėse internetinėse svetainėse, bus atliekama diskurso analizė, leidžianti suprasti Kinijos globalaus terorizmo strateginių naratyvų prasmes. Reikia pabrėžti, jog tiriamosios dvi iniciatyvos nėra pirmiausiai apie terorizmą – jos veikia turi numatytus kur kas platesnius užsienio politikos tikslus, siekiant formuoti Kinijos kaip globalios veikėjos įvaizdį (nepaisant to, terorizmo klausimai į šias darbotvarkes vis tiek įtraukiami), todėl diskurso papildymui bus pasitelktos ir baltosios knygos, apie kurias atliktų tyrimų nėra gausu. Būtent dėl šių priežasčių tokia analizė intriguoja siekiant geriau suprasti terorizmo vaidmenį Kinijos užsienio politikoje. Galiausiai, atradimai bus palyginti tarpusavyje.

Kinija yra viena reikšmingiausių veikėjų tarptautinių santykių arenoje, tačiau, kalbant apie terorizmo kardymo procesus, retai kada pirminis fokusas krypta būtent į jos pusę. Viena ryškiausių tokių studijų – *Non-Western Responses to Terrorism* – sudaryta Michaelo J. Boyle'o dar prieš penkerius metus. Dėl įprastai gausiai atliekamų tyrimų apie kovą su terorizmu Vakarų valstybėse arba tokiose šalyse kaip Izraelis, kur terorizmas gerokai įsisenėjęs, šioje studijoje gilinamasi į Rusijos,

Pietryčių Azijos, Pietų Amerikos, Afrikos ir Artimųjų Rytų valstybes, taip reikšmingai papildant literatūros nišą. Vis dėlto konkretizuojant Kinijos kovos su terorizmu laikyseną tarptautinio bendradarbiavimo rémuose bei norint geriau suprasti jos mokslinį ištyrimą, svarbu atlikti **literatūros analizę**. Tačiau prieš tai ne mažiau aktualu aptarti keletą esminių akademinų tyrimų, susijusių su Kinijos vidaus politika, akcentuojančia kovą su terorizmu šalies viduje, kadangi tai padės geriau suprasti kontekstą, kuriame randasi prezidento Xi Jinpingo siūlomos tarptautinės iniciatyvos.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, Kinijoje itin padidėjusiam terorizmo aktualizavimui didžiulės įtakos turėjo smurtiniai žiaurumai, pavyzdžiui, 2009-ųjų metų riaušės ar vėlesni bombardavimai, Sindziango regione, dėl to neretai ir terorizmo tyrimų lauke didžiausio dėmesio susilaukia uigūrų mažumos problemos. Tiesa, akademinės literatūros, atsispiriančios būtent nuo Kinijos kuriamo ir vartojamo diskurso apie terorizmą, gausa nėra didelė, tačiau keletas pavienių atliktų tyrimų yra išties reikšmingi. Pablo A. Rodríguez-Merino 2018 m. atlikta istorinė analizė apie įvykių Sindziange réminimą (angl. *framing*) atskleidžia, jog Kinijos istorijoje seniau vadintą „kontrevoliuciją“ pakeitė nauja „terorizmo“ sąvoka. Tiesa, akademikas pabrėžia, kad Kinijos saugumo naratyvuose, susijusiuose su Sindziangu, „terorizmo“ terminas iš esmės ėmė rasti tik po rugsėjo 11-osios atakų Niujorke²¹, prisitaikant prie „globalaus karo su terorizmu“ paradigmos bei siejant separatistinius ar ekstremistinius judėjimus Sindziange su užsienio politiniais veikėjais²². Tyrimui pasitelkus saugumizacijos bei kritinę terorizmo teorijas išryškėja, jog kalbos pakeitimas reiškia ne pačių smurtinių apraiškų pobūdžio pasikeitimą, o greičiau atspindi tarptautiniu lygmeniu priimtino jėgos panaudojimo šalies viduje pagrindimo pokytį²³. Kitaip tariant, „terorizmas“ tarsi įgalina Kiniją griežtis palaikymo iš tarptautinės bendruomenės savo pasitelktoms terorizmo kardymo priemonėms.

Toliau gilinantis į tas konkrečias vidines šalies priemones, pasimato, kiek Kinijoje gajus pats teroristinio diskurso formavimas. 28-erius metus Honkongo policijos kovos su terorizmu žvalgybos skyriuje tarnybą atlikęs Martinas Purbrickas reikšmingai papildė akademinę literatūrą, išryškindamas tai, kad Kinijos valdžios atstovai smurtinius veiksmus dažnai yra linkę suniveliuoti į tris sąvokas, arba „tris blogius“ – terorizmą, separatizmą ir ekstremizmą, taip siekiant išlaikyti unitarinę valstybę²⁴. Kitaip tariant, kadangi separatistiniai judėjimai Sindziange yra siejami su galimu regiono atsiskyrimu nuo centrinės Kinijos²⁵, terorizmo diskurso pasitelkimas tampa labai parankus, kuomet norima sustiprinti valstybės galią kontroliuojant vidinius politinius nesutarimus šalyje. Tai, jog ir religinis ekstremizmas Kinijos valdžioje dažniau yra interpretuojamas kaip politinio, o ne religinio, pobūdžio

²¹ Pablo A. Rodríguez-Merino, „Old „Counter-Revolution”, New „Terrorism”: Historicizing the Framing of Violence in Xinjiang by the Chinese State”, *Central Asian Survey* 38, No. 1 (2019): 27.

²² Rodríguez-Merino, *Old „Counter-Revolution“*, 39.

²³ Rodríguez-Merino, *Old „Counter-Revolution“*, 28.

²⁴ Martin Purbrick, „Maintaining a Unitary State: Counter-terrorism, Separatism, Extremism in Xinjiang and China“, *Asian Affairs* 48, No. 2 (2017): 253.

²⁵ Purbrick, *Maintaining a Unitary State*, 245.

klausimas patvirtina ir Chi Zhango (2021) studija, kurioje „nelegalios religinės veiklos“ epitetas, taikomas uigūrų praktikoms, tik labiau gilina dichotomijos tarp „gero“ ir „blogo“ musulmono problemišumą Kinijoje. Sheena Chestnut Greitens et al. (2020) rašo apie Kinijos „prevencinės represijos“ politiką, kuri išgalėjo po to, kai uigūrų kontaktas su transnacionalinėmis islamiškosiomis karinėmis grupuotėmis Pietryčių Azijoje ir Artimuosiuose Rytuose ėmė rodytis kaip rimtas iššūkis, galintis infiltruoti musulmonišką Kinijos populiaciją per džihadistinius tinklus. Įdomu tai, jog šis tyrimas išskiria būtent medicininės metaforas, dėl kurių ekstremizmo prilyginimas vėžiui ar užkrečiamai ligai suveikia kaip prevencinių veikslių svarbos pagrindimas, todėl ir civilių sulaikymas, arba „perauklėjimas“, neva tampa būtina valstybės intervencija.

Mokslinėje literatūroje aptinkama ir nauja, todėl dar visai kukli duoklė vizualiajai empirikai iš paties Sindziango. Reyhanas Topalas (2023) analizuoja „perauklėjimo“ stovyklose įkalintų asmenų artimųjų bei draugų liudijimais paremtą vaizdinę medžiagą, kuri parodo, kad Kinijos veiksmai taip pat remiasi konstruktyvistine saugumizacijos idėja, kurioje religija, kultūra ir tapatybė užima svarbiausią vaidmenį, nepaisant to, jog pati politika yra formuojama per realistinį terorizmo ir saugumo diskursą. Naujausioje šiais metais atliktoje studijoje apie Kinijos edukacinius tekstus po 2012 m. „de-ekstremizavimo“ ir „perauklėjimo“ kampanijų, ypatingą dėmesį skiriant būtent vizualiajam diskursui, išryškėjo tai, jog Pekinas siekia rėminti uigūrų tapatybę per rasines, kultūriškai išorines egzistencines grėsmes, su kuriomis reikia kovoti pasitelkiant valstybinį terorą arba mokant juos būti labiau „kiniškais“ (Tobin 2024).

Galima sakyti, jog pastarąją problemą (musulmoniškosios tapatybės ribojimą/naikinimą) ryškiai atspindi ir gausūs tyrimai apie sinizacijos²⁶ (angl. *sinicization*) procesą (Ramachandran 2023; Wei 2022; Zhang 2022; McMurray 2019; Miao 2019; Trédaniel ir Lee 2018; Ang 2016; Katzenstein 2012). Siekdama išlaikyti etninę santaiką Kinijos valdžia ne kartą ėmėsi kontraversišku veiksmu – dar 1995 m. (tai buvo kiniškieji kiaulės metai) išleistuose laikraščiuose buvo papasakota istorija apie tai, kaip kiaulė išgelbėjo pranašo Mahometo gyvybę, kas iš esmės tik įžiebė musulmoniškų etninių mažumų – *hui* ir uigūrų – pyktį²⁷. Tiesa, pasak Bozheno Zhango, Kinijos politinės preferencijos ar musulmonams taikomos sankcijos ištis kur kas palankesnės *hui* etninei mažumai, kuri yra laikoma labiau „sinizuota“ bei paklusnesne valdžiai, nei uigūrų mažuma²⁸. Tuo tarpu uigūrų sinizaciją Jennifer

²⁶ Sinizacija – tai skirtingų kultūrų asimiliacija su *han* etnine grupe Kinijoje. Šis procesas apima kalbą (vietoj mažumų vartojamos kalbos diegiama bendrinė kinų kalba (angl. *Mandarin Chinese*)), papročius ir tradicijas, religiją, vertybes ir ideologiją (galimi ribojimai atvirai reikšti savo pažiūras). Istoriskai sinizacija reiškėsi įvairiais būdais – nuo kultūrinių mainų iki užkariavimų, tačiau šiais laikais tai dažnai siejama su Kinijos valdžios politika etninių mažumų, ypatingai Sindziango regione, atžvilgiu. Galima sakyti, jog sinizacija Kinijos valdžios atstovų suprantama kaip būdas skatinti tautinę vienybę, socialinį stabilumą ar net ekonominį vystymąsi. Vis dėlto kritikai neretai čia mato politinę kontrolę ir saugumo dilemas, kurios ne tik menkina mažumų tapatybę, bet net pažeidžia žmogaus teises, taip savo ruožtu skatindamos ir ekstremizmo apraiškas.

²⁷ Bozhen Zhang, „An Analysis of China’s Muslim-Related Policies from the Perspectives of Ethnic Heterogeneity, Sinicization and „Anxiety Management““, *Islamophobia Studies Journal* 7, No. 1 (2022): 52.

²⁸ Zhang, *An Analysis of China’s*, 49.

Ang apibūdina kaip po industrializacijos, modernizacijos bei progreso kalbomis paslėptą procesą, kuris iš tiesų tik pats save paneigia²⁹, kadangi neretai uigūrams taikomi ribojimai daugiau primena kultūrinį regresą: to pavyzdžiai galėtų būti draudimas valgyti Ramadano metu, draudimas moterims maskuoti veidą ir plaukus, draudimas vaikams iki 18 metų dalyvauti maldose, draudimas melstis ne mečetėse ir dar daug kitų³⁰. Galiausiai, Veena Ramachandran, konceptualizuodama Kinijos sekuliarizmą, Pekino bandymą depolitizuoti uigūrus vadina kultūriniu genocidu, o pasitelkiamą islamo kaip grėsmės naratyvą mato iš menkinančios islamo civilizacinį palikimą bei jo nevienalytiškumą (angl. *heterogeneity*) pusės³¹.

Reiktų pridurti, jog išskirtinai terorizmo studijas papildė ir Joanne Smith Finley: pačios „teroro“ (angl. *terror*) sąvokos genealogiją kildindama iš valstybių praktikos pasitelkti smurtinius veiksmus civilių bauginimui, bei teigdama, kad nevalstybiniai veikėjai šią praktiką pradėjo naudoti kur kas vėliau, pastebi, jog vis dėlto valstybių teroro tyrimų nėra itin daug, todėl savo ruožtu netgi svarsto, kad Kinijos kovos su terorizmu priemonės iš tiesų ją pačią paverčia teroro valstybe³², ypatingai atsispiriant nuo idėjos, kad terorizmas *per se* mokslininkų tarpe daugiau akcentuojamas ne per veikėjo (angl. *actor-based*), o paties veiksmo (angl. *action-based*) parametrus³³.

Aukščiau minėti tyrimai daugiausiai analizuoja kiniškos spaudos antraštes, internetinius šaltinius ar politikų kuriamus naratyvus, tačiau esama ir keleto akademikų, tiriančių Kinijos oficialiuosius dokumentus, kaip, pavyzdžiui, Kovos su terorizmu įstatymas ar Baudžiamoji teisė, kas leidžia daugiau suprasti Kinijos teisinį atsaką terorizmo grėsmėms (Han 2023; Sprick 2020; Li ir Beckley 2019; Sprick 2018; Li 2016; Reeves 2014). Tiesa, šie tyrimai dažniausiai remiasi skirtingų laikotarpių ar įstatymų pakeitimų lyginimu bei tuometiniu politiniu kontekstu. Vis dėlto kalbant apie Pekino formuluojamo diskurso ar naratyvų analizes, tokio pobūdžio tyrimų esama itin mažai.

Toliau apžvelgiamos pora pastarųjų metų studijų, kuriose gilinamasi į baltąsias knygas, kas įrodo, jog šio tyrimų lauko niša dar tik pradeda augti. Viename iš čekų sinologo Martino Lavička'os darbų lyginami skirtingais metais išleistų valstybės religinių praktikų nuostatuose esantys naratyvai, kurie leidžia suprasti, jog dokumentuose padaryti pakeitimai ne tik pailustruoja mažėjančią toleranciją religinėms apraiškoms Xi Jinpingo administracijos laikotarpiu, bet ir atskleidžia valdžios strategiją paspartinti kinų visuomenės homogenizaciją (angl. *homogenization*), dėl kurios skirtingos

²⁹ Jennifer Ang, „Sinicizing the Uyghurs“, *Peace Review: A Journal of Social Justice* 28, No. 4 (2016): 403.

³⁰ Ang, *Sinicizing the Uyghurs*, 402-403.

³¹ Veena Ramachandran, „Secularism with Chinese Characteristics: Xi Jinping's Sinicization of Islam in Xinjiang“, *Tamkang Journal of International Affairs* 26, No. 3 (2023): 14.

³² Joanne Smith Finley, „Securitization, Insecurity and Conflict in Contemporary Xinjiang: Has PRC Counter-Terrorism Evolved into State Terror?“, *Central Asian Survey* 38, No. 1 (2019): 14-15.

³³ Michael Clarke, „China's „War on Terrorism“: Confronting the Dilemmas of the „Internal-External“ Security Nexus“, kn. *Terrorism and Counter-Terrorism in China: Domestic and Foreign Policy Dimensions*, sud. Michael Clarke (Oxford: Oxford University Press, 2018), 32, cituota iš Joanne Smith Finley, „Securitization, Insecurity and Conflict in Contemporary Xinjiang: Has PRC Counter-Terrorism Evolved into State Terror?“, *Central Asian Survey* 38, No. 1 (2019): 14.

religijos maišomos į tam tikrą socialiai nereikšmingą „religiją“ su kiniškomis savybėmis (angl. *Chinese characteristics*)³⁴.³⁵ Susidaro įspūdis, jog Pekino veiksmai yra nukreipti į religinių reikalų biurokratizavimą arba jų valdymo centralizavimą.

Pratęsdama šią ne gausią mokslinę diskusiją Beatrice Galleli savo studijoje apie baltąsias knygas išryškina, jog iš esmės visi partijos naratyvai, susiję su Sindziango problemomis bei priemonėmis jų sprendimui, susiveda į „stabilumo išlaikymo“ (angl. *stability maintenance*) politiką, kuri yra dar platesnės – „esminių nacionalinių interesų“ (angl. *national core interests*) užtikrinimo – politikos dalis. Įdomiausia yra tai, jog, pasak Galleli, „esminiai nacionaliniai interesai“ reprezentuoja tašką, kuriame Kinijos vidinė ir užsienio politikos susipina į vieną³⁶.

Aptarus Kinijos su terorizmu susijusio vidaus politikos diskurso tyrimus, bus nuosekliai pereita prie studijų, analizuojančių jos laikyseną išorinių problemų rėmuose. Tiesa, ir šis tyrimų laukas pasižymi fragmentiškumu. Atrodytų, paprastai daugiau Vakarų pasaulio valstybių tarpe aktualizuojamų terorizmo grėsmių kontekste Kinijos diskurso neištyrimui įtakos gali turėti ir kalbos barjeras. Tačiau pastebima, kad net ir anglų kalba pasiekiami aktualūs šaltiniai stokoja išsamios analizės. Taigi, toliau bus nagrinėjami keli ganėtinai paskiri moksliniai darbai, kuriuose tiriamas Kinijos kovos su terorizmu diskursas, kas dar kartą įrodo, jog susidomėjimas Kinijos siūloma globalia perspektyva kovos su terorizmu architektūroje dar tik tiesiasi kelią į tarptautinių santykių paradigmos gretas.

Vienas pirmųjų, tačiau jau ganėtinai seniai (Kinijai ruošiantis 2008 m. Pekine vykusioms Olimpinėms žaidynėms), atliktas Jagannatho Prasado Pandos tyrimas apie Kinijos baltąsias knygas bei kitus dokumentus, kuriuose išdėstomos pozicijos įvairiais klausimais, parodo, kad tarptautinis bendradarbiavimas kovoje su terorizmu iš Kinijos pusės buvo skatinamas jau ir šio amžiaus pradžioje, išryškinant požiūrį, jog be konsensuso tarp valstybių negali būti ir pasaulio taikos bei bendro vystymosi³⁷. Šio tyrimo publikavimo kontekstas svarbus ir tuo, jog padeda užčiuopti laikotarpį, kuomet kaip tik ėmė aktyvėti Kinijos valdžios teroristinio diskurso eskalavimas, pasitelkiant ekspertų nuomonę, televizijos pokalbių laidas, literatūrą³⁸. Mokslininkas išskiria ir Kinijos komunistų partijai priklausantį bei vieną populiariausių laikraščių – *People's Daily*, pradėjusį viešinti tarptautinių

³⁴ Reikia atkreipti dėmesį, jog „kiniškosios savybės“ šiame darbe bus minimos ne kartą. Akademiniėje literatūroje šis konceptas aptinkamas jau keletą dešimtmečių, kuomet kalbama apie Kinijos vykdomą politiką, išskiriant specifinius ir tik jai būdingus bruožus.

³⁵ Martin Lavička, „Changes in Chinese Legal Narratives About Religious Affairs in Xinjiang“, *Asian Ethnicity* 22, No. 1 (2021): 71.

³⁶ Beatrice Galleli, „China's Official Narratives on Xinjiang: Interethnic Mingling, Economic Prosperity and Religious Terrorism“, *Asia Maior*, No. 2 (2022): 71.

³⁷ Jagannath Prasad Panda, „China's Position on International Terrorism: A Survey of Government Releases and Papers“, *China Report* 42, No. 2 (2006): 206.

³⁸ Panda, *China's Position on International*, 206.

teroristinių incidentų istorijas, bei internetą ir oficialias valstybines svetaines, kuriose tapo prieinamos baltosios knygos, išreiškiančios Kinijos poziciją gynybos, saugumo ir kt. klausimais³⁹.

Kiek vėliau tame pačiame laikraštyje publikuotus straipsnius ir interneto lankytojų komentarus tyrinėja Wei Sun. Savo darbui ji pasitelkia dvi teorines prieigas: darbotvarkės nustatymo teoriją (angl. *Agenda Setting Theory*), kurios pagalba yra stebima, kaip žiniasklaidoje viešinamos problemos daro įtaką visuomenės nuomonei apie socialines ir politines realijas, bei socialinio poveikio modelio teoriją (angl. *Social Influence Model Theory*), kuri išryškina individualius ir socialinius motyvus, lemiančius jungimąsi prie internetinių bendruomenių⁴⁰. Tad, kitaip tariant, studijoje siekiama išsiaiškinti, kaip *People's Daily* laikraštyje pasakojami globalūs kovos su terorizmu įvykiai bei kaip į juos reaguoja interneto lankytojai „Klestinčios valstybės“ (angl. *A Prosperous Nation*) forume. Paaikškėjo, kad, kuomet Kinija nesusilaukia kritikos iš Vakarų žiniasklaidos ar JAV valdžios atstovų, tada ir jos pačios žiniasklaidoje aptinkamas profesionalus žurnalistinis darbas, tačiau jeigu jaučiama provokacija iš Vakarų, kaipmat išryškėja gynybinė-puolimo strategija⁴¹, neigiamai atliepanti JAV metodus kovai su terorizmu. Šalia skirtingų valstybių politinių sistemų⁴² dar pabrėžiami ir istoriniai įvykiai, kuriuose įsipainiojusios ir JAV, bei kurie įrodo, kad tarp Kinijos ir JAV nepasitikėjimas gajus jau daugelį metų: Kinijos ambasados bombardavimas Belgrade 1999 m., kurio metu žuvo du kinai žurnalistai bei žvalgybinio lėktuvo susidūrimas Pietų Kinijos jūroje 2001 m.⁴³, kuriame žuvo Kinijos pilotas⁴⁴.

Tais pačiais metais atlikta ir dar viena *People's Daily* archyvinė ir diskurso analizės studija, kurios empirikai atrinkti straipsniai apie JAV paskelbtą „karą prieš terorizmą“ (angl. *war on terror*). Šįkart buvo siekiama išsiaiškinti, kaip tradicinė kiniškoji politinė kultūra, o ypačingai konfucianizmas (nes tyrime laikoma, kad konfucianizmas apima ne tik moralinius klausimus, bet ir politinę sistemą, kurioje moralė yra aukščiausias socialinės tvarkos standartas⁴⁵), prasiskverbia į šiuolaikinį geopolitinį Kinijos diskursą apie terorizmą. Ning An tyrime paaikškėjo tai, kad laikraštyje randamas diskursas apie globalųjį terorizmą sutampa su konfucianizmo mokyme svarbiomis temomis: harmonija bei balansavimu tarp moralės ir naudos siekimo, kas vėlgi tapatinama su „kiniškomis savybėmis“⁴⁶. Toliau plečiama mintis, kad šios studijos atradimai daugiau kalba apie Kinijos tarptautinės kovos su

³⁹ *Ibid*, 206.

⁴⁰ Wei Sun, „A Textual Analysis of Chinese Netizens' Reactions to Counter-Terrorism Reports on *The People's Daily* from 2010 to 2017,“ kn. *Media in the Global Context: Applications and Interventions*, sud. Emmanuel K. Ngwainmbi (Cham: Palgrave Macmillan, 2019): 168-169.

⁴¹ Sun, *A Textual Analysis of*, 182.

⁴² *Ibid*, 182.

⁴³ Dar kitaip žinomas kaip Hainano salos incidentas.

⁴⁴ Wei Sun ir William J. Starosta, „As Heavy as Mount Taishan: A Thematic Analysis of Wang Wei's Memorial Website“, *World Communication* 30, No. 3 and 4 (2001): 61-79, cituota iš Wei Sun, „A Textual Analysis of Chinese Netizens' Reactions to Counter-Terrorism Reports on *The People's Daily* from 2010 to 2017,“ kn. *Media in the Global Context: Applications and Interventions*, sud. Emmanuel K. Ngwainmbi (Cham: Palgrave Macmillan, 2019): 182.

⁴⁵ Ning An, „Confucian Values and Chinese Geopolitical Discourse on Terrorism: China's Reappraisal of International Security Politics“, *Eurasian Geography and Economics* 60, No. 3 (2019): 287.

⁴⁶ An, *Confucian Values and Chinese*, 297.

terorizmu suvokimą, kadangi tirtuose straipsniuose yra stipriai kritikuojamas JAV pasirinkimas „smurtą stabdyti smurtu“, taip tik griauinant tarptautinę tvarką bei harmoniją ir išryškinant naudos, o ne moralės, siekimą⁴⁷. Tuo pačiu, pasak Ning An, *People's Daily* laikraštyje matomas diskursas atliepia ir kitą kiniškojo mąstymo sampratą apie „bendrą žmonijos ateitį“ (angl. *a shared future for mankind*)⁴⁸, kuri aktuali ir šio darbo tyrimo objektui, nes dažnai atsikartoja į globalią auditoriją nukreiptose Kinijos užsienio politikos žinutėse.

Aptarti tyrimai atskleidžia, jog vis dėlto esama atskirties tarp Kinijos ir JAV supratimo, kaip tikslinga kovoti su terorizmu, tačiau Danielis Taninecz Milleris savo magistro darbe teigia, kad būtent kiniškasis saugumo konceptualizavimas Vakaruose visiškai praleistas, nors ŠBO narės jį pripažįsta⁴⁹ (tiesa, kitoje (ir vėlesnėje) studijoje apie pasirašytus daugiašalius ŠBO narių dokumentus išryškėja tai, kad, į organizaciją priėmus daugiau valstybių, pavyzdžiui, Indiją ir Pakistaną, iškart atsirado daugiau nesutarimo ir tapo sunkiau priimti bendrus sprendimus⁵⁰, tarp narių netgi išsiskyrė „terorizmo“ bei „terorizmo grupuotės“ sąvokų supratimas⁵¹). Millerio darbas yra vienas iš ne daugelio, tyrinėjančių Kinijos diskursą kardant terorizmą tarptautinėse organizacijose. Jame jungiami kiekybinis ir kokybinis metodai, siekiant iširti normatyvinius ŠBO vidaus dokumentus, atspindinčius organizacijos saugumo prioritetus, bei *People's Daily*, įvardijamo kaip turinčio „oficialaus dokumento“ reputaciją, straipsnius, atrinktus nuo 1996 m. iki 2012 m., kurie parodė, kad antiteroristinis „trijų blogių“ terminologijos pasitelkimas ŠBO kontekste tik augo⁵², kas plačiaja prasme pademonstruoja pačios Kinijos komunistų partijos didžiulį fokusą į terorizmą bei norą šią temą viešinti visuomenėje⁵³. Tuo pačiu išryškėjo ir tai, kad ŠBO formatas buvo taip pat labai svarbus šios terminologijos populiarinimui⁵⁴ – akademiko teigimu, organizacijos rėmuose Kinija galėjo „pratestuoti“ savąjį konceptą terorizmo grėsminimui⁵⁵. Šis abipusiškumas tarsi indikuoja diskursyvią bei informacinę organizacijos strategiją, kuri siejama su minkštosios galios (angl. *soft power*) samprata⁵⁶. Dėl to pabrėžiama, kad būtent dėl ne taip seniai prasidėjusio tarptautinių institucijų

⁴⁷ An, *Confucian Values and Chinese*, 297-298.

⁴⁸ *Ibid*, 298.

⁴⁹ Daniel Taninecz Miller, „The Shanghai Cooperation Organization and the People's Republic of China: Security Function Growth is Occuring Along Anti-Terrorism Lines“ (Magistro darbas, Vašingtono universitetas, 2014), 34.

⁵⁰ Wang Jin ir Kong Dehang, „Counter-Terrorism Cooperation Between China and Central Asian States in the Shanghai Cooperation Organization“, *China Quarterly of International Strategic Studies* 5, No. 1 (2019): 75.

⁵¹ Jin ir Dehang, *Counter-Terrorism Cooperation Between*, 75-76.

⁵² Tik reikia pridurti, jog vis dėlto organizacijos narės yra taip pat sulaukusios kritikos iš Žmogaus Teisių Tarnybos (angl. *Human Rights Watch*) dėl turimų duomenų apie atvejus, kuriuose taikiai už nepriklausomybę pasisakančių mažumų atstovai patyrė ekstradiciją, neteisminę egzekuciją ar netinkamą elgesį policijos areštiniėje sulaikymo metu (Human Rights Watch, „Eurasia: Uphold Human Rights in Combating Terrorism“, Human Rights Watch, žiūrėta 2024 m. kovo 8 d., <https://www.hrw.org/news/2006/06/14/eurasia-uphold-human-rights-combating-terrorism>).

⁵³ Miller, *The Shanghai Cooperation Organization*, 42-46.

⁵⁴ Pasak Chien-peng Chung, „trijų blogių“ konceptas iš esmės ir tapo ŠBO pagrindu Centrinės Azijos regiono valstybėms kooperuotis kovai su terorizmu (Chien-peng Chung, „Confronting Terrorism and Other Evils in China: All Quiet on the Western Front?“, *China and Eurasia Forum Quarterly* 4, No. 2 (2006): 83).

⁵⁵ Miller, *The Shanghai Cooperation Organization*, 45.

⁵⁶ *Ibid*, 46.

formavimosi Centrinėje ir Rytų Azijoje, o ypač Kinijoje, net ir „bandymas“ institucionalizuoti saugumą tarptautinėje arenoje yra reikšmingas tirti, nes jis tuo pačiu implikuoja ir ankstyvą kylančios galios bandymą dirbti instituciškai tarptautinėje arenoje⁵⁷.

Apie kylančios galios įtaką tarptautinio bendradarbiavimo lygmenyje rašė ir Vikash Chandra (2019). Tirdamas Kinijos kovos su terorizmu strategiją, jis teigė, kad Kinija jokiam kitame daugiašaliame formate neprisidėjo tiek, kiek prisideda Jungtinių Tautų Organizacijoje, nors akademikai šio aspekto nėra sistemingai ištyrinėję⁵⁸. Atlikus diskurso analizę, buvo išskirti esminiai elementai Kinijos kovos su terorizmu strategijoje Jungtinių Tautų Organizacijoje: normų plėtra, diplomatinės priemonės, tarptautinio bendradarbiavimo skatinimas ir priemonės šalies viduje, vykdančios įsipareigojimus JTO rezoliucijoms, konvencijoms bei deklaracijoms⁵⁹. Kalbant apie kylančias galias, jos, priešingai nei *status quo* galios, teoriškai turėtų siekti kvestionuoti egzistuojančią tarptautinę tvarką bei keisti institucinę architektūrą, siūlydamos naujas organizacijas bei reaguodamos į besikeičiantį globalios galios pasidalijimą⁶⁰, tačiau tyrimo išvados parodė, jog Kinijos kova su terorizmu JTO vis tik labiau primena ne revizionistinę, o *status quo* galią, nesiekiant mesti iššūkių esamai JTO tvarkai⁶¹. Tačiau čia galima išskirti Vengrijos gynybos pajėgų Generalinio štabo mokslinių tyrimų centro akademikės Fruzsina'os Simigh pastebėjimą, jog, net ir būdama aktyvia JTO nare, Kinija vis tiek nesiima didesnių iniciatyvų – tai dalinai gali būti susiję su trūkstama patirtimi karinėse operacijose, trūkstama reikiama technika ir netgi pasigendamu užsispyrimu galutinai pamesti savo užsienio politikos „nesikišimo“ (angl. *non-intervention*) principą⁶².

Kritikos į Kinijos pusę negaili ir Mathieu Duchâtel, teigdamas, kad neprisiimdama stiprios lyderės pozicijos ir nediktuodama JTO kovos su terorizmu darbotvarkės, ji taip pat nepasižymi žvalgybos duomenų dalinimusi globaliųjų teroristinių tinklų stebėjimui⁶³. Dėl to yra svarstoma, kad Kinija praktikoje pasitelkia Jungtinių Tautų Organizaciją tik kaip taktinį manevrą, tačiau jos strateginis vaidmuo yra daugiau retoriškas⁶⁴. Mathieu Duchâtel atkreipia dėmesį į du terorizmo naratyvus Kinijos diplomatijoje: pirmasis susijęs su „dvigubais standartais“ (angl. *double standards*), kas yra kodinė kalba, referuojanti į Vakarų kritiką dėl veiksmų Sindziange, taip tarsi suponuojant, kad tarptautinis pripažinimas Pekinui svarbiausias dėl vidinės šalies politikos pateisinimo, tad

⁵⁷ Miller, *The Shanghai Cooperation Organization*, 58-59.

⁵⁸ Vikash Chandra, „Rising Powers and International Organizations: The Case of China's Counter-Terrorism Strategy at the United Nations“, *China Report* 55, No. 2 (2019): 127.

⁵⁹ Chandra, *Rising Powers and International*, 129-136.

⁶⁰ Chandra, *Rising Powers and International*, 139.

⁶¹ Chandra, *Rising Powers and International*, 140.

⁶² Fruzsina Simigh, „Counter-Terrorism Strategy with Chinese Characteristics“, *Honvédségi Szemle – Hungarian Defence Review* 145, No. 2 (2017): 54.

⁶³ Mathieu Duchâtel, „Terror Overseas: Understanding China's Evolving Counter-Terror“, European Council on Foreign Relations, žiūrėta 2024 m. balandžio 2 d., https://ecfr.eu/wp-content/uploads/ECFR_193_-_TERROR_OVERSEAS_UNDERSTANDING_CHINAS_EVOLVING_COUNTER_TERROR_STRATEGY.pdf, 6.

⁶⁴ Duchâtel, *Terror Overseas: Understanding China's*, 6.

išorinės grėsmės yra antraeilio svarbumo; kitas naratyvas kalba apie ėmimąsi „spręsti pagrindines priežastis“ (angl. *tackling the root causes*), kas indikuoja Kinijos preferenciją politikai, kuri dažnai skatina radikalėjimą dėl, pavyzdžiui, ekonominio vystymosi ar socialinio teisingumo trūkumo⁶⁵. Tiesa, Congyan Cai ir Yifei Wangas, tirdami Kinijos naratyvus, pastebi tendenciją, jog kai kurie Pekino pareigūnai atsikerta teigdami, kad Vakarų šalys (ypatingai JAV) nėra sunerimusios dėl terorizmo Sindziange, bet greičiau naudojasi Sindziango klausimo eskalavimu kaip priemone sulaikyti Kinijos augimą⁶⁶.

Pernai metais publikuotoje Jino Chen disertacijoje apie Kinijos tarptautinės kovos su terorizmu diskursą *People's Daily* laikraštyje buvo atskleista ir kiek kitokia nuomonė. Pasitelkus rinkinio metodą (angl. *corpus-based approach*), kas reiškia sukauptų didelių kiekių tekstinę analizę, identifikuojant kalbos vartojimo ypatybes ir atsikartojimus, išryškėjo Kinijos regioninio saugumo svarba. Akademikas išskyrė ŠBO ir JTO kaip esmines tarptautines organizacijas, kuriose Kinija prioretizuoja kovos su terorizmu klausimus⁶⁷. Tiesa, jis neteigia, kad regioninis saugumas Kinijai aktualesnis už nacionalinį saugumą (nors ir surinktuose tekstuose daugiau kalbama būtent apie regiono lygmenį), bet labiau akcentuoja Xi Jinpingo įneštą holistinį požiūrį, jog padėdama regionui, Kinija padeda ir sau⁶⁸. Jinas Chenas disertacijoje gina tai, kad Kinijos suvokimas apie terorizmą atsispiria nuo jos strateginės kultūros (taip šią teoriją pritaikydamas ir netradicinėms saugumo grėsmėms), kurioje ryškiausi bruožai yra moralės standartai, apdairus jėgos panaudojimas bei taikos siekiantis bendradarbiavimas (angl. *peace-cooperativism*)⁶⁹. Pastaruoju metu Kinijos retorikoje vis dažniau randasi jau anksčiau minėtas „bendros žmonijos ateities“ naratyvas, kuris, pasak Chen, atrodo kaip viena ryškiausių diskursyviosios strategijos apraiškų kalbant apie terorizmą bei konstruojant jį kaip visos žmonijos priešą⁷⁰.

Toliau nagrinėjant Kinijos ir Europos Sąjungos bendrystę kovoje su terorizmu, didžiulę lyginamąją studiją atliko Julia Gurol. Joje siekiama suvokti terorizmą *per se* iš Europos bei Kinijos perspektyvų, tyrinėjant jų apibrėžimus bei rėminimą. Įdomu tai, kad, lyginant su konkretumu ir specifiskumu pasižyminčia Europos Sąjungos definicija, kiniškasis „terorizmo“ apibrėžimas kur kas platesnis ir dviprasmiškesnis: „Europos Sąjunga, pavyzdžiui, būtent „veiksmus“⁷¹ supranta kaip

⁶⁵ Duchâtel, *Terror Overseas: Understanding China's*, 2.

⁶⁶ Consulate of the People's Republic of China in Laoag, „Foreign Ministry Spokesperson Hua Chunying's Regular Press Conference on March 26, 2021“, Consulate of the People's Republic of China in Laoag, žiūrėta 2024 m. balandžio 11 d., http://laoag.china-consulate.gov.cn/eng/fyrth/202103/t20210327_8944661.htm, cituota iš Congyan Cai ir Yifei Wang, „China and International Terrorism Law,“ kn. *The Cambridge Handbook of China and International Law*, sud. Ignacio de la Rasilla ir Congyan Cai (Cambridge: Cambridge University Press 2024), 223.

⁶⁷ Jin Chen, „A Corpus-Based Study on China's International Counterterrorism Discourse (2001-2021)“ (Daktaro disertacija, Notingemo universitetas, 2023), 210.

⁶⁸ Chen, *A Corpus-Based Study*, 236.

⁶⁹ Chen, *A Corpus-Based Study*, 51-52.

⁷⁰ Chen, *A Corpus-Based Study*, 90.

⁷¹ Angl. *acts*

teroristinį elgesį, kai tuo tarpu Kinija netgi „pasiūlymus“⁷² laiko teroristiniais veiksmais. Be to, europietiškame apibrėžime „rimta žala“⁷³ nurodoma kaip teroristinio akto požymis, o kiniškojoje versijoje kalbama apie „socialinės panikos“ sukėlimą.⁷⁴ Atlikta studija paaiškina, kodėl Kinija ir Europos Sąjunga terorizmo kontekste nebendradarbiauja: visų pirma, šiai bendrystei koją kiša pasitikėjimo stoka – Europos Sąjunga baiminasi, jog Kinijai skyrus daugiau karinių ir policijos pajėgumų, jie potencialiai galėtų būti išnaudojami kitur, be to, nėra linkstama dalintis žvalgybos duomenimis, bet vis dėlto didžiausias kliuvinys yra skirtingas terorizmo apimties, svarbių veikėjų ir tikslų supratimas⁷⁵. Mathieu Duchâtel svarstymas apie Kinijos ir Europos bendradarbiavimo kovoje su terorizmu potencialą yra taip pat pesimistinis: būtent „trijų blogių“ terminologija stipriai gadina bendradarbiavimą su Europa, kadangi Kinija vis dėlto itin prioretizuoja savitą vidaus politikos suvokimą apie terorizmo rizikas⁷⁶.

Atlikus literatūros analizę, galima pastebėti, jog tyrimai, kuriuose gilinamasi į Kinijos diskursą apie kovą su terorizmu tiek valstybės viduje, tiek tarptautinėje arenoje, yra gana sporadiški, stokoja sistemiškumo. Nepaisant to, gauti rezultatai išties indikuoja apie savitą Kinijos kovos su terorizmu strategiją – ko gero, su „kiniškosiomis savybėmis“ ir kreipimusi į globaliąją auditoriją, dėl to išties prasminga šį tyrimų lauką plėsti. Akademinės literatūros niša šiuo darbu bus pildoma baltųjų knygų analize, kurios nėra gausu (kiek didesnis mokslininkų dėmesys skirtas baltosioms knygoms apie gynybą (Cordesman 2019; Yang, Keller ir Molnar 2017; Zhang 2012; Davies ir Rothe 2011)); taip pat netirtas ir „Juostos ir kelio iniciatyvos“ diskursas apie terorizmą, nepaisant to, kad šis projektas jau skaičiuoja dešimtmetį, tuo tarpu galbūt kaip tik dėl projekto naujumo nesama diskurso tyrimų ir apie tai, kas terorizmo tema formuluojama „Globalaus saugumo iniciatyvoje“. Kadangi pastarosios dvi iniciatyvos pasauliui buvo pasiūlytos pačios Kinijos, tai turėtų leisti išplėsti suvokimo ribas apie Kinijos kovos su terorizmu sampratą tarptautinio bendradarbiavimo lygmeniu.

Šis **darbas struktūruojamas** į kelias dalis: jį sudaro įvadas, 2 skyriai bei išvados. Įvade pristatoma tema bei jos aktualumas ir problemiškas, objektas, tikslas ir uždaviniai, taip pat atliekama literatūros analizė. 1 skyriuje pateikiamos teorinės prieigos, aktualios koncepcijos bei tyrimo metodologija. 2 skyriuje pristatomas pats tyrimas, kuriame analizuojama, kaip plėtojamas Kinijos su terorizmo kardymu susijęs diskursas Xi Jinpingo pasiūlytose tarptautinėse iniciatyvose ir baltosiose knygose. Išvadose apibendrinama teorinė ir praktinė tyrimo dalys bei pateikiamos darbą apibendrinančios išvagos.

⁷² Angl. *propositions*

⁷³ Angl. *serious damage*

⁷⁴ Julia Gurol, „EU-China Relations on Anti-Terrorism,“ kn. *The EU-China Security Paradox: Cooperation Against All Odds?*, sud. Julia Gurol (Bristol: Bristol University Press, 2022), 86-87.

⁷⁵ Gurol, *EU-China Relations*, 98.

⁷⁶ Duchâtel, *Terror Overseas: Understanding China's*, 6.

1. TEORINĖS PRIELAUDOS

Siekiant suprasti Kinijos globalios kovos su terorizmu diskurse formuluojamas prasmes, šiame darbe pasitelkiamos trys teorinės prielaidos. Pirmoji jų – saugumizacijos teorija, kuri leidžia suprasti, „kas, kaip ir kodėl vieną ar kitą problemą paverčia saugumo problema“⁷⁷. Tradiciškai saugumizavimo centre atsideria valstybė arba visuomenė⁷⁸. Vis dėlto esama ir didesnių saugumizuojamų objektų, kaip, pavyzdžiui, žmonija arba planeta – toks saugumizavimas tuomet įgauna *makro* lygmenį (Buzan ir Wæver 2009). Galiausiai, kadangi šioje teorijoje saugumas yra subjektyvi koncepcija⁷⁹, itin svarbu, kaip jis konstruojamas. Tam, kad Kinijos globalaus terorizmo grėsminimas ir jame slypinčios žinutės būtų „atrakintos“, tyrime bus pasitelkiami ir strateginiai naratyvai. Jie veikia kaip „komunikacinis įrankis, kurio pagalba politiniai veikėjai – įprastai elitas – bando suteikti apibrėžtą prasmę praeičiai, dabarčiai ir ateičiai tam, kad pasiektų politinius objektus. Žiūrint kritiškai, strateginiai naratyvai integruoja interesus ir tikslus – jie suformuoja galutinį tikslą ir pasiūlo, kaip jis galėtų būti pasiektas.“⁸⁰ Toliau kiekviena šių prieigų bus aptartos išsamiau.

1.1. SAUGUMIZACIJOS PERSPEKTYVA

Tradiciškai tarptautinių santykių paradigmoje, ypač Šaltojo karo kontekste, kada dominavo realistinis (ir į galią sutelktas) požiūris, buvo įprasta saugumą suvokti objektyviai, t. y. kaip glaudžiai susijusį su valstybės karine galia, ekonominiu pranašumu ar net teritoriniu dydžiu (Morgenthau 1948; Walt 1998). Vėliau ši samprata plėtėsi su liberalizmo idėjomis, kuriose saugumas buvo teorizuojamas kaip galintis būti užtikrintas per tarptautines institucijas ar kolektyviai (Bull 1977; Nye ir Keohane 1977; Watson 1992). Tiek realizmas, tiek liberalizmas, kaip pagrindinės tarptautinių santykių teorijos, egzistavo ganėtinai ilgai, tačiau įvykę du pasauliniai karai ir po jų sekęs Šaltasis karas lėmė tai, kad valstybėms apsibrėžti saugumą darėsi vis sunkiau. Čia radosi niša subujoti naujoms teorinėms išvalgoms, kuriose saugumo analizė išėjo virš valstybės lygmens ribų – konstruktyvizmo atstovai ėmė gilintis į kultūros bei socialinį vaidmenis. Vienas jų – Alexander Wendt (1992), pasiūlęs populiaria tapusią idėją, jog tarptautinėje sistemoje egzistuojanti anarchija yra tai, ką pačios valstybės iš jos padaro. Kitaip tariant, jeigu valstybės anarchiją mato kaip aplinką, kuri yra konkurencinga ar grėsminga, tikėtina, kad, pavyzdžiui, karinės galios stiprinimas bus vienas iš pagrindinių jų prioritetų.

⁷⁷ Kęstutis Paulauskas, „Saugumo studijų būklė ir raidos tendencijos“, *Lietuvos metinė strateginė apžvalga* 5, 2007: 207.

⁷⁸ Barry Buzan, Ole Wæver ir Jaap de Wilde, *Security: A New Framework for Analysis* (Colorado and London: Lynne Rienner Publishers, 1998), 36.

⁷⁹ Buzan, Wæver ir Wilde, *Security: A New Framework*, 36-37.

⁸⁰ Alister Miskimmon, Ben O’Loughlin ir Laura Roselle, *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order* (New York and Oxon: Routledge, 2013), 7.

Tačiau, konstruodamos savo pačių politinę tikrovę ir realizuodamos savo galią, valstybės lygiai taip pat gali pasitelkti socialinius, kultūrinius, demografinius, etninius ar kt. aspektus (Ruggie 1998).

Netrukus ir saugumizacijos teorija iškilo kaip nauja perspektyva vis sparčiau besiplečiančiose diskusijose apie saugumą *per se*. Pirmą kartą ji aprašyta buvo dar 1995 metų Ole Wæver'io veikale *Securitization and Desecuritization*⁸¹, o vėliau plėtotą talkinant ir kitiems Kopenhagos mokyklos akademikams, tokiems kaip Barry Buzan ar Jaap de Wilde. Trise (Buzan, Wæver ir Wilde 1998) jie svarstė, kad saugumas galėtų būti nusakomas ne per tai, ką valstybės daro (didina kariuomenę, ginkluotę, vysto ekonomiką), o per tai, ką sako ir padaro, kad sustiprintų saugumą įvairiuose sektoriuose (tai gali būti *politinis, karinis, ekonominis, socialinis* ar *aplinkosauginis sektoriai*). Vadinasi, čia saugumas, priešingai nei ankstesnėse tarptautinių santykių teorijose, tampa subjektyviu. Pasak Michaelo C. Williamso, Kopenhagos mokykloje pats saugumas nėra esminis fokusas – jos atstovai stengiasi suprasti, kaip įvairūs klausimai būna sugrėsminami *kalbos aktu* (angl. *speech act*) pagalba⁸².

Taigi, toliau bus aptariamoms esminės saugumizacijos teorijos koncepcijos. Pirmiausiai, joje saugumas yra konceptualizuojamas kaip *kalbos aktas*, kurio metu konkreti politinė problema suformuluojama kaip esanti išties ypatingo svarbumo visuomenės, ar bendruomenės, išlikimui – tą problemą įvardijus „saugumo“ problema, atsiranda galimybė kalbėti ir apie nepaprastas priemones jos sprendimui⁸³. Kaip teigia teorijos vystytojai, *kalbos aktą* analizuojančiajam svarbu nustatyti ne tas objektyvias grėsmes, o veikiau patį procesą, kurio metu sukonstruojamas kolektyvus supratimas apie tai, kas laikytina grėsme⁸⁴. Dėl to būtent *kalbos aktas* yra suvokiamas kaip *saugumizuojantis veiksmas* (angl. *securitization move*), bet jis ne būtinai garantuoja, jog įvardijamas objektas iš tiesų bus įtrauktas į saugumo darbotvarkę, todėl čia svarbu atskirti *saugumizuojantį veiksmą* nuo sėkmingo saugumizavimo⁸⁵. Kitaip tariant, diskursas, formuluojamas saugumo grėsmei nusakyti, jį analizuojančiajam tyrėjui gali suteikti daug reikšmingos informacijos apie konkrečią situaciją ar kontekstą, kuriame grėsminimas vyksta.

Ne mažiau svarbu suprasti ir saugumo analizėje reikšmingus veikėjus, kurie atsispindi per *kalbos aktus*:

1. *Referentiniai objektai* (angl. *referent objects*): tie, kuriems gresia egzistencinė grėsmė ir kurie turi teisėtą reikalavimą išlikti (įprastai tai gali būti valstybė arba tauta);

⁸¹ Ole Wæver, „Securitization and Desecuritization,“ kn. *On Security*, sud. Ronnie D. Lipschutz (New York: Columbia University Press, 1995), 46-86.

⁸² Michael C. Williams, „Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics“, *International Studies Quarterly* 47, No. 4 (2003): 513.

⁸³ Buzan, Wæver ir Wilde, *Security: A New Framework*, 25-26.

⁸⁴ *Ibid*, 26.

⁸⁵ *Ibid*, 25.

2. *Saugumizuojantys veikėjai* (angl. *securitizing actors*): saugumizuoja problemas, deklaruodami, jog *referentiniam objektui* gresia išlikimo grėsmė (dažnu atveju tai *kalbos aktus* pasitelkiantys politiniai lyderiai, biurokratai, lobistai ir pan., kurių teigimu, pavyzdžiui, valstybė, tauta, principai ar sistema turi būti apsaugoti);
3. *Funkciniai veikėjai* (angl. *functional actors*): turi įtakos konkrečiau sektoriaus dinamikai (tai veikėjai, kurie, nebūdami nei *referentiniai objektai*, nei *saugumizuojančiaisais veikėjais*, vis tiek stipriai lemia priimamus sprendimus saugumo srityje, kaip, pavyzdžiui, aplinką teršiantis verslas gali būti esminis veikėjas aplinkosaugos sektoriuje, tačiau jis nėra nei *referentinis objektas*, nei siekia saugumizuoti aplinkosaugos klausimus).⁸⁶

Kartais identifikuoti *veikėjus* gali būti kur kas sunkiau nei *referentinius objektus*⁸⁷. Kalbant bendrai, atrodytų, jog neretai valstybė *per se* gali būti tiek grėsmę eskaluojantis veikėjas, tiek nuo grėsmės saugotinas objektas, todėl čia svarbu kritiškai įvertinti šią skirtį. Iš esmės valstybei atstovauti gali ir pati valstybė, bet tokiu atveju analizėje vis tiek išsikristalizuos, kas jos vardu „kalba“ – tai, pavyzdžiui, gali būti tiek susibūrusi ir savo interesus ginanti socialinė, etninė ar religinė bendruomenė, tiek konkretūs politinio elito atstovai ir pan.⁸⁸

Skirtis tarp *saugumizuojančio veikėjo* ir *referentinio objekto* įprastai reiškia, jog esama ir atskiros *auditorijos* (angl. *audience*), į kurią nukreiptas *kalbos aktas*⁸⁹. Saugumizacijos teorijoje *auditorija* taip pat labai reikšminga, nes būtent ji turi būti įtikinta, kad iškilusiai saugumo problemai spręsti reikalingos išskirtinės procedūros⁹⁰, arba specialios priemonės. Iš esmės specialios priemonės nenusako specifinių veiksmų, bet veikia implikuoja idėją, kad saugumizavimas gali atverti duris išskirtiniam atsakui. Jeigu *auditorija* priima *saugumizuojančio veikėjo* grėsmės „rėminimą“ kaip išties esamą egzistencijos dilemą, vadinasi, *saugumizuojantis veiksmas* buvo sėkmingas ir *kalbos aktas* suveikė.

Atrodytų, jog saugumas, kaip *kalbos aktas*, turėtų itin išplėsti ribas to, kas laikytina ar vadintina saugumu – dėl to Kopenhagos mokykla susilaukė išties nemažai kritikos (Knudsen 2001, McDonald 2008). Viena vertus, saugumizacijos teorija tikrai turi šią savybę (*referentinių objektų* teorizavimas leido papildyti tradiciškai suvoktų grėsmių sąrašą, atskirų sektorių identifikavimas taip pat prie to prisidėjo), tik kritikai dažniausiai svarsto, jog tokiu atveju saugumizuoti kokį nors klausimą gali bet kas. Tačiau vis dėlto reikia pabrėžti, kad saugumizacijos teorija kaip tik neretai siekia saugumo darbotvarkę susiaurinti (arba „desaugumizuoti“ tam tikrus probleminius klausimus), o ir praktikoje

⁸⁶ Buzan, Wæver ir Wilde, *Security: A New Framework*, 35-40.

⁸⁷ *Ibid*, 40.

⁸⁸ Buzan, Wæver ir Wilde, *Security: A New Framework*, 41-42.

⁸⁹ *Ibid*, 41.

⁹⁰ *Ibid*, 41.

saugumizuojantis veikėjas turi turėti atitinkamą socialinį statusą ar efektyvius tvirtinimus, kad *auditorija* būtų įtikinta dėl grėsminamojo faktoriaus⁹¹.

Taigi, apibendrinant galima sakyti, jog saugumizacijos teorija parodo, kad saugumas yra ne savaime duotas, o sąmoningai kuriamas politikų ar sprendimų priėmėjų tarpe. Toks požiūris atsiskiria nuo tradicinių prieigų tarptautinių santykių paradigmoje, svarstant, jog saugumo problemos gali nebūti grėsmingos pačios iš savęs tol, kol į jas nėra šitaip referuojama.

1.1.1. MAKROSAUGUMIZACIJOS TEORIJA

Aptarus saugumizacijos perspektyvą, susidaro išpūdis, jog saugumo samprata yra išties kontekstuali – ypatingai turint galvoje saugumo skirstymą į *sektorius*, kiekvienas *referentinis objektas* gali pasižymėti absoliučiai skirtingomis savybėmis. Vis dėlto tuomet galima svarstyti, jog, pavyzdžiui, „globalusis terorizmas“ iš esmės neegzistuoja, kadangi ne visoms valstybėms, ar visuomenėms, yra tekę patirti teroristinius išpuolius. Saugumizacijos teorijos rėmuose būtų neteisinga manyti, jog terorizmas yra visiems vienodai aktuali grėsmė, todėl čia reikšminga kalbėti apie makrosaugumizacijos teoriją.

Bendrai ši teorija kilo tada, kai Kopenhagos mokyklos akademikai pradėjo tyrinėti, kaip saugumo grėsmės galėtų būti „rėminamos“ didesniu mastu. Pačių Barry Buzano ir Ole Wæver'io teigimu, įprastai saugumizacijos teorijoje fokusas yra nukreiptas į vidurinį pasaulio politikos lygmenį, kuriame politiniai vienetai – dažniausiai valstybės – konstruoja draugiškumu arba priešišškumu grįstą tarpusavio santykių⁹². Kitaip tariant, makrosaugumizacijos teorija išeina virš „vidurinio lygmens“ ir veikia sistemos lygmeniu. Siekiant tai geriau suprasti, verta išanalizuoti minėtų lygmenų koncepciją, kurią Kopenhagos mokyklos atstovai siūlo saugumo tyrimams.

Šie lygmenys akademikų dar kitaip vadinami *konsteliacijomis* (angl. *constellations*):

1. *Tarptautinė sistema* (angl. *international system*): ji nurodo į didžiausią vienetų sąveikos ir tarpusavio priklausomybės konglomeratą, virš kurio nėra jokio kito sistemos lygmens – šiuo metu būtent šis lygmuo apima visą planetą, nors praeityje vienu metu egzistavo daugiau ar mažiau nesusijusios tarptautinės sistemos;
2. *Tarptautinės posistemės* (angl. *international subsystems*): tai vienetų grupės tarptautinėje sistemoje, kurioje jos skiriasi nuo visos sistemos ypatingu pobūdžiu, sąveikos intensyvumu arba tarpusavio priklausomybe – šios posistemės gali būti teritoriškai vientisos ir tokiu būdu atstovauti regionams (kaip, pavyzdžiui, Pietryčių Azijos valstybių asociacija (toliau ASEAN)

⁹¹ Williams, *Words, Images, Enemies: Securitization*, 513-514.

⁹² Barry Buzan ir Ole Wæver, „Macrosecuritisation and Security Constellations: Reconsidering Scale in Securitisation Theory“, *Review of International Studies* 35, No. 2 (2009): 254.

- (angl. *ASEAN*) arba kitu atveju jos lieka tik kaip posistemės (pavyzdžiui, Naftą eksportuojančių šalių organizacija (angl. *OPEC*);
3. *Vienetai* (angl. *units*): tai veikėjai iš skirtingų pogrupių, organizacijų, kompanijų ar žmonių masių, kurie veikia darnoje, yra tarpusavyje susiję, tačiau skiriasi nuo kitų vienetų (pavyzdžiui, valstybės, tautos, transnacionalinės korporacijos ir pan.);
 4. *Subvienetai* (angl. *subunits*): tai organizuota individų grupė vieneto lygmenyje, kuri (galimai) siekia paveikti kitų vienetų elgesį (pavyzdžiui, biurokratai, lobistai ir pan.);
 5. *Individai* (angl. *the individuals*): nurodo į žemiausią lygmenį, jie taip pat neretai yra socialinių mokslų tyrimų centre.⁹³

Apimdamos išvardintus lygmenis, *konsteliacijos* įtraukia ir dar anksčiau minėtus *sektorius*, kuriuose galimas saugumizavimas⁹⁴. Vadinasi, *konsteliacijos* implikuoja tai, kad saugumizavimas egzistuoja ir didesnėse struktūrose⁹⁵. Tik svarbu atkreipti dėmesį, kad makrosaugumizavimas, įtraukiantis aukštesnio ir žemesnio lygmenų saugumizavimus, gali potencialiai susidurti su įtampa, kylančia tarp skirtingų lygmenų; jis taip pat gali būti stipriai veikiamas ne tik *makro* lygmens grėsmės desaugumizavimo (pavyzdžiui, jei auditorija nėra pakankamai įtikinama dėl grėsmės), bet ir vidurinio lygmens saugumizavimo subordinacijos, kai tokia pozicija nebetenkina (pavyzdžiui, didžioji galia gali pradėti reikšti pretenzijas supergaliai ir trikdyti jos darbotvarę)⁹⁶. Kitaip tariant, platesnio masto užmojai gali turėti ir savo specifiką, kuri neturėtų būti praleidžiama pro pirštus, nes, pavyzdžiui, individualios valstybės gali prioretizuoti savo pačių saugumą ir nepaisyti globalios grėsmės. Tai tik įrodo, jog struktūriškai makrosaugumizacijos teorija yra kur kas kompleksiškesnė, kadangi ji gali apimti „vidurinio lygmens“ saugumizavimus kaip, pavyzdžiui, klimato kaitos įtaka nacionaliniam saugumui, bet tuo pačiu ir operuoti savarankiškai, kuomet tiesiogiai kreipiamasi į tarptautinę bendruomenę.

Kalbant apie makrosaugumizacijos tyrimus, išties neretai būtent terorizmas atsiduria jų fokuso centre (Koolen 2021; Cavusoglu 2020; Qadri 2020; Dück ir Lucke 2019; Romaniuk ir Webb 2015). Tam daugiausiai įtakos turėjo rugsėjo 11-osios įvykiai Niujorke bei vėliau atsikartojantys teroristiniai išpuoliai Europos miestuose. Net patys saugumizacijos teoretikai ne kartą pasitelkė „globalaus karo su terorizmu“ koncepciją savo teorinių prieigų pagrindimui (Buzan ir Wæver 2009).

⁹³ Buzan, Wæver ir Wilde, *Security: A New Framework*, 5-6.

⁹⁴ Buzan ir Wæver, *Macrosecuritisation and Security Constellations*, 256.

⁹⁵ *Ibid*, 256.

⁹⁶ Buzan ir Wæver, *Macrosecuritisation and Security Constellations*, 257.

JAV pradėtas „globalus karas su terorizmu“ laikomas geru ir vienu dažniausiu makroaugumizavimo pavyzdžiu⁹⁷, tačiau dėmesys atkreiptinas ir į destabilizuojančias jėgas, kurios minėtą kampaniją daugiau siekia kritikuoti kaip JAV tikslų ir interesų Artimuosiuose Rytuose užsitikrinimą, o ne susirūpinimą dėl bendros grėsmės Vakarų civilizacijai⁹⁸. Šioje vietoje svarbu suprasti, kad galimi „universalistiniai tvirtinimai“ nepaverčia paties makroaugumizavimo universaliu⁹⁹ – juk ir siekiant ką nors sugrėsminti, gali atsirasti dichotomija tarp „grėsminančiojo“ ir „grėsminamojo“. Tai reiškia, kad ir taip vadinamos „universalios“ religijos ar politinės vertybės iš tiesų universalios yra tik tuo, kad būtent toks diskursas formuluojamas joms nusakyti, tačiau praktikoje jos nelabai pritaikomos visai žmonijai¹⁰⁰. Nepaisant to, pasak Buzano ir Wæver'io, „globalus karas su terorizmu“ išties demonstruoja universalizmo elementus, todėl, kad šioje kampanijoje buvo stengiamasi pasiekti globalią visuomenę – visus civilizuotus, ar norinčius būti civilizuotais, žmones (apart pačių teroristų)¹⁰¹. Tad nors ir pasižymintys limituojančia savybe, universalistiniai tvirtinimai (būtent dėl propaguojamo universalumo) vis dėlto atlieka itin svarbią saugumizavimo funkciją tarp vidurinio ir sistemos lygmenų¹⁰².

Atsispirdami nuo Šaltojo karo, kuomet JAV ir Sovietų Sąjunga siekė diegti universalistines ideologijas (abi atskirai makroaugumizuodamos viena kitą ir pretenduodamos į atsakomybę už žmonijos ateitį) nulinės sumos varžybose¹⁰³, Kopenhagos mokyklos atstovai atkreipia dėmesį į intersubjektyvų grėsmės pajautimą, kuris gali pasireikšti per skirtingus universalizmo (angl. *universalism*) tipus:

1. Įtraukiantys universalizmai (angl. *inclusive universalisms*): ideologinės pažiūros (sekuliaros ar religinės), kurios nusako optimaliausią žmonijos veikimą, pavyzdžiui, per liberalizmą, marksizmą, krikščionybę ar islamą;
2. Išskiriantys universalizmai (angl. *exclusive universalisms*): ideologinės pažiūros, kuriose išskirtinės teisės ir statusas suteikiamas vienai grupei, o ne visai žmonijai, kaip pavyzdžiui, nacizmo, baltosios viršenybės Europos imperialistinėse doktrinosose ar japoniško imperializmo atvejais;
3. Egzistuojančios tvarkos universalizmai (angl. *existing order universalisms*): politiniai tvirtinimai apie grėsmes universalistinėms tarptautinėms institucijoms (kurios globalųjį

⁹⁷ Reiktų išskirti, kad pasitelktas makrodiskursas išties suveikė, kadangi JAV susilaukė gausaus palaikymo tiek iš savo sąjungininkų, tiek iš konkurentų ar netgi priešų, tačiau veiksmai, sekę po sėkmingos saugumizacijos, t. y. karai Afganistane ir Irake, atskleidė ir JAV ribotumą (Vuori, *Chinese Macrosecuritization: China's Alignment*, 21).

⁹⁸ Buzan ir Wæver, *Macrosecuritisation and Security Constellations*, 257-258.

⁹⁹ Buzan ir Wæver, *Macrosecuritisation and Security Constellations*, 264.

¹⁰⁰ *Ibid*, 264.

¹⁰¹ Buzan ir Wæver, *Macrosecuritisation and Security Constellations*, 264-265.

¹⁰² *Ibid*, 264.

¹⁰³ Buzan ir Wæver, *Macrosecuritisation and Security Constellations*, 260.

lygmenį tarptautinėje socialinėje struktūroje laiko savo *referentiniu objektu*) arba, pavyzdžiui, transnacionalinių veikėjų keliama grėsmė valstybės suverenumui;

4. Fizinės grėsmės universalizmai (angl. *physical threat universalisms*): tvirtinimai apie pavojus, keliančius grėsmę žmonijai planetos mastu, kaip, pavyzdžiui, branduoliniai ginklai, visuotinis atšilimas ar naujos ligos. Jie yra universalistiniai tuo, kad būtent fizinį žmonijos likimą laiko savo *referentiniu objektu*.¹⁰⁴

Taigi, priešingai nei tradicinė saugumizacijos teorija, kuri fokusuojasi į pasaulio politikos „vidurinį lygmenį“, kas daugiausiai reiškia valstybių iššūkius, makroaugumizacijos teorija žvelgia į žmonijos ar visos planetos saugumo problemas. Dėl šios priežasties *referentinio objekto* dydis čia labai išauga, apimdamas globalias problemas, tokias kaip klimato kaita, pandemijos, gamtinių išteklių eikvojimas ar terorizmas. *Saugumizuojantys veikėjai* (tokie kaip valdžia ar tarptautinės organizacijos) čia taip pat siekia įtikinti platesnę auditoriją (globalią visuomenę), imtis ir pasaulinio masto priemonių (pavyzdžiui, tarptautinių sutarčių ar reikšmingo išteklių paskirstymo).

1.2. STRATEGINIAI NARATYVAI

Pasak Miskimmon, O’Loughlin ir Roselle, tarptautinių santykių paradigmoje strateginių naratyvų taikymas kilo iš Lawrence’o Freedmano 2006 metų studijos apie tai, kaip naratyvai galėtų būti strategiškai išnaudojami atsakyti oponentams karinio konflikto metu, kadangi pats britų istorikas strateginius naratyvus suvokė kaip įrankį, kuriuo galima kvestionuoti priešo jėgų legitimumą¹⁰⁵. Įkvėpti jo darbo ir diskusijų apie tai, kaip tarptautiniuose santykiuose būtų galima suprasti įtikinėjimą bei įtaką, patys Miskimmon, O’Loughlin ir Roselle 2013-aisiais išleido knygą *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*. Jos tikslas – naratyvus pabrėžti kaip galinčius padėti suprasti platų spektrą probleminių klausimų tarptautinių santykių paradigmoje – ne tik kariniuose konfliktuose ar užsienio politikos analizėje, bet ir parodyti, kaip jie daro įtaką pačiai tarptautinei politikai¹⁰⁶. Didžiausias dėmesys knygoje skirtas tyrinėti, kaip komunikacija ir galia yra persipynusios informacijos amžiuje ir kaip pasakojamos istorijos bei naratyvai keičia pasaulio tvarką. Po kelerių metų jie, įtraukę ir kitų akademikų, tyrinėjančių strateginius naratyvus iš įvairių perspektyvų, darbus, sudarė naują knygą *Forging the World: Strategic Narratives and International Relations*, kurioje tyrinėjama, kaip naratyvus naudoja valstybės, tarptautinės organizacijos bei nevalstybiniai veikėjai, siekdami savų interesų ir kurdami globalią tvarką.

¹⁰⁴ *Ibid*, 260-261.

¹⁰⁵ Alister Miskimmon, Ben O’Loughlin ir Laura Roselle, sud., *Forging the World: Strategic Narratives and International Relations* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 2017), 2.

¹⁰⁶ Miskimmon, O’Loughlin ir Roselle, *Forging the World: Strategic*, 2.

Akademinėje literatūroje išties galima apčiuopti ir „naratyvo posūkį“ (angl. *narrative turn*) (Raine 2013; Goodson ir Gill 2011), kadangi tiek tarptautinių santykių paradigmoje, tiek bendrai socialiniuose moksluose daugėja tyrimų, kuriuos atliekant pasitelkiami naratyvai: apie į ateitį orientuotas strategijas (Rindova ir Martins 2022), apie (ne)įtikinamus strateginius naratyvus klimato kaitos klausimuose (Bushell et al. 2017), apie jų įtaką aljansų (ne)veikimui (Roselle 2017), apie nevalstybinių veikėjų įtaką pačių strateginių naratyvų formavimo procesams (Barthwal-Datta 2016), konstruojant „rėminimo“ ir strateginių naratyvų prieigas transnacionaliniu lygmeniu (Livingston ir Nassetta 2018), konstruojant baimę žiniasklaidoje (Ventsel et al. 2021), geopolitinio atskyrimo (angl. *geopolitical othering*) įgyvendinimui (Claessen 2021), pasitelkiant kaltinimą (angl. *blame*) (de)legitimuoti tam tikrus veikėjus ar veiksmus, sėti nesantaiką ar puoselėti sąjungas (Hansson, Madisson ir Ventsel 2023), galiausiai, ir apie tai, kaip valstybės išsiverčia tarptautines feministines normas savo naudai, sukurdamos strateginius naratyvus minkštosios galios ambicijoms užsienyje pagerinti (Zhukova, Sundström ir Elgström 2021). Tyrimai atrodo ganėtinai fragmentiški, nors jų diapazonas tikrai platus. Tai sufleruoja, jog strateginiai naratyvai yra išties naujas žiūros taškas, ar lęšis, tyrinėjant tarptautinius santykius.

Grįžtant prie Miskimmon, O’Loughlin ir Roselle idėjų, jų teigimu, politiniai lyderiai viešai „pasakoja“ tarptautinių santykių įvykius tam, kad galėtų formuoti kitų veikėjų supratimą apie tai, kur link tie įvykiai veda bei su kokiomis kliūtimis yra susiduriama¹⁰⁷. Žiūrint iš ilgosios perspektyvos, toks pasakojimas leidžia kitiems (esantiems tiek „namuose“, tiek užsienyje) patirti pasaulį per pasakotojo kuriamus strateginius naratyvus, kurie ilgainiui gali daryti įtaką jų interesams, tapatybei bei suvokimui apie tai, kaip tarptautiniai santykiai veikia ir kokia yra potenciali jų vystymosi kryptis¹⁰⁸. Tiesa, kuomet esama daugybės besivaržančių naratyvų, sumanūs lyderiai gali ieškoti sąlyčio taškų bendradarbiavimo skatinimui ir bendro likimo jausmui sustiprinti, tačiau dažniausiai jie elgiasi priešingai – naratyvus pasitelkia kaip ginklus aktualiai situacijai „laimėti“¹⁰⁹.

Dėl to minėti akademikai išskiria tris strateginių naratyvų formas:

1. Strateginiai naratyvai apie tarptautinę *sistemą* (angl. *system narratives*) parodo, kaip politiniai veikėjai artikuliuoja savo suvokimą apie tarptautinę tvarką, jos struktūrą ar kaip ji veikia;
2. Strateginiai naratyvai susiję su *tapatybe* (angl. *identity narratives*) esmingai parodo, kaip politiniai veikėjai siekia projektuoti savo tapatybę tarptautinėje arenoje, jie taip pat indikuoja tai, kad toji tapatybė yra nuolatiniame derybų ir ginčų procese;

¹⁰⁷ Alister Miskimmon, Ben O’Loughlin ir Laura Roselle, „Strategic Narratives: A Response“, *Critical Studies on Security* 3, No. 3 (2015): 341.

¹⁰⁸ Miskimmon, O’Loughlin ir Roselle, *Strategic Narratives: A Response*, 341.

¹⁰⁹ *Ibid*, 341.

3. *Problemos* naratyvai (angl. *issue narratives*) yra strategiškai pasitelkiami politikų, kuomet siekiama padaryti įtaką tam tikrų politinių sprendimų priėmimui ar vystymuisi.¹¹⁰

Siekiant geriau suprasti šių naratyvų formų praktinį veikimą, jas, besiremdamas kiniškais pavyzdžiais, yra pailiustravęs politikos mokslų profesorius Yi Edwardas Yangas. Pasak jo, *sistemas naratyvams* gali būti priskiriami Šaltojo karo, „karo su terorizmu“ ar liberalios tarptautinės tvarkos naratyvai, kuriuos Kinija gali tiek inkorporuoti į savo politiką, tiek pašiepti tarptautinės tvarkos atžvilgiu; *tapatybės naratyvai* atsispindi tame, kad Kinijos augimas vienur vaizduojamas kaip grėsmė (angl. *China threat*), o kitur – kaip puiki galimybė pasaulio tobulėjimui; tuo tarpu *problemos naratyvais*, pavyzdžiui, operuojama „Juostos ir kelio iniciatyvos“ pateisinimui, kuomet teigiama, kad toks projektas gali suteikti kolektyvinę naudą bei sujungti valstybes¹¹¹. Taigi, iš esmės galima matyti, kad naratyvai itin giliai formuoja požiūrį apie pasaulį ar realybę vietoj to, kad būtų suprantami tik kaip neutrali priemonė jai atspindėti¹¹². Verta trumpai aptarti ir pačios Kinijos sąveiką su strateginių naratyvų kūrimu.

1.2.1. STRATEGINIAI NARATYVAI IR KINIJA

Pastaraisiais metais akademinėje literatūroje pagausėjo tyrimų apie tai, kaip Kinija „įdarbina“ strateginius naratyvus. Hartig (2015) tyrinėjo strateginius naratyvus Konfucijaus institutų rėmuose, kas parodė, jog dažnu atveju per juos komunikuojami buvo ne „tikros“ Kinijos aspektai, o veikiau jų „teisinga versija“. Hagström ir Gustafsson (2021) gilinosi į Kinijos bei JAV strateginių naratyvų dinamiką COVID-19 kontekste. Kiek daugiau dėmesio skirta „Juostos ir kelio iniciatyvai“: Noort ir Colley (2021) stebėjo, kaip Kinijos strateginiai naratyvai daro įtaką politikos priėmimui kitose valstybėse, ir suprato, kad, svarstant prisijungti prie projekto ar ne, valstybėms svarbiausiais aspektais tampa materialinės gerovės ir ontologinio saugumo užtikrinimo galimybės; Kinijos vizualiosios komunikacijos studija (Noort 2020) apie „Jūrų šilko kelio iniciatyvos“ infrastruktūrą parodė, kaip vaizdai pasitelkiami strateginio naratyvo formavimui; Noort (2019) taip pat pastebėjo, kad istorinio naratyvo apie šilko kelią strateginio pritaikymo sėkmė Kinijos projektui vis dėlto yra ginčytina. Galiausiai, Lutgardo Lamso (2018) analizė apie Kinijos oficialųjį diskursą parodė, jog dėl kuriamų strateginių naratyvų randasi alternatyvi socialistinė pasaulio tvarka su „kiniškomis savybėmis“.

¹¹⁰ Miskimmon, O'Loughlin ir Roselle, *Strategic Narratives: Communication Power*, 10-11.

¹¹¹ Yi Edward Yang, „China's Strategic Narratives in Global Governance Reform under Xi Jinping“, *Journal of Contemporary China* 30, No. 128 (2021): 304.

¹¹² Yunhan Zhang ir Jan Orbie, „Strategic Narratives in China's Climate Policy: Analysing Three Phases in China's Discourse Coalition“, *The Pacific Review* 34, No. 1 (2021): 5.

Anksčiau minėtas Yi Edwardas Yangas prieš keletą metų atliko strateginių naratyvų analizę, kurioje gilinasi į Kinijos globalaus valdymo ir naujų normų kūrimo užmačius, aktualizuojant tarptautinės sistemos iššūkius, t. y., klimato kaitos, žmogaus teisių ir interneto valdymo problemas. Remdamasis socialinės tapatybės teorija (angl. *social identity theory*), jis parodė, kad Kinijos strateginiai naratyvai tampriai susiję su nusipelnytu laikomu didžiosios galios statusu¹¹³, ypač turint omenyje ilgai aktualizuoto istorinio naratyvo apie „pažeminimo amžių“ (angl. *Century of Humiliation*) kontekstą¹¹⁴. Jo darbe taip pat teigiama, kad Kinija didesnio įsitraukimo siekia būtent per savo diskurso galios (angl. *discourse power*) (kin. *huà yǔ quán*) stiprinimą¹¹⁵.

Pagal Stanfordo universiteto Kibernetinės politikos centro vykdomą „DigiChina“ projektą kiniškąjį „diskurso galios“ terminą galima suprasti dvejopai: visų pirma, žodis *huà yǔ* (话语) reiškia „šnekamąją kalbą“, bet gali būti suprantamas ir bendrai kaip „diskursas“, tuo tarpu žodis *quán* (权) gali nurodyti į „teisę“ (jeigu jį siesime su pilnu atitikmeniu *quán lì* (权利)), bet taip pat gali reikšti ir „galia“ (homofoniškas atitikmuo būtų *quán lì* (权力))¹¹⁶. Vadinasi, *huà yǔ quán* koncepcija bet kokių atveju suponuoja arba „diskurso galios“, arba „teisės pasisakyti“ principą, kuris į tarptautinę areną atsivėrusiai Kinijai dabar tampa vis reikšmingesniu įrankiu.

Tiesa, valstybės finansavimas diskurso galios stiprinimui prasidėjo dar Hu Jintao administracijos laikais, kuomet Pekinas sukūrė Didžiąją Išorinės Propagandos (angl. *Grand External Propaganda*) programą tam, kad „Kinijos istorija būtų gerai papasakota“¹¹⁷, nors eksponentiškai išaugusį Kinijos susitelkimą į globalų vaidmenį paskatino po jo į valdžią atėjęs Xi Jinpingas. Pasak Nicholas Bequelin, natūralu, kad būdama kylančia globalia galia, turint omenyje ir jos didėjančias ekonomines galimybes, Kinija linksta į minkštosios galios „įdarbinimą“ Pekino idėjų sklaidai¹¹⁸. Tik tie patys Miskimmon, O’Loughlin ir Roselle svarsto, jog būtent strateginiai naratyvai gali būti naujas būdas minkštosios galios suvokimui, kadangi studijų apie jos galimybes jau atlikta tiek daug, kad tokiu būdu ji tiesiog prarado savo aiškinamąją galią, kaip kadaise nutiko ir kietajai galiai (angl. *hard power*)¹¹⁹.

Viską apibendrinti būtų galima Yi Edwardo Yango svarstymu, kad „[t]uose klausimuose, kur Kinijos interesai dera su esama tvarka, jos strateginiai naratyvai, tikėtina, atkartos ir socialinį mobilumą, dėl kurio ji siekia „prisijungti į klubą“ ir būti prisidedančia nare. Kitose globalaus valdymo

¹¹³ Yang, *China’s Strategic Narratives in*, 300.

¹¹⁴ Yang, *China’s Strategic Narratives in*, 299-300.

¹¹⁵ *Ibid*, 299.

¹¹⁶ Toni Friedman, „Lexicon: „Discourse Power“ or the „Right to Speak“ (话语权, Huà yǔ Quán)“, DigiChina, žiūrėta 2024 m. balandžio 23 d., <https://digichina.stanford.edu/work/lexicon-discourse-power-or-the-right-to-speak-huayu-quan/>.

¹¹⁷ *Ibid*, 300.

¹¹⁸ Nicolas Bequelin, „China’s New Propaganda Machine“, *The Wall Street Journal*, žiūrėta 2024 m. balandžio 22 d., <https://www.wsj.com/articles/SB123326012456829891>.

¹¹⁹ Alister Miskimmon, Ben O’Loughlin ir Laura Roselle, „Strategic Narrative: A New Means to Understand Soft Power“, *Media, War & Conflict* 7, No. 1 (2014): 70.

sirtyse Vakarų liberaliosios demokratinės normos, propaguojančios universalias vertybes, tokias kaip laisvė, žmogaus teisės ir demokratija, kelia unikalius politinius iššūkius Kinijai. Pekinas jas suvokia kaip politiškai grėsmingas, tad neketina šių normų laikytis. Tokiose srityse Pekinas siekia pakeisti nusistovėjusias normas, pasitelkdamas strateginius naratyvus, legitimuojančius ir propaguojančius jo paties vertybes. Šitaip Kinija gali rasti daug sąjungininkų, ypač tarp besivystančių šalių, kurios paremtų jos naratyvus, o tokiu būdu ji galėtų susikurti ir savąją nišą.¹²⁰ Todėl toliau šiame darbe bus siekiama išanalizuoti Kinijos pasitelkiamus strateginius naratyvus saugumizuojant globalųjį terorizmą.

¹²⁰ Yang, *China's Strategic Narratives in*, 305-306.

TYRIMO METODOLOGIJA

Siekiant suprasti Kinijos kuriamų strateginių naratyvų prasmes globalios kovos su terorizmu kontekste, šiam darbui aktualesnė interpretatyvistinė, o ne empirizmo, tarptautinių santykių paradigmos epistemologinė tradicija¹²¹, kadangi tyrime atliekama diskurso analizė. Kaip aiškina Christopheris Lamontas, interpretatyvistinėje tyrimo darbotvarkėje svarbu suprasti ne faktinius ir objektyvius duomenis, o tarptautinės politikos idėjas, tapatybes, normas bei kultūrą¹²². Kitaip tariant, šiuo būdu yra siekiama išnarplioti Kinijos kovos su terorizmu laikyseną, atsižvelgiant į jos politinę, kultūrinę bei istorinę aplinką, kurioje ta laikysena yra formuluojama ir įgyvendinama.

Pirminiai informacijos šaltiniai šiai studijai renkami kokybiniu metodu. Kadangi tyrimui aktualus su terorizmu susijęs „Juostos ir kelio iniciatyvos“, „Globalaus saugumo iniciatyvos“ ir baltųjų knygų diskursas, visi reikalingi duomenys yra surenkami iš viešai prieinamų oficialių internetinių svetainių. Kalbant konkrečiau, tai yra Kinijos Užsienio reikalų ministerijos oficialusis puslapis, Valstybės tarybos informacijos biuro oficialusis puslapis ir „Juostos ir kelio iniciatyvos“ portalas: pirmasis itin reikšmingas tuo, kad jame galima rasti politinio elito kalbas apie aktualias iniciatyvas bei įvairių spaudos konferencijų interviu, ten taip pat pavišintos ir iniciatyvų koncepcijos; antrajame – šalia įvairių biuro naujienų – talpinamos ir visos baltosios knygos, be to, ten esama ir atskiros skilties „Juostos ir kelio iniciatyvos“ naujienoms apie konstrukcinius darbus publikuoti; galiausiai, paskutiniame taip pat esama su projektu susijusių naujienų, tačiau ir, priešingai, jame visai netrūksta straipsnių apie, pavyzdžiui, verslo naujienas ar dvišalius santykius su kitomis valstybėmis¹²³. Baltosios knygos yra įtraukiamos į šią analizę dėl jų menko akademinio ištyrimo bei norint geriau suprasti Kinijos laikyseną, kadangi jų paskirtis – išreikšti oficialią poziciją įvairiais klausimais ir apie tai informuoti užsienio auditoriją.

Visi duomenys renkami svetainėse anglų kalba. Kinijos Užsienio reikalų ministerijos oficialiajame puslapyje informacija filtruojama paieškos laukelyje vedant raktinius žodžius „terrorism“, „counterterrorism“, „Belt and Road Initiative“, „Global Security Initiative“. Jais atrenkamos atskirose skiltyse prieinamos politinio elito kalbos, ministerijos atstovų spaudai interviu bei oficialūs dokumentai. Valstybės tarybos informacijos biuro oficialiajame puslapyje bei „Juostos ir kelio iniciatyvos“ portale informacija yra identiškai renkama jau minėtų raktažodžių principu. Kalbant apie baltąsias knygas, yra mechaniškai peržiūrimi visi publikuoti ir prieinami dokumentai nuo pat 2017 m. iki 2024 m., taip atsirenkant šiam darbui aktualų diskursą.

¹²¹ Christopher Lamont, *Research Methods in International Relations* (Los Angeles: SAGE Publications, 2015), 17.

¹²² Lamont, *Research Methods in International*, 19.

¹²³ Iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti išties keista, kad su „Juostos ir kelio iniciatyva“ nesusiję straipsniai jai dedikuotame portale dažnu atveju yra perpublikuoti iš *Xinhua* naujienų agentūros. Tačiau reikia turėti omenyje, kad šį portalą valdo Kinijos Ekonominės informacijos tarnyba ir Valstybės informacijos centras, kuriam vadovauja Kinijos Nacionalinės plėtros ir reformų komisija bei pati *Xinhua* naujienų agentūra.

Tada visa informacija grupuojama pagal dvi – abiejų iniciatyvų – kategorijas ir jose ieškoma diskurso apie terorizmą. Po to visa surinkta informacija sisteminama priklausomai nuo aptiktų atsikartojančių naratyvų. Siekiant geriau paaikškinti jų strategiškumą, analizė yra papildoma baltosiose knygose¹²⁴ rastu oficialiuoju diskursu bei akademinė literatūra. Reikia pabrėžti, jog „Globalaus saugumo iniciatyvos“, paskelbtos 2022-aisiais metais, diskursas pildomas empirika iš baltųjų knygų, kurios pasirodė ne anksčiau nei pati iniciatyva, tuo tarpu visos viešai prieinamos baltosios knygos yra vėlesnės nei 2013-aisiais metais paskelbta „Juostos ir kelio iniciatyva“. Tiesa, kalbant apie tyrimo trūkumus ar apribojimus, reikia turėti omenyje, kad baltosiose knygose reiškiamą poziciją neretai gali ir visai nesutapti su atliekamais Kinijos veiksmais. Į tai yra atsižvelgiama ir analizuojant visus kitus duomenis, kadangi akademinėje literatūroje apibūdinant Kinijos politiką neretai šmėžuoja „neskaidrumo“ (angl. *non-transparent*) ir „šališkumo“ (angl. *biased*) epitetai (Liu et al. 2022; Ala'i ir Beshkardana 2021; Qin, Strömberg ir Wu 2018; Waller 1997). Kita vertus, šiame darbe vis dėlto svarbiau suprasti patį *saugumizuojantį veiksma*, arba *kalbos aktus*, bei išgryninti strateginius naratyvus, kuriais Kinija viliasi atkreipti globalios auditorijos dėmesį.

Galiausiai, surinktų empirinių duomenų analizė yra palyginama tarpusavyje, kadangi tiriamos iniciatyvos turi skirtingas paskirtis, nors abejose formuluojamas antiteroristinis diskursas. Dėl šios priežasties lyginamosios analizės fokusas yra orientuotas į sąlygą (angl. *condition-centered*), kuomet siekiama suprasti tos sąlygos efektą, o ne į išdava (angl. *outcome-based*), iš kurios vėliau įprastai keliami bendriniai klausimai¹²⁵. Kitaip tariant, dirbant su nedideliu kiekiu informacijos galima tikėtis ir operavimo su mažiau abstraktumu. Tokiu – indukcinio – būdu yra siekiama išvysti atsikartojimus, panašumus ar skirtumus dvejose skirtingose sistemose¹²⁶.

Taigi, galima sakyti, kad kokybinė analizė padeda iškristalizuoti pagrindines temas Kinijos kovos su terorizmu diskurse, nukreiptame į globaliąją auditoriją, tačiau kritiškai svarbu pažymėti, jog interpretatyvistinė studija yra paremta tyrėjo interpretacijomis, kurios tam tikra prasme yra „savavališkos“. Vis dėlto šio tyrimo metodologija, besiremianti detaliu duomenų atrinkimu bei dokumentų analize, suteikia pakankamai tvirtą pagrindą tyrinėjant ir siekiant suprasti Kinijos užmačias globalioje kovoje su terorizmu.

¹²⁴ Cituojant baltąsias knygas, išnašose bus pateikiama nuoroda į konkretų puslapį tame dokumente, tačiau galutiniame literatūros šaltinių sąrašė bus nuoroda tik į pagrindinį (pirmąjį) baltosios knygos puslapį, vengiant perteklinio sąrašo. Galutiniame sąrašė taip pat bus pateikiama tik pirmą kartą šaltinį žiūrėta data, nors išnašose pakartotinai remiantis tuo pačiu šaltiniu bus pateikiama atitinkama žiūrėjimo data.

¹²⁵ Patrick A. Mello, *Qualitative Comparative Analysis: An Introduction to Research Design and Application* (Washington, DC: Georgetown University Press, 2021), 57-58.

¹²⁶ Mello, *Qualitative Comparative Analysis: An*, 64.

2. TYRIMAS

Šioje darbo dalyje yra gilinamasi į tai, kokias prasmes Kinija formuluoja savo globalios kovos su terorizmu darbotvarkėje, fokusuojantis į dvi Xi Jinpingo pasiūlytas tarptautines iniciatyvas – „Juostos ir kelio iniciatyvą“ bei „Globalaus saugumo iniciatyvą“, jas papildant ir baltųjų knygų analize. Kadangi abu projektai nėra sutelkti vien tik į terorizmo grėsmes, itin įdomu suprasti, kokią reikšmę toks paralelinis ir į pasaulio auditoriją nukreiptas diskurso formulavimas užima Kinijos globalaus valdymo užmojuose. Kokybiniu metodu atrinktose viešosiose politinio elito kalbose, koncepcijų dokumentuose bei baltosiose knygose siekiama išgryninti strateginius naratyvus, kurie yra analizuojami interpretatyvistiniu būdu. Ganėtinai stebinantis faktorius yra tas, jog politinio elito kalbose nėra jokio nenuoseklumo – dažnu atveju akcentuojami svarbiausi elementai skirtingose kalbose ir baltosiose knygose atsikartoja. Įdomu ir tai, kad, nors iš pirmo žvilgsnio abiejų iniciatyvų žinutės skiriasi, tačiau, įsigilinus į jas, pasimato taip pat atsikartojantys naratyvai, nepaisant skirtingų tiek pačių iniciatyvų paskelbimo laikotarpių, tiek ir esminių jų tikslų.

2.1. „JUOSTOS IR KELIO INICIATYVA“

Kaip jau buvo minėta anksčiau, „Juostos ir kelio iniciatyva“ yra milžiniškas infrastruktūros projektas, pasiūlytas prezidento Xi Jinpingo 2013-aisiais metais. Pirminėje idėjoje turėjęs sujungti Rytų Aziją su Europa, jau dešimtmetį vystomas projektas išsiplėtė ir į kitus regionus – Afriką, Okeaniją ir net Pietų Ameriką, taip kur kas padidindamas galimybes Kinijai stiprinti savo ekonominę ir politinę įtaką globaliu mastu¹²⁷. Šiuo metu projektas plėtojamas trimis esminėmis kryptimis – sausumos keliu (taip vadinama „Šilko kelio ekonominė juosta“), jūrų keliu („21-ojo amžiaus jūrų šilko kelias“) ir kibernetinėje erdvėje („Skaitmeninis šilko kelias“)¹²⁸. Įdomu, jog, kaip rašo *Xinhua*, Komunistų partija šią iniciatyvą 2017-aisiais metais netgi įtraukė į Konstituciją¹²⁹, taip tik patvirtinant jos svarbą ir ilgalaikį fokusą. Vis dėlto JAV politinis elitas projektą apibūdino kaip esantį „grobūnišką“ (angl. *predatory*), o valstybės, siekiančios prie jo prisijungti gali tapti Kinijos vykdomos „skolos spąstų“ (angl. *debt trap*) diplomatijos aukomis¹³⁰. Tačiau pernai metais išleistoje baltojoje knygoje, apžvelgiančioje per dešimtmetį nuveiktus projekto darbus, pabrėžiama, jog iniciatyva pirmiausiai pasiūlyta atsižvelgiant į besikeičiančią globalią situaciją ir atliepian visos

¹²⁷ James McBride, Noah Berman ir Andrew Chatzky, „China’s Massive Belt and Road Initiative“, Council on Foreign Relations, žiūrėta 2024 m. balandžio 25 d., <https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-massive-belt-and-road-initiative>.

¹²⁸ Karen Sutter, „China’s „One Belt, One Road“ Initiative: Economic Issues“, Congressional Research Service, žiūrėta 2024 m. balandžio 25 d., <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11735>.

¹²⁹ Xinhua, „„Belt and Road“ Incorporated into CPC Constitution“, Xinhua, žiūrėta 2024 m. balandžio 25 d., http://www.xinhuanet.com/english/2017-10/24/c_136702025.htm.

¹³⁰ Karen P. Y. Lai, Shaun Lin ir James D. Sidaway, „Financing the Belt and Road Initiative (BRI): Research Agendas beyond the „Debt-Trap“ Discourse“, *Eurasian Geography and Economics* 61, No. 2 (2020): 109-124. 110.

žmonijos interesus¹³¹, o „Juostos ir kelio iniciatyvos“ portale rašoma, kad su šiuo projektu „Kinija nori senovės Šilko kelio legendas paversti modernia integracinio augimo ir tarpžemyninio bendradarbiavimo istorija“¹³². Toliau bus aiškinamasi, kaip atrodo Kinijos formuluojamas su terorizmu susijęs diskursas šio projekto rėmuose.

Visuomenė su bendra ateitimi

Vienas ryškiausių ir nuolat atsikartojančių diskurso elementų yra bendros ir geresnės ateities akcentavimas. *Xinhua* naujienų agentūros užsakytame ekspertų grupės pranešime teigiama, jog „Juostos ir kelio iniciatyva“ yra praktinė platforma visuomenei su bendra ir saugia ateitimi kurti, kadangi joje propaguojamas visų šalių vystymasis gali užkirsti kelią tokioms žmonijos problemoms kaip badas, skurdas ar terorizmas ir pan.¹³³ Tokia idėja, pasak Xiaochun Zhao, yra paremta globaliomis tendencijomis, tradicinės Kinijos ir Vakarų civilizacijos išmintimi, taip reprezentuojant labiau teisingo, saugaus ir klestinčio pasaulio viziją, kuriame Kinija save mato kaip pasaulio taikos užtikrintoją, globalaus vystymosi skatintoją bei tarptautinės tvarkos gynėją¹³⁴.

*„Šiandieniniame pasaulyje, kuriame susiduriama su žiauriais terorizmo ir ekstremizmo iššūkiais, jokia šalis negali jų vengti. Tik stiprindami savo visuomenę su bendra ateitimi, atsisakydami dvigubų standartų, didindami politinį abipusį pasitikėjimą, siekdami strateginio sutarimo bei skatindami mainus ir bendradarbiavimą, galime efektyviai žaboti terorizmą ir ekstremizmą ir su jais kovoti vardan pasaulio taikos ir stabilumo.“*¹³⁵

Tai yra ištrauka iš baltosios knygos, kuri skirta terorizmo, ekstremizmo ir žmogaus teisių klausimų Sindziange pozicijai išsakyti, tačiau jos pabaigoje atsiranda ir diskursyvus kreipimasis į globalią auditoriją, kas demonstruoja Kinijai įprastą išorinių terorizmo problemų lokalizavimą (arba „glokalizavimą“)¹³⁶ Sindziange. Vienas didžiausių Kinijos iššūkių – Rytų Turkestano Išlaisvinimo

¹³¹ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „The Belt and Road Initiative: A Key Pillar of the Global Community of Shared Future“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 25 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-10/10/content_116735061_3.htm.

¹³² Belt and Road Portal, „Xi Launches Belt and Road Forum to Map Out New Global Vision“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 25 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/13373.html>.

¹³³ Belt and Road Portal, „For a Better World – Looking at the Past Decade of Jointly Pursuing the Belt and Road Initiative from a Human Rights Perspective (1)“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 26 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/000R9LS9.html>.

¹³⁴ Xiaochun Zhao, „In Pursuit of a Community of Shared Future: China's Global Activism in Perspective“, *China Quarterly of International Strategic Studies* 4, No.1 (2018): 23-26.

¹³⁵ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „The Fight Against Terrorism and Extremism and Human Rights Protection in Xinjiang“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 26 d., http://english.scio.gov.cn/2019-03/19/content_74585093_9.htm.

¹³⁶ Arif Wickasa ir Chairui Aftah, „Securing the World Locally: Unveiling China's Counterterrorism Policy“, *BHUVANA: Journal of Global Studies* 1, No. 2 (2023): 241-260.

Organizacija (angl. *The East Turkestan Liberation Organization*) (taip pat minima dokumente), siekusi vietoj Sindziango įkurti nepriklausomą uigūrų valstybę ir ne kartą vykdžiusi teroristinius išpuolius šalies viduje¹³⁷. Naudodamasi šia grėsme Kinija pateisina priemones, kurias įgyvendina Sindziango regione, bei ieško sąlyčio taškų su likusiu pasauliu, taip pat neapsaugotu nuo terorizmo iššūkių:

„Nėra jokių abejonių, kad Sindziango kova su terorizmu ir ekstremizmu yra svarbi globalios kovos dalis, įnešusi savo svarų indėlį. Užkirdamas kelią terorizmui ir ekstremizmui bei kovodamas su jais pagal įstatymų normas, Sindziangas išlaikė socialinį stabilumą bei paskatino socialinę pažangą regione, taip patenkindamas žmonių siekį gyventi ir dirbti saugioje ir stabilioje aplinkoje“¹³⁸

Grįžtant prie ankstesnės ištraukos, joje esama ir daugiau prasmų – minimi „dvigubi standartai“ referuoja į Vakarų valstybes, kritikuojančias Kinijos veiksmus uigūrų atžvilgiu. Praeitų metų baltojoje knygoje (išleistoje po dešimties metų nuo tada, kai buvo paskelbta „Juostos ir kelio iniciatyva“) apie visuomenę su bendra ateitimi „hegemoniškas mąstymas“ taip pat išskiriamas kaip trukdantis veiksnys solidarumui bujoti:

„[p]er pastarąjį dešimtmetį globalios visuomenės su bendra ateitimi vizija sulaukė didesnio palaikymo. Vis daugiau šalių ir žmonių suprato, kad ši vizija tarnauja bendriems žmonijos interesams, atspindi populiarius raginimus siekti taikos, teisingumo ir pažangos bei sukurti didžiausią sinergiją tarp visų tautų, kad būtų sukurtas geresnis pasaulis. Dabar tarptautinėje bendruomenėje plačiai pripažįstama, kad ši vizija neturi nieko bendra su savanaudiškumu ir protekcionizmu. Priešingai, Kinijos vizijos apie žmonijos vystymosi eigą pristatymas stojo akis į akį su kai kurių valstybių, siekiančių viršenybės, hegemonišku mąstymu. Dėl to labai svarbu skatinti visų šalių solidarumą ir bendradarbiavimą, kuriant geresnę žmonijos ateitį.“¹³⁹

Nors šioje ištraukoje konkrečios valstybės nėra minimos, vis tik vėliau dokumente patvirtinama, kad Kinija nemato būtent Vakarų vertybių kaip tinkamų saugumo tarptautinėje arenoje užtikrinimui, pateikdama užuominą ir į jai nepriimtina galios balanso pasiskirstymą:

„[š]iame globaliame kaime visi žmonės sudaro vieną didelę šeimą. Su persipynusiais interesais ir ateitimi šalys tampa visuomene su bendra ateitimi. Tokia vizija pakyla virš išskirtinių bloko politikos taisyklių, virš

¹³⁷ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „The Fight Against Terrorism and Extremism and Human Rights Protection in Xinjiang“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 26 d., http://english.scio.gov.cn/2019-03/19/content_74585093_4.htm.

¹³⁸ *Ibid*, 9.

¹³⁹ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „A Global Community of Shared Future: China's Proposals and Actions“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 26 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-09/26/content_116710660_2.htm.

mąstymo, kad tik „galingieji žino geriausiai“ bei saujelės Vakarų valstybių apibrėžtų „universalių vertybių“. Ji atitinka šių laikų tendencijas, atliepia poreikį globaliam bendradarbiavimui ir prisideda prie teisingesnės ir nešališkos tarptautinės tvarkos.“¹⁴⁰

Įdomu, kad skaitant dokumentą toliau, galiausiai nebelieka jokių abejonų, jog Kinija kritikuoja demokratinę tvarką, kurioje dominuoja JAV:

„Demokratija ir laisvė yra bendri žmonijos tikslai. Nėra vieno demokratijos modelio, kuris būtų taikomas visuotinai, juolab nėra pranašesnio modelio. Demokratija nėra „Koka-kola“, kurios skonis toks pat visame pasaulyje, kadangi sirupas gaminamas tik vienoje šalyje. [...] Bandymai monopolizuoti demokratijos „patentą“, savavališkai apibrėžti demokratijos „standartus“ ir sukurti klaidingą naratyvą „demokratija prieš autoritarizmą“, siekiant išprovokuoti politinių sistemų ir ideologijų konfrontaciją, yra netikros demokratijos praktika. Bendrų žmonijos vertybių propagavimas – tai ne kokios nors konkrečios šalies vertybių kanonizavimas, o bendrų sutarimų ieškojimas, [...] visapusiškai gerbiant civilizacijų įvairovę ir visų šalių teisę savarankiškai pasirinkti savo socialines sistemas ir vystymosi kelius.“¹⁴¹

Tarsi pratęsdamas šį įvairovės ir visuomenės su bendra ateitimi naratyvą Zeng Peiyan, „Boao forumo Azijai“ (angl. *BFA*) pirmininko pavaduotojas (ir buvęs Kinijos vicepremjeras), forumo Paryžiuje metu teigė, jog „[m]ums reikia visų šalių bendro dalyvavimo – juk įvairūs paukščiai bei gėlės padaro pavasarį gražiu“¹⁴². Apie „Juostos ir kelio iniciatyvą“ jis taip pat pridūrė, kad tai „nėra nei geopolitinis įrankis, nei pagalbos užsieniui programa“¹⁴³ – iniciatyva, priešingai, leidžia „numalšinti geopolitines rizikas, tokias kaip pabėgėliai ar terorizmas, bei didina taiką ir stabilumą“¹⁴⁴. Vadinasi, kritikuodama esamą tvarką, Kinija kreipiasi į globalią auditoriją, kad būtų plačiai išgirsta, jog siūlo savąjį variantą pasaulio saugumo nuo terorizmo grėsmių užtikrinimui.

Galima sakyti, kad kiniškajame kovos su terorizmu variante išryškėja ir daugiašališkumas:

„[t]am, kad būtų sukurta visuomenė su bendra ateitimi, reikia praktikuoti tikrą daugiašališkumą. Kliukų būrimas vardan daugiašališkumo yra ne kas kita kaip blokų politika. Viršenybės siekimas vardan daugiašališkumo taip pat tėra vienašalis mąstymas. „Selektyvus daugiašališkumas“ yra dvigubų standartų praktika. Pasaulis turi būti teisingas ir laisvas nuo dominuojančių praktikų. Kinija prieštarauja bet kokių formų vienašališkumui ir stovyklų bei išskirtinių kliukų, nukreiptų į konkrečias valstybes, formavimuisi; be to,

¹⁴⁰ *Ibid*, 4.

¹⁴¹ *Ibid*, 6.

¹⁴² Belt and Road Portal, „Belt, Road Initiative an Avenue to Win-Win Global Cooperation: Chinese Official“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 27 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/28381.html>.

¹⁴³ Ten pat.

¹⁴⁴ Ten pat.

prieštarauja veiksams, kurie grįauna tarptautinę tvarką, kuria naujajį Šaltąjį karą ar kursto ideologinę konfrontaciją vardan vadinamosios taisyklėmis grįstos tvarkos.“¹⁴⁵

Ištraukose matyti, jog, nors ir dažnai minima, „visuomenė su bendra ateitimi“ nėra konkrečiai apibrėžiama, vietoj to daugiau kalbama apie vertybes, kurias tokia visuomenė turėtų propaguoti – demokratiškumas, daugiašališkumas, politinis abipusis pasitikėjimas, strateginis sutarimas, mainai. Tačiau dažnas Vakarų kritikavimas taip pat leidžia manyti, jog „visuomenė su bendra ateitimi“ turėtų atmesti viską, kas iki šiol buvo sukurta Vakarų pasaulyje.

Tarptautinis, arba abipusiai naudingas¹⁴⁶, bendradarbiavimas

Dar 2017 m. Pekinas surengė „Juostos ir kelio iniciatyvos“ bendradarbiavimo dialogą, kuriame Mengas Jianzhu, tuometinis Kinijos komunistų partijos centrinio komiteto Politinių ir teisės reikalų komisijos vadovas, išreiškė lūkestį, jog tikisi, „kad visos šalys puoselės bendro saugumo kooperaciją ir sukurs patikimą saugumo bendradarbiavimo mechanizmą „Juostos ir kelio iniciatyvai““¹⁴⁷, išskirdamas visuomenės saugumą bei terorizmą kaip sritis, kuriose reikia pragmatizmo¹⁴⁸. Ši savybė išskiriama ir vėliau išleistoje baltojoje knygoje, nors ir joje pasigendama konkretumo:

*„Kinija prieštarauja visoms terorizmo ir ekstremizmo formoms bei dvigubiems kovos su terorizmu standartams. Ji prieštarauja terorizmo ir ekstremizmo susiejimui su konkrečiomis šalimis, etninėmis grupėmis ar religijomis. Ji pasisako už visapusiškas priemones, skirtas tiek simptomams, tiek ir pagrindinėms priežastims šalinti [...]. Ji remia pragmatiškesnę tarptautinę bendradarbiavimą kovoje su terorizmu“.*¹⁴⁹

Toliau priduriama, kad

*„[t]erorizmas ir ekstremizmas visame pasaulyje kelia rimtą grėsmę taikai, vystymuisi bei individualių asmenų gyvybei ir nuosavybei. Agresyvus smogimas terorizmui ir deradikalizacijos skatinimas yra bendra tarptautinės visuomenės atsakomybė“.*¹⁵⁰

¹⁴⁵ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „A Global Community of Shared Future: China's Proposals and Actions“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 29 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-09/26/content_116710660_6.htm.

¹⁴⁶ Angl. *win-win*. Tai itin dažnai pasikartojanti frazė, nurodanti į bendradarbiavimą, kuriame „išlošia visi“.

¹⁴⁷ Belt and Road Portal, „Beijing Holds Security Cooperation Dialogue on B&R Initiative“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 27 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/12346.html>.

¹⁴⁸ Ten pat.

¹⁴⁹ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „The Fight Against Terrorism and Extremism and Human Rights Protection in Xinjiang“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 27 d., http://english.scio.gov.cn/2019-03/19/content_74585093_8.htm.

¹⁵⁰ Ten pat.

Susidaro įspūdis, jog aptaki užuomina į pragmatizmą vis dėlto nurodo į griežtas, o dar tiksliau – agresyvias, priemones terorizmo kardymui. Galima sakyti, kad būtent tokią praktiką Kinija vykdo uigūnų atžvilgiu, todėl diskursas leidžia suprasti, jog šie veiksmai laikytini pasiteisinusiais. Negana to, šiuo atveju ir tarptautinė bendruomenė yra tarsi „spaudžiama“ minėtas ir visai ne konkrečias „visapusiškas priemones“ priimti kaip tinkamą metodą kovai su terorizmu, teigiant, jog tokia yra jos atsakomybė. Kinijos valdžios įsitikinimu, tik

„[k]urdamos globalią visuomenę su bendra ateitimi, kylančios valstybės ir įsitvirtinusios galios gali išvengti Tukidido spąstų, rasti tinkamą būdą sutarti abipusėje pagarboje, taikiame koegzistavime bei abipusiai naudingame bendradarbiavime“¹⁵¹.

Įdomu, jog Kinija užsimena apie Tukidido spąstus, turint omenyje, kad šis konceptas apibūdina tendenciją, vedančią link karo, kuomet „kylanti galia“ meta iššūkį egzistuojančiai ir dominuojančiai *status quo* galiai. Pastaraisiais metais ir akademinėje literatūroje pagausėjo svarstymų apie Kinijos ir JAV santykių tolimesnį vystymąsi iš Tukidido spąstų perspektyvos (Jayathilaka 2022; Boros 2021; Moosa 2020; Han, Cook ir Ohle 2019; Mastro 2019), todėl panašu, jog šitoks diskursas bendradarbiavimo kontekste Pekino pasitelkiamas apgalvotai, siekiant priminti apie Kinijos augimą.

Nėra jokios abejonės, kad Kinija nėra patenkinta esama tarptautinės arenos tvarka. Dėl šios priežasties nestebina ir matomas dichotominis mąstymas, kuomet apie tarptautinio bendradarbiavimo sėkmę kalbama tik tokiu atveju, jei yra atsisakoma „Šaltojo karo mentaliteto“:

„[s]tovėdama kryžkelėje, žmonija susiduria su dvejomis priešingomis galimybėmis. Viena jų yra grįžti prie Šaltojo karo mentaliteto, kuris gilina susiskaldymą ir priešišumą bei kursto konfrontaciją tarp blokų. Kita – veikti dėl bendros žmonijos gerovės, stiprinti solidarumą ir bendradarbiavimą, propaguoti atvirumą ir abipusiai naudingus rezultatus, skatinti lygybę ir pagarbą. Virvės traukimas šių dviejų variantų kontekste iš esmės formuos žmonijos ir mūsų planetos ateitį.“¹⁵²

Kitaip tariant, jos vizijoje ekonominis bendradarbiavimas tarp šalių yra svarbiausias elementas, tačiau kritikuodama vakarietišką politinę sistemą, ji nepateikia siūlymo savitai politinei tvarkai ir vietoje to toliau vardija siektinas vertybes.

¹⁵¹ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „A Global Community of Shared Future: China's Proposals and Actions“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 29 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-09/26/content_116710660_6.htm.

¹⁵² Ten pat, 4.

Galų gale, baltojoje knygoje, kurios pavadinime jau atsispindi, kad „Juostos ir kelio iniciatyva“ yra esminis ramstis visuomenei su bendra ateitimi klestėti, Kinija išsako savo poziciją apie pačią iniciatyvą, iš ko galima spręsti apie didelius užmojus pasaulio pertvarkymo prasme:

„[k]aip didelė ir besivystanti šalis, kuri vykdo savo įsipareigojimus, Kinija ir toliau akcentuos „Juostos ir kelio iniciatyvą“ kaip savo visa apimančią planą bei aukščiausio lygio projektą atsivėrimui ir abipusiai naudingam tarptautiniam bendradarbiavimui.“¹⁵³

Vystymosi svarba

Šalia tarptautinio bendradarbiavimo kovoje su terorizmu dažnai akcentuojamos ir vystymosi galimybės, kurias užtikrina prisijungimas prie „Juostos ir kelio iniciatyvos“. Projekto portale rašoma, kad prieš tai aptartas „[a]bipusis naudingumas“ išryškina atvirą pasaulio ekonomiką bendram visų šalių vystymuisi ir bendras pastangas sprendžiant globalius iššūkius, tokius kaip klimato kaita ir terorizmas“¹⁵⁴, todėl „Juostos ir kelio iniciatyva“ gali sutvarkyti nesubalansuotą pasaulio vystymąsi. Skurdas ne tik stabdo šalies socialinį ir ekonominį vystymąsi, bet ir yra pagrindinė regioninių konfliktų, aplinkos blogėjimo ir terorizmo priežastis“¹⁵⁵.

Tyrinėjant diskursą ištis dažnai matomas kalbėjimas apie probleminius taškus, akcentuojant juose vyraujančią skurdą ar neišsivystymą kaip pagrindines priežastis rasti terorizmui. 2017 metais „Juostos ir kelio iniciatyvos“ tarptautinio bendradarbiavimo forumo atidarymo ceremonijoje prezidentas Xi Jinpingas pažymėjo, kad

„[k]ai kurie senovinio Šilko kelio regionai anksčiau būdavo pieno ir medaus kraštas. Tačiau šiandien šios vietos dažnai siejamos su konfliktais, neramumais, krizėmis ir iššūkiais. Tokia situacija neturėtų tęstis. Turėtume puoselėti bendro, visapusiško, kooperatyvaus ir tvaraus saugumo viziją bei sukurti saugumo aplinką, kuria dalintųsi visi. Turėtume stengtis išspręsti karštųjų zonų problemas politinėmis priemonėmis ir skatinti tarpininkavimą su teisingumo dvasia. Turėtume intensyviai kovoti su terorizmu pastangas, spręsti tiek jo simptomus, tiek pagrindines priežastis ir stengtis panaikinti skurdą, atsilikimą ir socialinę neteisybę. [...] „Juostos ir kelio iniciatyvą“ turėtume paversti klestėjimo keliu. Vystymasis yra pagrindinis raktas į problemų sprendimą. Vykdydami „Juostos ir kelio iniciatyvą“ turėtume sutelkti dėmesį į esminę vystymosi problemą,

¹⁵³ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „The Belt and Road Initiative: A Key Pillar of the Global Community of Shared Future“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 29 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-10/10/content_116735061_7.htm.

¹⁵⁴ Belt and Road Portal, „China Offers Wisdom in Global Governance“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 29 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/29809.html>.

¹⁵⁵ Belt and Road Portal, „Belt and Road Initiative and Humanitarianism“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 29 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/22137.html>.

išlaisvinti įvairių šalių augimo potencialą, pasiekti ekonominę integraciją ir tarpusavyje susijusių plėtrą bei visiems teikti naudą. ¹⁵⁶

Diskurse pastebimas ir ganėtinai dažnas žmogaus teisių akcentavimas. Baltosios knygos „Teisė vystymuisi: Kinijos filosofija, praktika ir duoklė“ preambulėje rašoma, kad

„[v]ystymasis yra universali tema, tenkinanti pagrindinius žmonių poreikius ir suteikianti jiems geresnio gyvenimo viltį. Teisė į vystymąsi yra neatimama žmogaus teisė, simbolizuojanti orumą ir garbę. Tik vystydamiesi galime spręsti pasaulinius iššūkius; tik vystydamiesi galime apginti pagrindines žmonių teises; tik vystydamiesi galime skatinti visuomenės pažangą. ¹⁵⁷

Tuo tarpu

„[t]errorizmas ir ekstremizmas kelia pavojų žmogaus teisėms ir tvariam vystymuisi, nes skleidžia nepakantumą tarp skirtingų religijų, kultūrų ir visuomenių [...] ir daro didelę žalą taikai ir saugumui. Kova su terorizmu ir ekstremizmu yra dažna problema ir sunki užduotis, su kuria susiduria visas pasaulis. ¹⁵⁸

Panašu, jog su projekto plėtra Kinija tikisi ir žmogaus teisių užtikrinimo, kas skamba paradoksaliai, turint omenyje jos pačios potencialius žmogaus teisių pažeidimus. Tarsi siekiant visa tai pateisinti, dar kartą pabrėžiama, jog vis dėlto kova su terorizmu yra globali problema, tad, kardydama problemas savo šalies viduje, Kinija globaliai taip pat prisideda prie problemos sprendimo.

Tiesa, baltojoje knygoje apie „Kinijos nacionalinę gynybą naujojoje eroje“ pažymima, jog terorizmas yra viena iš tiesioginių grėsmių ir pačios Kinijos užjūrio interesams – ne viena jos diplomatinė misija pasaulyje nukentėjo nuo teroristinių atakų¹⁵⁹. Todėl yra sakoma, kad

„Kinija yra pasirengusi padidinti savo išteklius globaliame bendradarbiavime ir daryti viską, kad remtų ir padėtų kitoms besivystančioms šalims sparčiau siekti pažangos. Ji dirbs ties tuo, kad besiformuojančios ekonomikos ir besivystančios šalys turėtų daugiau įtakos globaliame valdyme, ir prisidės prie bendro visų šalių vystymosi. Kinija nuoširdžiai priima daugiau šalių ir tarptautinių organizacijų, kurios prisijungs prie

¹⁵⁶ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „Full Text of President Xi's Speech at Opening of Belt and Road Forum“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 29 d., http://english.scio.gov.cn/beltandroad/2017-05/14/content_76345517.htm.

¹⁵⁷ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „The Right to Development: China's Philosophy, Practice and Contribution (Full Text)“, SCIO, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., http://www.scio.gov.cn/zfbps/ndhf/2016n/202207/t20220704_130515.html.

¹⁵⁸ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „The Fight Against Terrorism and Extremism and Human Rights Protection in Xinjiang“, SCIO, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., http://english.scio.gov.cn/2019-03/19/content_74585093_6.htm.

¹⁵⁹ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „China's National Defense in the New Era“, SCIO, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., http://english.scio.gov.cn/2019-07/24/content_75026800_2.htm.

bendradarbiavimo „Juostos ir kelio iniciatyvos“ projekte, ir remis bet kokią iniciatyvą, kuri iš tiesų gali padėti besivystančioms šalims kurti infrastruktūrą ir taip pasiekti bendrą pažangą, skatinant pasaulinį susietumą ir tvarų vystymąsi.“¹⁶⁰

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog, nors pats projektas įvardijamas kaip esantis Kinijos pasauliui pasiūlyta „viešoji gėrybė“¹⁶¹ (angl. *public good*), atsirado svarstymų ir apie potencialias terorizmo grėsmes jo paties rėmuose, kadangi vystymosi užmačios ir infrastruktūros darbai gali sukelti priešišumą ir taip probleminiuose taškuose (Wang et al. 2023; Byman ir Saber 2019; Wuthnow 2017). Jau 2016-aisiais metais Turkestano Islamiškosios Partijos kovotojų įvykdyta ataka Kinijos ambasadoje Biškeke pademonstravo, kad diplomatinės misijos, sutelktos į „Juostos ir kelio iniciatyvos“ darbus Centrinėje Azijoje, yra potencialus taikinyss politišškai angažuotoms atakoms¹⁶². Pakistane teroristiniai žiaurumai taip pat nusinešė ir keleto kinų darbininkų gyvybes¹⁶³. Ekspertų tarpe svarstoma, jog vietinės bendruomenės gali nusivilti savo valdžia, pradėjusia bendradarbiauti su Kinija, kurios finansuojami projektai ne visada pakankamai gina žmogaus teises, lyginant su JAV ar Europos Sąjungos finansuojamais projektais, todėl ir į kiniškus projektus gali būti imta žiūrėti ne kaip į „netiesioginės žalos“ šaltinius, bet pačius terorizmo taikinius.¹⁶⁴

Įvertinusi rizikas Kinija ėmė stiprinti nacionalinius pajėgumus – Liaudies Išlaisvinimo Armija (angl. *the People's Liberation Army*) pradėjo treniruotis ir ruošti netradicinėms saugumo operacijoms, tokioms kaip nekovinė evakuacija ir pagalbos nelaimės atveju misijos; taip pat kuriamos kitos galimybės, įskaitant priimančiosios šalies paramą, privačias apsaugos įmones, teisėsaugos iniciatyvas ir pan.¹⁶⁵ Kalbant ne apie fizines grėsmes, Pekine įsteigtas Azijos infrastruktūros investicijų bankas (angl. *Asian Infrastructure Investment Bank*), nors ir laikomas nauju regioninio lygmens mechanizmu atsverti Tarptautinį valiutos fondą¹⁶⁶ (angl. *International Monetary Fund*),

¹⁶⁰ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „The Belt and Road Initiative: A Key Pillar of the Global Community of Shared Future“, SCIO, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-10/10/content_116735061_7.htm.

¹⁶¹ Belt and Road Portal, „For a Better World – Looking at the Past Decade of Jointly Pursuing the Belt and Road Initiative from a Human Rights Perspective (1)“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/000R9LS9.html>.

¹⁶² Alessandro Arduino ir Andrew Caine, „Risk Assessment and Mitigation in Central Asia: Implications for Foreign Direct Investment and the Belt and Road Initiative“, European Bank for Reconstruction and Development, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., <https://www.ebrd.com/risk-assessment-mitigation-central-asia.pdf>, 22.

¹⁶³ *Ibid*, 22.

¹⁶⁴ Daniel L. Byman ir Israa Saber, „Is China Prepared for Global Terrorism? Xinjiang and Beyond“, Brookings, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/09/FP_20190930_china_counterterrorism_byman_saber-1.pdf, 7-8.

¹⁶⁵ Joel Wuthnow, „Securing China's Belt and Road Initiative: Dimensions and Implications“, USCC, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., https://www.uscc.gov/sites/default/files/Wuthnow_USCC%20Testimony_20180123.pdf.

¹⁶⁶ Yun Zhao, „China's Reform and Opening-Up and Its Move to International Institutions“, kn. *The Cambridge Handbook of China and International Law*, sud. Ignacio de la Rasilla ir Congyan Cai (Cambridge: Cambridge University Press 2024), 24.

finansuoja įvairius „Juostos ir kelio iniciatyvos“ projektus¹⁶⁷, tad turi išleistą ir pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencijos direktyvą.

Atsispirdama nuo savo patirties, Kinija ir vystymosi naratyvuose akcentuoja daugiašališkumą, tik šįkart išskirdama ne „blokų politiką“ ar „vienašališką mąstymą“, bet sėkmingai veikiančias tarptautines organizacijas:

„„Juostos ir kelio iniciatyvos“ kooperacinių statybų tikslas – skatinti vystymąsi bendradarbiaujant. Tai dera su tarptautinių ir regioninių organizacijų, tokių kaip Jungtinės Tautos, ASEAN, Afrikos Sąjunga, Europos Sąjunga, Eurazijos Ekonominė Sąjunga, plėtros ir bendradarbiavimo planais bei įvairių šalių plėtros strategijomis. Tai skatina platų finansinį, prekybinį ir investicinį bendradarbiavimą, remiantis infrastruktūros sujungimu ir veiksmingai prisidedant prie bendro vystymosi.“¹⁶⁸

Nors čia išvardijamos kelios tarptautinės organizacijos, vis dėlto didžiausias dėmesys yra nukreiptas į Jungtinių Tautų Organizaciją:

„„Juostos ir kelio iniciatyva“ atitinka Jungtinių Tautų Chartijos tikslus ir principus. Ji palaiko penkis taikaus sambūvio principus: abipusę pagarbą vienas kito suverenitetui ir teritoriniam vientisumui; abipusį nepuolimą; abipusį nesikišimą į vienas kito vidaus reikalus; lygybę ir abipusę naudą; bei taikų sambūvį.“¹⁶⁹

Pasak Bymano ir Saber, Kinija siekia save reprezentuoti kaip gerbiančią tarptautinę kovos su terorizmu sistemą – būdama nuolatine JT Saugumo Tarybos nare, ji reguliariai balsavo už kovos su terorizmu rezoliucijas, pagrįstas teisinės valstybės principais ir žmogaus teisėmis; taip pat ratifikavo beveik visas JT konvencijas, susijusias su terorizmo kardymu¹⁷⁰.

Šioje vietoje vis tik paradoksaliai atrodo minimas „nesikišimo“ principas, turint omenyje kritikos sulaukusias pačios Kinijos priemonės terorizmo kardymui valstybės viduje, kadangi jos yra teisinamos būtent šio principo eskalavimu. Nors Kinijos skleidžiamos kolektyvaus saugumo, suverenumo ar taikaus disputų sprendimo idėjos sutampa su JT Chartijos idėjomis, vis tik, panašu, jog „nesikišimo“ principu Kinija operuoja jai patogiuose kontekstuose. Iš esmės JTO apibrėžimas, kuriame „nesikišimas“ *per se* neegzistuoja, implikuoja susilaikymą nuo jėgos panaudojimo, taip

¹⁶⁷ Saeed Azizi, „China’s Belt and Road Initiative (BRI): The Role of the Shanghai Cooperation Organization (SCO) in Geopolitical Security and Economic Cooperation“, *Open Journal of Political Science* 14, No. 1 (2024): 122.

¹⁶⁸ Belt and Road Portal, „For a Better World – Looking at the Past Decade of Jointly Pursuing the Belt and Road Initiative from a Human Rights Perspective (1)“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/000R9LS9.html>.

¹⁶⁹ Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, „Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road“, Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., https://www.fmprc.gov.cn/eng/topics_665678/2015zt/xjpcxbayzlt2015nnh/201503/t20150328_705553.html.

¹⁷⁰ Byman ir Saber, *Is China Prepared for*, 6-7.

nepažeidžiant kitų valstybių teritorijos, netrikdant politinės, socialinės ar ekonominės tvarkos bei nesiekiant nuversti ar pakeisti kitos valstybės politinės sistemos ar valdžios, kas, Hirono, Jiango ir Lanteigne‘o teigimu, vis tiek nesuteikia aiškaus supratimo, kas laikytina intervencija, todėl ypatingai besivystančių šalių, bet ir didžiųjų galių, tarpe randasi selektyvios interpretacijos¹⁷¹. Dabar jau buvęs Kinijos užsienio reikalų ministras Yang Jiechi 2019-aisiais Miuncheno saugumo konferencijoje kalbėjo, jog

„Kinija laikosi nuoseklaus požiūrio, kad Jungtinės Tautos yra daugiašališkumo simbolis, o į jas orientuota daugiašalė architektūra yra visa apimanti tarptautinio bendradarbiavimo sistema. Pasaulinės bendruomenės sutarimas dėl daugiašališkumo buvo įtvirtintas JT Chartijoje, kuri yra šiuolaikinės tarptautinės tvarkos kertinis akmuo.“¹⁷²

„Juostos ir kelio iniciatyvos“ portale patalpintame straipsnyje „Kinija siūlo išmintį globaliam valdymui“ rašoma, kad pati iniciatyva,

„[k]uriant visuomenę su bendra žmonijos ateitimi ir plataus masto konsultacijomis, pagal bendro indėlio ir bendros naudos principą, pasiūlytą Kinijos, buvo įtraukta į JT rezoliucijas, taip parodant platų tarptautinį pritarimą šiam konceptui.“¹⁷³

JTO išties inkorporavo „Juostos ir kelio iniciatyvą“ į savo Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. (angl. *The Agenda 2030 for Sustainable Development*), kurioje siekiama eliminuoti skurdą. Kadangi Kinijos iniciatyva driekiasi per besivystančias šalis ir probleminius regionus, tokiu būdu bendroje sinergijoje tikimasi gerokai išplėsti darbotvarkės įgyvendinimą.¹⁷⁴ Šioje vietoje belieka pridurti, kad Kinijos diegiamas daugiašališkumas dera su JTO veikimo principu, todėl pati organizacija taip pat atrodo priimtina Kinijai. Be to, buvimas nuolatine nare Saugumo Taryboje, jai leidžia disponuoti galia ir reikšminga įtaka tiek pačioje organizacijoje, tiek ir už jos ribų, t. y., „globaliame valdyme“.

¹⁷¹ Miwa Hirono, Yang Jiang ir Marc Lanteigne, „China’s New Roles and Behaviour in Conflict-Affected Regions: Reconsidering Non-Interference and Non-Intervention“, *The China Quarterly* 239 (2019): 579-582.

¹⁷² Belt and Road Portal, „Facts Show B&R Initiative Serves Common Interests of Humanity: Senior Chinese Official“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/79821.html>.

¹⁷³ Belt and Road Portal, „China Offers Wisdom in Global Governance“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/29809.html>.

¹⁷⁴ United Nations Peace and Development Trust Fund, „Implementing the 2030 Agenda by Enhancing Complementarities and Synergies between the Agenda and the Belt and Road Initiative: A Comprehensive Strategic Framework Project Proposal Addressing Emerging Priority Areas and Needs in Developing Countries, Including Those Participating in the Belt and Road Initiative“, UN, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., <https://www.un.org/en/unpdf/sdg-2019-02>.

2.2. „GLOBALAUS SAUGUMO INICIATYVA“

Nuo tada, kai prasidėjo pasaulinė COVID-19 pandemija, Xi Jinpingo retorikoje ėmė rasti pastabas, kad JAV vadovaujamoje tarptautinėje tvarkoje trūksta gebėjimo suvaldyti patiriamus iššūkius, dėl ko didėja ir tarptautinės sistemos nestabilumas.¹⁷⁵ Jau 2022-aisiais metais Kinijos prezidentas Boao forume pristatė „Globalaus saugumo iniciatyvą“ kaip alternatyvą ir geresnę viziją pasaulio saugumui užtikrinti.¹⁷⁶ Įdomu, kad sakytoje kalboje jis pasitelkė ir Rusijos prezidento vartojamą „nedalomo saugumo“ (angl. *indivisible security*) koncepciją, kuri pastarojo yra sistemiškai pasitelkiama NATO kritikai¹⁷⁷.¹⁷⁸ Beje reikia pridurti, jog „Globalaus saugumo iniciatyva“ yra viena iš „trijų iniciatyvų“ (kitos dvi – „Globalaus vystymosi iniciatyva“ (angl. *Global Development Initiative*) ir „Globalios civilizacijos iniciatyva“ (angl. *Global Civilization Initiative*), kas indikuoja itin plačius Kinijos planus. Kalbant toliau būtent apie šiame darbe aktualią iniciatyvą, Kinijos komunistų partijos centrinio komiteto Užsienio reikalų komisijos biuro direktoriaus Wango Yi teigimu, joje „[p]ropaguojama bendro, visapusiško, kooperatyvaus ir tvaraus saugumo vizija, pabrėžiant saugumo išlaikymą tiek tradicinėse, tiek netradicinėse srityse; joje taip pat raginama sukurti naują kelią į saugumą, paremtą dialogu, o ne konfrontacija, partneryste, o ne aljansu, abipusiu naudingumu, o ne nulinės sumos mentalitetu. Iniciatyvoje pateikiami Kinijos pasiūlymai, kaip įveikti tarptautinius saugumo iššūkius, ir siūlomos naujos tarptautinio bendradarbiavimo kovoje su terorizmu idėjos.“¹⁷⁹ Toliau ir bus gilinamasi į tai, kas iniciatyvos rėmuose formuluojama terorizmo tema.

Pasaulio taika

Pernai metų pabaigoje užsienio reikalų ministro padėjėjas Nongas Rongas sakė kalbą apie „Globalaus saugumo iniciatyvą“ Pekino Xiangshan forume (angl. *Beijing Xiangshan Forum*),

¹⁷⁵ Carla P. Freeman, „Xi’s Global Campaign for Chinese Security“, *Asian Perspective* 47, No. 2 (2023): 313.

¹⁷⁶ *Ibid*, 313.

¹⁷⁷ David Arase, „China’s Global Security Initiative: Narratives, Origins and Implications“, kn. *Southeast Asian Affairs 2023*, sud. Hoang Thi Ha ir Daljit Singh (Singapore: ISEAS Publishing, 2023), 37. Tik svarbu atkreipti dėmesį, kad pirminis „nedalomo saugumo“ principas buvo suformuluotas 1975-ųjų metų Helsinkio baigiamajame akte (angl. *Helsinki Final Act* arba *Helsinki Accords*), kuriame teigiama, kad nesaugumas vienoje šalyje turi įtakos visiems Europoje, tad, kitaip tariant, šis principas neleidžia vienai šaliai diktuoti kaimyninių valstybių saugumo politikos pasirinkimų, tačiau Putino retorikoje tai turėjo kitą reikšmę (Arase, *China’s Global Security Initiative*, 37-38).

¹⁷⁸ Taip pat yra pastebima, kad Xi iniciatyva buvo paskelbta netrukus po abiejų prezidentų susitikimo ir Rusijai užpuolus Ukrainą; beje, susitikimo metu buvo išleistas bendras pareiškimas, jog abi valstybės palaikys „draugystę be jokių limitų“ ir smerks NATO plėtrą bei JAV strategiją Indijos-Ramiojo vandenyno regione (David Arase, „China’s Global Security Initiative Stoking Regional Tensions“, FULCRUM, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., <https://fulcrum.sg/chinas-global-security-initiative-stoking-regional-tensions/>).

¹⁷⁹ Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, „Acting on the Global Security Initiative to Advance International Counterterrorism Cooperation“, Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/zxxx_662805/202309/t20230921_11146352.html.

kuriame daugiašaliu būdu vyksta diskusijos apie Azijos saugumą ir gynybos iššūkius. Dešimtojo forumo tema buvo „Bendras saugumas ir ilgalaikė taika“, todėl politikas ir savo kalbą pavadino „Vieningu „Globalios saugumo iniciatyvos“, skirtos ilgalaikiai pasaulio taikai ir saugumui, įgyvendinimu“:

„[p]rezidentas Xi Jinpingas pabrėžė, kad Kinijos vystymasis stiprina pasaulio taikos jėgą, kad Kinija sieks apsaugoti pasaulio taiką ir vystymąsi, siekdama savo vystymosi, o savo vystymusi prisidės prie pasaulio taikos ir vystymosi. Prezidentas Xi taip pat kaip būtinybę pabrėžė spartesnę Kinijos modernizavimo pažangą. Šis kelias nėra nei senasis kolonizacijos ir plėšimo kelias, nei kreivas kelias, kuriuo kai kurios šalys eina siekdamos hegemonijos iki kol sustiprėja – tai teisingo ir taikaus vystymosi kelias. Kviečiame visus taiką mylinčius ir į vystymąsi orientuotus tarptautinės bendruomenės narius aktyviai dalyvauti „Globalios saugumo iniciatyvos“ bendradarbiavime ir prisidėti prie bendro žmonijos saugumo skatinimo ir ilgalaikės taikos pasaulyje. Susikibkime rankomis ir nenuilstamai dirbkime dėl amžinos taikos ir pasaulio vystymosi.“¹⁸⁰

Iš esmės po „pasaulio taikos“ naratyvu telpa daug daugiau: kaip matoma, ji siejama su bendros ateities idėja, abipusiai naudingą bendradarbiavimu, vystymusi – tai atsikartojantys pamatiniai naratyvai, aktualizuoti „Juostos ir kelio iniciatyvos“ diskurse. Kritika Vakarams taip pat išlieka, tik šįkart akcentuojama kolonizacija, plėšimai. Tuo tarpu ne veltui praeitų metų baltojoje knygoje apie „visuomenę su bendra ateitimi“ kiniškosios iniciatyvos minimos kartu kaip pačios Kinijos naujosios eros diplomatijos pavyzdžiai:

„[n]aujojoje eroje kovodama už taiką, vystymąsi ir abipusiai naudingą bendradarbiavimą, Kinija išplėtė savo, kaip didžiosios šalies, diplomatiją visuose frontuose bei suformavo daugialypę, daugiapakopę ir visapusišką diplomatinę strategiją. Kinija inicijavo daugybę vizionieriškų iniciatyvų, įskaitant globalią visuomenę su bendra ateitimi, naujo tipo tarptautinius santykius, bendras žmonijos vertybes, „Juostos ir kelio iniciatyvą“, „Globalaus vystymosi iniciatyvą“, „Globalaus saugumo iniciatyvą“ ir „Globalios civilizacijos iniciatyvą“ bei pasiūlė rinkinį priemonių globaliam valdymui, draugystei ir interesams, saugumui, vystymuisi, bendradarbiavimui ir ekologiškai aplinkai. Visi jie turi išskirtinius kiniškus bruožus, stilių ir etosą.“¹⁸¹

Išties ir prezidentas Xi Jinpingas savo kalboje, kurioje pirmą kartą pristatė „Globalaus saugumo iniciatyvą“, teigė, kad prisijungti prie jos reiškia ir

¹⁸⁰ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „Jointly Implementing the Global Security Initiative for Lasting Peace and Security of the World“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/wjbxw/202311/t20231102_11172214.html.

¹⁸¹ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „A Global Community of Shared Future: China's Proposals and Actions“, SCIO, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-09/26/content_116710660_5.htm.

„išlaikyti įsipareigojimą siekti bendro, visapusiško, kooperatyvaus ir tvaraus saugumo vizijos bei dirbti kartu siekiant išlaikyti pasaulio taiką ir saugumą; išlaikyti įsipareigojimą gerbti visų šalių suverenitetą ir teritorinį vientisumą, nesikišti į vidaus reikalus ir gerbti nepriklausomus žmonių iš įvairių šalių pasirinkimus vystymosi keliams ir socialinėms sistemoms.“¹⁸²

Negalima nepastebėti, jog vėlgi yra linkstama į „kai kurių“ valstybių kritikavimą, neva jų veiksmai pasaulinėje saugumo architektūroje yra daugiau egoistiniai ir pernelyg besikišantys į kitų valstybių vidaus politiką. Šis aspektas atsikartoja tiek baltosiose knygose, tiek diplomatų kalbose. Tiesa, yra pastebima, kad ir jau minėtose visose „trijose iniciatyvose“ atsikartoja ir „nesikišimo“ naratyvas, svarstant, kad tai yra atsakas į JAV „taisyklėmis pagrįstos tarptautinės tvarkos“ (angl. *rules-based international order*) naratyvą.¹⁸³ Wangas Yi taip pat siūlo atsisakyti „dvigubų standartų“ bei, galima sakyti, kritikuoja „globalaus karo su terorizmu“ paradigmą, įtraukusią ideologinius komponentus:

„Teisėtas ir teisingas saugumo problemų svarstymas turėtų būti laikomas svarbiu principu. Sutelkiant dėmesį tik į tas teroristines grupuotes, kurios kelia grėsmę sau pačiam, bet ignoruojant tas, kurios kelia grėsmę kitoms šalims, ir netgi pasitelkiant tas grupuotes savo geopolitiniams interesams tarnauti, nėra kova su terorizmu tikraja prasme. Kitų šalių pagrįstų kovos su terorizmu pastangų šmeižimas žmogaus teisių, demokratijos ar religijos vardu nesulauks jokios paramos. Tokie veiksmai nuodija tarptautinę kovos su terorizmu bendradarbiavimo aplinką ir pažeidžia tiek kitų valstybių, tiek savus interesus. Todėl labai svarbu atmesti dvigubus standartus ir tvirtai stoti prieš politizavimą ir kovos su terorizmu instrumentalizavimą.“¹⁸⁴

„Globalaus saugumo iniciatyvos“ rėmuose taip pat randamas Vakarų reakcijos į Kinijos pasitelktas priemones Sindziango regione kvestionavimas, siekiant tokį jų elgesį pabrėžti kaip esamą netinkamą. Tam, ir kitoms problemoms, pabrėžti formuluojama „saugumo deficito“ samprata, kuri tuo pačiu paaiškina ir Kinijos siūlomą pasaulinę taiką, kadangi saugumo stygiui, kaip rašoma dokumente, įtakos turi ne tik terorizmas, kibernetinės atakos ar transnacionaliniai nusikaltimai, bet ir agresyvūs, hegemoniški kitų valstybių veiksmai:

„Saugumo deficitas yra akivaizdus. Dėl intensyvesnės globalios strateginės konkurencijos ir abipusio pasitikėjimo tarp didžiųjų šalių trūkumo vėl išryškėjo Šaltojo karo laikų mąstymas, vėl iškilo raginimai

¹⁸² Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „Xi Jinping Delivers a Keynote Speech at the Opening Ceremony of the Boao Forum for Asia Annual Conference 2022“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202204/t20220421_10671083.html.

¹⁸³ Samuel Garrett, „Has China's Global Development Initiative Replaced Its Belt and Road?“, United States Studies Centre, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., <https://www.ussc.edu.au/has-chinas-global-development-initiative-replaced-its-belt-and-road>.

¹⁸⁴ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „Acting on the Global Security Initiative to Advance International Counterterrorism Cooperation“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/zxxx_662805/202309/t20230921_11146352.html.

ideologinei konfrontacijai. Kai kurių šalių hegemoniški, įžeidžiantys ir agresyvūs veiksmai, pasireiškiantys sukčiavimo, plėšimo, priespaudos ir nulinės sumos žaidimo forma, prieš kitas šalis daro didelę žalą. Daugėja netradicinių saugumo iššūkių, įskaitant terorizmą, kibernetines atakas, tarptautinį nusikalstamumą ir biologines grėsmes.“¹⁸⁵

Vietoj to, kadangi iniciatyva taip pat įvardijama kaip esanti „viešoji gėrybė“¹⁸⁶, todėl ir skatinamoji bendro, visapusiško, kooperatyvaus ir tvaraus saugumo vizija turėtų būti suprantama kaip „principinė filosofija“¹⁸⁷ taika grįstam šalių sutelktumui. Čia atsiranda ir „holistinio požiūrio“ įgalinimas siekiant užkardyti terorizmo grėsmes:

„[š]alys turi įsipareigoti siekti bendro saugumo, gerbti ir saugoti kiekvienos šalies saugumą bei kovoti su terorizmu. Turime laikytis holistinio požiūrio, kad pašalintume terorizmo simptomus ir pagrindines priežastis bei sustabdytume jo augimą, taikydami visapusiškas priemones, apimančias politinį dialogą, ekonomikos atsigavimą, žmonių gyvenimo gerinimą, savitarpiską civilizacijų mokymąsi ir tarptautinį bendradarbiavimą.“¹⁸⁸

Galų gale, Kinijos viceprezidento Hano Zhengo pareiškimė Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos 78-osios sesijos bendrojoje diskusijoje užtvirtinama, kad „istorinė taikos, vystymosi ir abipusiai naudingo bendradarbiavimo tendencija yra nesustabdoma“¹⁸⁹.

Jungtinių Tautų Organizacijos svarba

Daugiašališkumas, kaip priemonė esamoms negandoms tarptautinėje arenoje suvaldyti, taip pat siūlomas ir „Globalaus saugumo iniciatyvoje“. Šiuo atveju į jį fokusuojamasi taip pat per Jungtinių Tautų Organizaciją, tik kur kas plačiau:

„[t]urėtume kurti partnerystes, kuriose šalys viena kitą laiko lygiavertėmis, įsitraukia į plačias konsultacijas, stiprina tarpusavio supratimą. Suverenios lygybės principas yra įtvirtintas Jungtinių Tautų Chartijoje. Visos

¹⁸⁵ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „A Global Community of Shared Future: China's Proposals and Actions“, SCIO, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-09/26/content_116710660_3.htm.

¹⁸⁶ Belt and Road Portal, „Global Security Initiative Offers China's Solutions, Wisdom“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/238275.html>.

¹⁸⁷ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „Acting on the Global Security Initiative to Advance International Counterterrorism Cooperation“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 5 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/zxxx_662805/202309/t20230921_11146352.html.

¹⁸⁸ Ten pat.

¹⁸⁹ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „Build a Community with a Shared Future for Mankind and Jointly Deliver a Brighter Future for the World“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 5 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/zxxx_662805/202309/t20230922_11148422.html.

šalys yra lygios. Didieji, galingieji ir turtingieji neturėtų tyčiotis iš mažųjų, silpnųjų ir vargšų. Turėtume palaikyti daugiašališkumą ir atmesti vienašališkumą. Turėtume seną mąstyseną, kad „nugalėtojiu atitenka viskas“, pakeisti į naują viziją, kurioje siekiama visiems naudingų rezultatų.“¹⁹⁰

Wango Yi kalboje JTO, veikianti daugiašaliu principu, suvokiama kaip kelrodis ar orientyras, globalioje kovoje su terorizmu:

„[s]usidūrusios su giliai įsišaknijusia terorizmo nelaime, šalys turi bendrą užduotį efektyviai spręsti pagrindines problemas priežastis ir įveikti tarptautinę kovos su terorizmu dilemą. Kinija taip pat yra terorizmo auka ir susiduria su realiomis Rytų Turkestano islamiškojo judėjimo – Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos įtraukto į tarptautinių teroristinių grupuočių sąrašą – grėsmėmis. Kovodama su terorizmu Kinija taip pat nuodugniai svarsto ir ieško sprendimo būdų šiai neatidėliotinai problemai. [...] Jungtinių Tautų Chartijos tikslai ir principai turėtų būti mūsų pagrindinės gairės. Šalys turi saugoti ir praktikuoti tikrą daugiašališkumą ir nuoširdžiai palaikyti bei stiprinti pagrindinį Jungtinių Tautų vaidmenį koordinuojant tarptautinės kovos su terorizmu pastangas. Turėtume remti visišką Generalinės Asamblėjos ir Saugumo Tarybos kovos su terorizmu rezoliucijų įgyvendinimą bei Jungtinių Tautų pasaulinės kovos su terorizmu strategijos įgyvendinimą, ir bendradarbiauti, kad būtų užkirstas kelias visoms teroristinėms organizacijoms ir asmenims, įtrauktiems į Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos sąrašą.“¹⁹¹

„Globalaus saugumo iniciatyvos“ koncepcijoje, pavišintoje pernai metų vasario mėnesį, irgi kartojasi ką tik minėtų Generalinės Asamblėjos ir Jungtinių Tautų svarba. Nors reiktų sakyti, kad, savo kalbą pristatęs pernai metų gale, būtent Wangas Yi atsispyrė nuo dokumente išvardintų tezių. Tik vis dėlto koncepcijoje kur kas labiau išplėtoti bendradarbiavimo ir taikos siūlymai, susiję su JTO pradėtais darbais. Taigi, Kinija siūlo/kviečia:

„[a]ktyviai dalyvauti formuojant Naująją taikos darbotvarkę¹⁹² ir kitus pasiūlymus, kuriuos Mūsų bendroje darbotvarkėje¹⁹³ pateikė Jungtinių Tautų generalinis sekretorius. Remti Jungtinių Tautų pastangas stiprinti konfliktų prevenciją ir visapusiškai pasitelkti taikos kūrimo architektūrą valstybėms po konflikto atstatant taiką. [...] Perduoti daugiau globalios kovos su terorizmu išteklių besivystančioms šalims, kad būtų stiprinami jų

¹⁹⁰ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „A Global Community of Shared Future: China's Proposals and Actions“, SCIO, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-09/26/content_116710660_4.htm.

¹⁹¹ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „Acting on the Global Security Initiative to Advance International Counterterrorism Cooperation“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/zxxx_662805/202309/t20230921_11146352.html.

¹⁹² Angl. *New Agenda for Peace*.

¹⁹³ Angl. *Our Common Agenda*. Kaip rašoma Jungtinių Tautų Organizacijos internetinėje svetainėje, tai – generalinio sekretoriaus pasiūlyta globalaus bendradarbiavimo ateities vizija, kuri bus aptariama šiais metais vykstančiame „Ateities viršūnių susitikime“ (angl. *Summit of the Future*) (United Nations, „Our Common Agenda“, United Nations, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., <https://www.un.org/en/common-agenda>).

terorizmo kardymo pajėgumai. Priešintis terorizmo susiejimui su kokia nors konkrečia šalimi, etnine grupe ar religija. Išplėsti tyrimus apie naujų technologijų poveikį kardant globalųjį terorizmą.“¹⁹⁴

Kalbant apie daugiašalį bendradarbiavimą, dėmesio skiriama ir kitoms tarptautinėms organizacijoms, kuriose Kinija – viena iš narių. Inicijatyvos koncepcijoje tiek ŠBO, tiek BRICS įvardijamos kaip platformos ir mechanizmai, reikalingi saugumo bendradarbiavimui, todėl kviečiama jose telktis aktyviau.¹⁹⁵ Tai buvo komunikuojama ir 13-ajame ministrų plenariniame posėdyje Pasaulinio kovos su terorizmu forumo¹⁹⁶ (angl. *Global Counterterrorism Forum*) metu pernai rugsėjį:

„[f]orumas turi sustiprinti bendravimą ir koordinavimą su tarptautinėmis ir regioninėmis organizacijomis, įskaitant Jungtines Tautas, Šanchajaus bendradarbiavimo organizaciją ir BRICS. Forumas kviečiamas dalyvauti kovos su terorizmu mainuose ir bendradarbiauti pagal „Globalaus saugumo iniciatyvą“, telkti išmintį, kaupiti jėgas ir pasiekti apčiuopiamų tarptautinio kovos su terorizmu bendradarbiavimo rezultatus.“¹⁹⁷

Vis dėlto Davido Arase'o teigimu, Kinija apie „Globalaus saugumo iniciatyvą“ ne kartą kalbėjo ir regioninio lygmens forumuose, tačiau kol kas reakcija ganėtinai vangi – nei ŠBO, nei BRICS viršūnių susitikimo deklaracijose nebuvo įtrauktos pasiūlytos iniciatyvos tezės¹⁹⁸.

„Globalūs Pietūs“¹⁹⁹

„Globalaus saugumo iniciatyvoje“ randamas ir kalbėjimas apie Globalius Pietus, kurie ir tarptautinių santykių paradigmoje pastaruju metu yra vienas populiariausių ir plačiausiai konceptualizuojamų reiškinių (Strange 2024; Ngcamu 2023; Gray ir Gills 2016; Dadas ir Connell 2012; Mignolo 2011; Dirlik 2007). Pasak istoriko Kawashima'os Shino, Kinija iš pradžių buvo nusiteikusi skeptiškai dėl šio termino vartojimo, matydama jį kaip redukuojantį jos pačios efektyvumą tarptautinėje arenoje Vakarų valstybių atžvilgiu, tačiau pastaruju metu tiek Xi Jinpingas,

¹⁹⁴ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „The Global Security Initiative Concept Paper“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/wjbxw/202302/t20230221_11028348.html.

¹⁹⁵ Ten pat.

¹⁹⁶ Oficialiojoje svetainėje forumas pristatomas kaip neformali, apolitinė ir daugiašalė kovos su terorizmu platforma, kuri prisideda prie tarptautinės kovos su terorizmu architektūros, o pagrindinis forumo tikslas – remti ir skatinti Jungtinių Tautų pasaulinės kovos su terorizmu strategijos įgyvendinimą (Global Counterterrorism Forum, „Who We Are: Background and Mission“, Global Counterterrorism Forum, žiūrėta 2024 m. gegužės 5 d., <https://www.thegctf.org/Who-we-are/Background-and-Mission>).

¹⁹⁷ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „Acting on the Global Security Initiative to Advance International Counterterrorism Cooperation“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 5 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/zxxx_662805/202309/t20230921_11146352.html.

¹⁹⁸ Arase, *China's Global Security Initiative*, 45.

¹⁹⁹ Angl. *Global South*.

tiek Wangas Yi savo retorikoje jį pasitelkia vis aktyviau, formuluodami savas reikšmes ir taip pritaikydami jas saviems interesams²⁰⁰. Taip pat ir Hano Zhengo teigimu,

„Kinija, kaip didžiausia besivystanti šalis, natūraliai yra Globalių Pietų narė. Ji kvėpuoja tuo pačiu ritmu su besivystančiomis šalimis ir dalijasi su jomis ta pačia ateitimi. Kinija tvirtai palaiko besivystančių šalių legitimias teises bei interesus. Ji remia ir gerbia jų pastangas savarankiškai apsispręsti dėl savo vystymosi kelio, atsižvelgiant į nacionalines sąlygas.“²⁰¹

Taigi, Kinijos diskurse Globalūs Pietūs daugiausiai susiję su valstybių vystymusi. Pasikeitęs paties koncepto suvokimas paaiškinamas jau aptarto „holistinio požiūrio“, kurį Pekinas siūlo kovoje su terorizmu, įdarbinimu. Investicijos į tokį platų regioną gali suveikti ne tik kaip gera kardomoji priemonė, bet čia ne mažiau svarbi galimybė plėsti savo įtaką besivystančių šalių horizonte. Galima matyti, kad, priešingai nei „Juostos ir kelio iniciatyvoje“, „Globalaus saugumo iniciatyvoje“ kalbėjimas apie besivystančias šalis yra kur kas daugiau konkretizuojamas, susitelkiant į specifinius regionus, todėl toliau kiekvienas jų bus aptariami atskirai.

1. Azijos suklestėjimas

Kinijos užsienio reikalų viceministro Cheno Xiaodongo kalboje išskirtinis dėmesys atitenka Azijos saugumui:

„Kinija ir kitos Azijos šalys gyvena tame pačiame žemyne ir dalijasi tuo pačiu vandenynu. Esame neatskiriami vienas nuo kito. Kinija bendradarbiaus su kitomis Azijos šalimis, siekdama koordinuotai tvarkyti regioninio saugumo reikalus, suvienys pajėgas kovai su terorizmu ir transnacionaliniais nusikaltimais, sustiprins bendradarbiavimą tokiose srityse kaip branduoliniai įrenginiai, kibernetinė erdvė, kosminė erdvė, visuomenės sveikata, maistas ir energija, bei stiprins regiono šalių saugumo valdymo gebėjimus. Kinija palaikys sąžiningumą ir teisingumą, aktyviai skatins derybas dėl taikos ir nenuilstamai dirbs siekdama politinio Korėjos pusiasalio ir kitų regiono karštųjų taškų sprendimo. Kinija taip pat sieks glaudesnio bendradarbiavimo tokiuose daugiašaliuose mechanizmuose kaip Šanchajaus bendradarbiavimo organizacija ir Sąveikos ir pasitikėjimo stiprinimo priemonių konferencija Azijoje²⁰² bei stipresnio koordinavimo tokiose sistemose kaip

²⁰⁰ Kawashima Shin, „How China Defines the „Global South“: Beijing Tries to Make the Term Its Own“, The Diplomat, žiūrėta 2024 m. gegužės 6 d., <https://thediplomat.com/2024/01/how-china-defines-the-global-south/>.

²⁰¹ Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, „Build a Community with a Shared Future for Mankind and Jointly Deliver a Brighter Future for the World“, Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 6 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/zxxx_662805/202309/t20230922_11148422.html.

²⁰² Angl. *Conference on Interaction and Confidence Building Measures in Asia*. Kaip rašoma oficialiojoje svetainėje, tai – daugianacionalinis forumas, skirtas stiprinti bendradarbiavimą skatinant taiką, saugumą ir stabilumą Azijoje (Conference on Interaction and Confidence Building Measures in Asia, „About CICA: CICA“, Conference on Interaction

*Rytų Azijos bendradarbiavimas ar Lankango ir Mekongo bendradarbiavimas*²⁰³. Taip galime pagilinti regioninį ir subregioninį bendradarbiavimą saugumo srityje ir siekti visiems naudingo kelio į Azijos saugumą, kuris yra visų ir visiems. Mes parodysime gerą pavyzdį likusiam pasauliui.²⁰⁴

Galima matyti, jog Kinija ir vėl akcentuoja jai pačiai labai reikšmingus tarptautinius formatus – tiek ŠBO, tiek Lankango ir Mekongo bendradarbiavimas, kurių įgalinimas galėtų ne tik prisidėti prie regiono saugumo, bet įtvirtinti ir jos įtaką toje saugumo architektūroje. Vis dėlto dėmesys skiriamas ir Korėjos pusiasaliui, kurio esminės aktualijos neišvengiamai liečia Kiniją: Šiaurės Korėjos branduolinis ginklavimasis, keliantis pavojų ir jos žmonių gyvybei²⁰⁵ ir įpareigojantis (save pristančią regiono lydere) Kiniją šį procesą gesinti; bei kylančios įtampos dėl įtakos „abiejų Korėjų“ atžvilgiu pasidalijimo tarp Kinijos ir JAV, kur aktualu išlaikyti Šiaurės Korėją kaip buferio zoną²⁰⁶ nuo sutelktos JAV galios pietinėje dalyje. Apibūdindamas abu šiuos iššūkius, Xiangfengas Yangas teigia, kad Šiaurės Korėjos provokacijos dažniausiai būna periodiškos ir žiaurios, tuo tarpu Kinijos ir JAV susikirtimas yra gerokai didesnio masto, nes jis yra apie jėgos konkurenciją²⁰⁷. Jis taip pat svarsto, kad Kinijos nepasitikėjimas Pchenjanu bei Vašingtonu lemia „užburto rato“ kurstymą, kuris vis sukelia įtampos pliūpsnius²⁰⁸.

Ištraukoje taip pat minimas Rytų Azijos bendradarbiavimas nurodo į ASEAN formatą, kuris suvokiamas kaip esantis centrine regiono platforma, siekiant išlaikyti taiką ir stabilumą, arba, kitaip tariant, viliantis riboti didžiųjų galių vienašališkus veiksmus jame. Be to, čia ne mažiau svarbus ir ekonominis faktorius: pačioje organizacijos internetinėje svetainėje rašoma, jog Kinija jau nuo 2009-ųjų metų stabiliai išlaiko didžiausios prekybos partnerės titulą²⁰⁹. Pirmą kartą „Globalaus saugumo iniciatyvą“ pristatinėjęs Xi teigė, kad:

and Confidence Building Measures in Asia, žiūrėta 2024 m. gegužės 7 d., <https://www.s-cica.org/index.php?view=page&t=about>).

²⁰³ Angl. *Lancang-Mekong Cooperation*. Oficialiojoje svetainėje nurodoma, kad šis daugiašalis formatas apima upės pakrančių valstybes – Kiniją, Mianmarą, Laosą, Tailandą, Kambodžą ir Vietnamą. Beje, tai vienos ir tos pačios upės pavadinimai: Lankango upės pavadinimas aktualus Kinijos teritorijoje, o kitose šalyse ji vadinama Mekongo upe (Lancang-Mekong Cooperation, „About LMC“, LMC China, žiūrėta 2024 m. gegužės 7 d., http://www.lmcchina.org/eng/node_1009536.html).

²⁰⁴ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „Implementing the Global Security to Build a World of Lasting Peace and Universal Security“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 7 d., https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjbxw/202403/t20240328_11272725.html.

²⁰⁵ Gian Gentile et al., „Four Problems on the Korean Peninsula: North Korea's Expanding Nuclear Capabilities Drive Complex Set of Problems“, RAND, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://www.rand.org/pubs/tools/TL271.html>.

²⁰⁶ Clara Fong ir Eleanor Albert, „The China-North Korea Relationship“, Council on Foreign Relations, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://www.cfr.org/backgrounder/china-north-korea-relationship#chapter-title-0-4>.

²⁰⁷ Xiangfeng Yang, „Why Can't the Drama Stop? US-China Rivalry and Security Triangulation on the Korean Peninsula“, *Contemporary Politics* 29, No. 5 (2023): 646.

²⁰⁸ *Ibid*, 646.

²⁰⁹ Association of Southeast Asian Nations: A Community of Opportunities for All, „ASEAN-China Economic Relation: Overview“, ASEAN, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://asean.org/our-communities/economic-community/integration-with-global-economy/asean-china-economic-relation/>.

„turėtume kartu skatinti Azijos vienybę. Turėtume įtvirtinti ASEAN centriškumą regiono architektūroje bei palaikyti regiono tvarką, kuri subalansuotų siekius ir atitiktų visų šalių interesus. Šalys, nepaisant jų dydžio ir stiprumo, tiek regione, tiek už jo ribų, turėtų suteikti Azijai spindesio, o ne rūpesčių. Visos jos turėtų eiti taikos ir vystymosi keliu, siekti abipusiai naudingo bendradarbiavimo ir prisidėti prie Azijos šeimos vienybės bei progresuoti kartu.“²¹⁰

Esama svarstymų, kad „Globalaus saugumo iniciatyvos“ kontekste gali rasti išsiskiriančių pozicijų ASEAN valstybių tarpe, kuomet kai kurioms iš jų pasirodyti patrauklesni gali būtent Kinijos siūlomi principai, tokie kaip suverenumas, „nesikišimas“ bei abipusiai naudingas bendradarbiavimas, o ne JAV saugumo struktūra, kurioje pabrėžiamas kolektyvinis saugumas bei įstatymo viršenybė²¹¹.

2. Pagalba Afrikai

Wangas Yi kalba apie savarankiškumo Afrikoje rėmimą:

„[t]urėtume stengtis nukreipti daugiau pasaulinių išteklių besivystančioms šalims, padėti ugdyti Afrikos šalių pajėgumą, padėti stiprinti jų pačių gebėjimą išlaikyti saugumą ir taiką.“²¹²

Koncepcijoje konkretizuojama Afrikos Sąjunga (angl. *African Union*), kur siūloma: „[r]emti pakankamos, nuspėjamos ir tvarios finansinės pagalbos teikimą Afrikos Sąjungai, kad ji galėtų vykdyti savarankiškas taikos palaikymo operacijas.“²¹³ Toliau dokumente išplečiami raginimai:

„[r]emti Afrikos šalių, Afrikos Sąjungos ir subregioninių organizacijų pastangas spręsti regioninius konfliktus, kovoti su terorizmu ir užtikrinti jūrų saugumą, skatinti tarptautinę bendruomenę teikti finansinę ir techninę paramą Afrikos vadovaujamos kovos su terorizmu operacijoms bei remti Afrikos šalis, stiprinant jų gebėjimą savarankiškai saugoti taiką. Remti Afrikos problemų sprendimą afrikietišku būdu ir skatinti taikų karštųjų zonų reguliavimą Afrikos Kyšulyje, Sahelyje, Didžiųjų ežerų regione ir kitose vietovėse. Aktyviai realizuoti Taikos ir vystymosi Afrikos Kyšulyje perspektyvas²¹⁴, skatinti Kinijos ir Afrikos Kyšulio taikos, valdymo ir plėtros

²¹⁰ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „Xi Jinping Delivers a Keynote Speech at the Opening Ceremony of the Boao Forum for Asia Annual Conference 2022“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202204/t20220421_10671083.html.

²¹¹ Thy Try, „China's Vision for Global Security: Implications for Southeast Asia“, United States Institute of Peace, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://www.usip.org/publications/2024/04/chinas-vision-global-security-implications-southeast-asia>.

²¹² Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „Acting on the Global Security Initiative to Advance International Counterterrorism Cooperation“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/zxxx_662805/202309/t20230921_11146352.html.

²¹³ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „The Global Security Initiative Concept Paper“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/wjbxw/202302/t20230221_11028348.html.

²¹⁴ Angl. *the Outlook on Peace, Development in the Horn of Africa*.

konferencijos²¹⁵ institucionalizvimą bei aktyviai dirbti siekiant pradėti bandomuosius bendradarbiavimo projektus.“²¹⁶

Pagalba Afrikos šalių vystymuisi demonstruoja Kinijos užmojus telkti savo įtaką ir šiame regione. Pirmieji žingsniai tam jau žengti²¹⁷, pasiūlius „Taikos ir vystymosi Afrikos Kyšulyje perspektyvų“ projektą, kuris, kaip rašoma *Xinhua*, buvo itin palankiai priimtas Etiopijoje²¹⁸. Kinijos užsienio reikalų ministerijos oficialiajame puslapyje taip pat pažymima, kad „Afrikos Kyšulis yra strateginės svarbos regionas, turintis didelę įtaką taikai ir stabilumui Afrikoje ir net Artimuosiuose Rytuose“²¹⁹, o pasiūlytu projektu siekiama padėti regiono šalims siekti stiprybės ir stabilumo per vienybę²²⁰.

Beje, cituotoje ištraukoje galima matyti, kad Kinija tarsi pratęsia ir „Juostos ir kelio iniciatyvos“ planus, užsimindama apie jiems svarbaus jūrų kelio saugumą, nes Afrikos Kyšulys jungia kritiškai svarbius jūrinius prekybos kelius – Raudonąją jūrą, Adeno įlanką bei Indijos vandenyną, per kuriuos gabenamas Kinijos eksportas ir importas, įskaitant naftą bei gamtinius išteklius tiek iš Afrikos, tiek iš Artimųjų Rytų. Afrikos Kyšulys svarbus ir dėl savo artumo Bab al Mandebo sąsiauriui bei Sueco kanalui, todėl Kinijai ypatingai svarbu stiprinti geopolitinę įtaką šiame regione. To siekiama kuriant strategines partnerystes: šiuo metu, pavyzdžiui, Etiopija yra priėmusi per 400 Kinijos gamybos ir konstrukcijų projektų, kurių vertė siekia 4 mlrd. dolerių, bei šimtus rangovų Didžiojoje Etiopijos renesanso užtvankoje.²²¹ Toks finansinis įsitraukimas, siekiant ir tariamo taikos užtikrinimo Afrikos Kyšulio regiono valstybių viduje, laikomas dar vienu mediacijos pavyzdžiu, demonstruojančiu augančią Kinijos galios politiką tarptautinėje arenoje, nors dėmesys atkreiptinas ir į tai, kad kiniškojoje žiniasklaidoje ir oficialiojoje retorikoje apie tokią iniciatyvą ryškėja Vakarų diplomatijos regione pakeitimo užmačios (Nantulya 2022).

3. Artimųjų Rytų savarankiškumas

²¹⁵ Angl. *the China-Horn of Africa Peace, Governance and Development Conference*.

²¹⁶ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „The Global Security Initiative Concept Paper“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/wjbxw/202302/t20230221_11028348.html.

²¹⁷ Šiuo metu Kinija taip pat aktyviai vykdo infrastruktūros diplomatiją Afrikoje, įvairioms jos valstybėms (pavyzdžiui, Zimbabvei, Mozambikui, Lesotui ar Bisau Gvinėjai) dovanodama milijoninės vertės parlamento pastatus (Narang 2024).

²¹⁸ *Xinhua*, „China-Proposed Outlook on Peace, Development in Horn of Africa Highly Appreciated“, *Xinhua*, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://english.news.cn/20220713/4c2d5d14d4e743e593fc8051edb277fd/c.html>.

²¹⁹ Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „Qin Gang Talks About the Progress of the „Outlook on Peace and Development in the Horn of Africa“ in Ethiopia“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjw_663304/zjzj_663340/fzs_663828/xwlb_663830/202301/t20230111_11005837.html#:~:text=He%20noted%20that%20the%20%22Outlook,and%20achieve%20prosperity%20and%20stability.

²²⁰ Ten pat.

²²¹ Paul Nantulya, „China's Diplomacy in the Horn – Conflict Mediation as Power Politics“, Africa Center for Strategic Studies, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://africacenter.org/spotlight/china-diplomacy-horn-conflict-mediation-power-politics/>.

2022-aisiais metais vykusiam pirmajame Kinijos ir arabų valstybių viršūnių susitikime Xi Jinpingas ragino aktyviau bendradarbiauti „Juostos ir kelio iniciatyvoje“ bei pakvietė jungtis ir į „Globalaus saugumo iniciatyvą“.²²² Jo kalboje matomas savarankiškumo išskyrimas arabų valstybių tarpe:

„[t]urėtume išlikti nepriklausomi ir ginti bendrus interesus. Kinija remia arabų valstybes, kurios savarankiškai ieško vystymosi būdų, atitinkančių jų nacionalines sąlygas, ir savo ateitį tvirtai laiko savo rankose. Kinija yra pasirengusi gilinti strateginį abipusį pasitikėjimą su arabų valstybėmis ir tvirtai remti viena kitą, saugant suverenitetą, teritorinį vientisumą ir nacionalinį orumą. Abi pusės turėtų kartu laikytis nesikišimo į kitų šalių vidaus reikalus principo, praktikuoti tikrą daugiašališkumą ir ginti legitimias besivystančių šalių teises ir interesus.“²²³

Ir vėl minimas „nesikišimo“ principas iš esmės pademonstruoja, kad Kinijos interesai Artimuosiuose Rytuose gali būti ir toliau sėkmingai plečiami, nes nėra sulaukiama kritikos iš regiono valstybių dėl priemonių taikomų musulmonams uigūrams sulaikyti. Kalbėjimas apie teritorinį vientisumą, nacionalinį orumą šioje vietoje taip pat gali būti suprantamas kaip Palestinos klausimo pozicijos atspindys.

Toliau Xi kalboje dėmesys skiriamas bendrai viso regiono saugumui, kurį užtikrinti gali siūloma „Globalaus saugumo iniciatyva“:

„[t]urėtume palaikyti regioninę taiką ir siekti bendro saugumo. Kinija palaiko arabų pusę, skatinant politinį karštųjų taškų ir sudėtingų problemų sprendimą remiantis arabų išmintimi bei kuriant bendrą, visapusišką, bendradarbiaujančią ir tvarią saugumo architektūrą Artimuosiuose Rytuose. Kinija ragina tarptautinę bendruomenę gerbti Artimųjų Rytų žmonių, kaip savo reikalų šeimininkų, vaidmenį ir suteikti teigiamos energijos regiono saugumui ir stabilumui. Kinija sveikina arabų pusę dalyvaujant „Globalaus saugumo iniciatyvoje“ ir toliau prisidės savąja išmintimi skatinant taiką ir ramybę Artimuosiuose Rytuose. [...] Turime kartu pasipriešinti islamofobijai, bendradarbiauti deradikalizacijos srityje ir atmesti terorizmo susiejimą su kokia nors konkrečia etnine grupe ar religija. Turime ginti bendras žmonijos vertybes – taiką, vystymąsi, nuosavybę, teisingumą, demokratiją ir laisvę, bei naujojoje eroje rodyti civilizacinių mainų ir abipusio mokymosi pavyzdį.“²²⁴

²²² Belt and Road Portal, „Full Text of Xi Jinping’s Keynote Speech at China-Arab States Summit“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/295961.html>.

²²³ Ten pat.

²²⁴ Ten pat.

Įdomu, jog, nors arabų šalys skatinamos pačios savarankiškai spręsti regiono klausimus, Kinija neatmeta ir savo „išminties“ – Artimųjų Rytų auditorijai siunčiama žinutė, jog terorizmas neturėtų būti siejamas su konkrečia religija ar etnine mažuma, bet vis dėlto būtent tai daro pati Kinija smarkiai ribodama uigūrus. Tik, kaip buvo minėta anksčiau, musulmonų bendruomenė tokios politikos nėra linkusi smerkti, ar bent jau efektyviai reaguoti. Todėl ir priešinimasis islamofobijai šioje vietoje daugiau turėtų veikti kaip padedantis Kinijai palaikyti savo tarptautinį įvaizdį ir reputaciją.

Tuo tarpu Pekino universiteto Artimųjų Rytų studijų centro direktoriaus Wu Bingbingo teigimu, pasirašytas trišalis susitarimas tarp Kinijos, Irano ir Saudo Arabijos, atkuriantis pastarųjų dviejų valstybių santykius, yra svarbi „Globalaus saugumo iniciatyvos“ dalis, iliustruojanti tą plačiai Kinijos siūlomą kooperatyvaus saugumo idėją.²²⁵ Tiesa, Arase'o teigimu, Afrikos ar arabų šalys, neturinčios ilgos patirties saugumo partnerystėje su Kinija, yra gerokai labiau linkusios jungtis prie „Globalaus saugumo iniciatyvos“, kai tuo tarpu Indijos-Ramiojo vandenyno regiono šalys, turinčios ilgesnę politinę ir saugumo sąveikos su Kinija istoriją, atrodo, nelinksta tapti iniciatyvos šalininkėmis, kas, turint omenyje Kinijos augančios galios ambicijas ir interesus Azijoje, turėtų itin nuvilti Pekiną²²⁶.

2.3. „JUOSTOS IR KELIO INICIATYVOS“ BEI „GLOBALAUS SAUGUMO INICIATYVOS“ LYGINAMOJI DISKUSIJA

Kaip rašoma pernai metais publikuotoje baltojoje knygoje apie globalią „visuomenę su bendra ateitimi“, šios „[v]izijos įgyvendinimas per pastarąjį dešimtmetį pastoviai augo. Nuo dvišalio iki daugiašalio ir nuo regioninio iki globalaus masto – visose srityse pasiekta novatoriškų rezultatų. „Juostos ir kelio iniciatyva“, „Globalaus vystymosi iniciatyva“, „Globalaus saugumo iniciatyva“ ir „Globalios civilizacijos iniciatyva“ išsiskynė ir davė vaisių, atnešdamos klestėjimą ir stabilumą pasauliui bei sukurdamos esminę naudą žmonėms.“²²⁷ „Visuomenės su bendra ateitimi“ naratyvas išties aktualizuojamas visose iniciatyvose, kas įrodo ne tik jų tarpusavio susietumą, bet ir strategišką struktūrą, siekiant sistemiskai ir palaipsniui įgyvendinti globalias užsienio politikos užmačias. Taikliai apibendrinamas Arase'as teigia, jog su „Globalaus saugumo iniciatyva“, paskelbta praėjus 9-eriems metams po „Juostos ir kelio iniciatyvos“ pristatymo, siekiama sustiprinti ir palengvinti Kinijos saugumo veikimą visoje „Juostos ir kelio iniciatyvos“ teritorijoje, kad būtų apsaugoti jos

²²⁵ Devirupa Mitra, „Behind China's Efforts to Broker the Iran-Saudi Arabia Peace Agreement“, *The Wire*, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://thewire.in/world/china-iran-saudi-arabia-peace-wu-bingbing>.

²²⁶ Arase, *China's Global Security Initiative*, 45.

²²⁷ The State Council Information Office of the People's Republic of China, „A Global Community of Shared Future: China's Proposals and Actions“, SCIO, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-09/26/content_116710660.htm.

ekonominiai interesai bei sinocentrinė „visuomenės su bendra ateitimi“ vizija, pasakojant ir aiškinant pasauliui tos saugumo partnerystės su Kinija poreikį²²⁸.

Kadangi abi iniciatyvos pasaulio bendruomenei pristatomos kaip esančios „viešosios gėrybės“, jų diskurse esama ištis patrauklių ir tą bendruomenę masinančių naratyvų, kuriais siekiama įtikinti, jog verta su terorizmu kovoti taip, kaip siūlo Kinija. „Juostos ir kelio iniciatyvoje“ išskiriami trys strateginiai naratyvai: visuomenė su bendra ateitimi, tarptautinis, arba abipusiai naudingas, bendradarbiavimas bei vystymosi svarba. Tuo tarpu „Globalaus saugumo iniciatyvoje“ akcentuojama pasaulio taika, Jungtinių Tautų Organizacija ir Globalūs Pietūs (atskirai fokusuojantis į Azijos suklestėjimą, pagalbą Afrikai bei Artimųjų Rytų savarankiškumą). Vis dėlto pastebėta, kad, nors iš pirmo žvilgsnio abiejų iniciatyvų naratyvai skiriasi, gilinantį į tai, kas norima jais pasakyti, susidaro įspūdis, kad paskesnė iniciatyva yra tiesiog išplėstinė pirmosios idėjų tąsa. Pats iniciatyvų kūrimas demonstruoja naują Kinijos užsienio politikos fokusą bei „globalųjį“ posūkį, bet tuo pačiu yra kvestionuotina, kiek iš tiesų terorizmo kardymas *per se* svarbus pačiai Kinijai, kadangi per dešimtmetį diskurse nematyti atsiradusių stiprių pokyčių. Be to, įdomu, jog, siekdama atsiverti, Kinija terorizmo kardyme vis tik išlaiko ir „nesikišimo“ principą. Kita vertus, galbūt tai tėra eilinis grybšnis siekiant atsikirsti Vakarų valstybėms dėl potencialaus žmogaus teisių pažeidimo eskalavimo ir taip priminti, kad tai – pernelyg didelis kišimasis į Kinijos vidaus reikalus.

Aukščiau minėtą naratyvų išplėtimą galima pailiustruoti keliais pavyzdžiais, tačiau konkretumo apie kovą su terorizmu juose ne itin padaugėja – jie veikiau sukonkretina Kinijos užsienio politikos fokusą. Abipusiai naudingas bendradarbiavimas „Globalaus saugumo iniciatyvoje“ aiškinamas kaip esantis puikus kelias suklestėti Azijai, nors „Juostos ir kelio iniciatyvos“ diskurse tokio konkretumo ar sutelktumo į specifinius regionus dar nebuvo. Kalbant apie pastarąją iniciatyvą, joje minėta vystymosi svarba vėlesnėje iniciatyvoje jau akcentuojama kaip kartu atnešanti ir pasaulio taiką. Nors, pavyzdžiui, daugiašališkumas išlieka tiek naratyvuose apie visuomenę su bendra ateitimi, tiek apie vystymosi svarbą bei kalbant apie JTO, kas įrodo jį esant ypatingos svarbos Kinijos vizijoje kolektyviai kardant iššūkius. Beje, daugiašališkumo bei kitų tarptautinių organizacijų, tokių kaip ASEAN, ŠBO ar BRICS, dažnas minėjimas sufleruoja ir apie reikiamą galios stiprinimą regione, turint omenyje aktyviai JAV realizuojamą Indijos ir Ramiojo vandenyno strategiją, tad tokiu būdu ieškoma atsvaros.

Lygiai toks pat pokytis pastebimas ir Afrikos tema, kadangi „Juostos ir kelio iniciatyvoje“ daugiau kalbama apie bendrą šalių vystymąsi kaip galintį prisidėti prie terorizmo kardymo, tų šalių ar regionų, kuriems Kinija siūlo pagalbą, konkrečiai neįvardijant. Apskritai bendradarbiavimas „Juostos ir kelio iniciatyvos“ rėmuose yra paremtas dvišalių santykių stiprinimu,

²²⁸ Arase, *China's Global Security Initiative*, 42.

sudarant dvišalius susitarimo memorandumus ar bendrus pareiškimus, t. y., norinčios jungtis į ekonominės plėtros projektą valstybės pasirašo minėtus bendradarbiavimo susitarimus²²⁹, todėl konkretumas ne itin atsispindėtas pačios iniciatyvos darbotvarkėje. Tas pastebima ir su Artimaisiais Rytai, kurie „Juostos ir kelio iniciatyvoje“ įvardijami bendriniais „senovinio Šilko kelio regiono“ ar „pieno ir medaus krašto“ pavadinimais. Kita vertus, „Juostos ir kelio iniciatyva“ buvo pasiūlyta pasauliui kaip ekonominio vystymosi projektas, prie kurio jungtis gali bet kas. Tuo tarpu atsiradęs „globalumo“ aspektas naujausiose Xi Jinpingo iniciatyvose žymi gerokai ambicingesnę užsienio politiką ir Kinijos vaidmens tarptautinėje arenoje įgalinimą. Dėl to ir „Globalaus Saugumo iniciatyvoje“ randasi konkreti ambicija suburti ir paversti klestinčiais Globalius Pietus, tiesiogiai kalbant apie esminius ir probleminius regionus, kuriuose siekiama įnešti pokyčių. Tačiau reikia paminėti, kad diskurso, tiesiogiai susijusio su terorizmu vėlgi nėra daug – šioje vietoje, panašu, jog Kinija labiau imasi vystymosi svarbos akcentavimo, kuris, tikimasi, taip pat gali padėti užkirsti kelią terorizmo plitimui.

Vis dėlto stipriausiai atsikartojančios žinutės abiejų iniciatyvų naratyvuose yra kritika Vakarų pasauliui. Jose pabrėžiama, kad tarptautinėje arenoje vyrauja Vakarų vertybės, dvigubi standartai, hegemoniški veiksmai, blokų politika, Tukidido spąstai ir pan., o jiems įveikti siūlomas daugiašališkumas, tarptautinis bendradarbiavimas, pragmatizmas, žmogaus teisės, bendros ateities idėja, holistinis požiūris. Kalbant apie pačią auditoriją, į kurią ir nukreipti minėti strateginiai naratyvai, susidaro įspūdis, kad ji yra dichotomiškai išskirstoma į tas valstybes, kurios pritaria „hegemoniškam“ ar „vienašališkam“ mąstymui bei „Šaltojo karo mentalitetui“ ir tas, kurios tokiam *modus operandi* nepritaria. Kitaip tariant, sistemiška kritika Vakarų valstybėms paaiškina ir Kinijos kreipimąsi į besivystančias šalis, kurioms siūloma pagalba ir palaikymas. Dėl šios priežasties kova su terorizmu Kinijos užsienio politikoje pasirodo esanti išties labiau antraeilio svarbumo klausimas, pirmiau siekiant išreikšti poziciją dėl netenkinamos esamos tvarkos. Tą patvirtina ir dažnas terorizmo grėsmės adresavimas šalia kitų globalių iššūkių, tokių kaip badas, skurdas, klimato kaita ir pan. – reta kalbų ar baltųjų knygų, kuriuose diskursas būtų sutelktas konkrečiai tik į terorizmo klausimus. Galima svarstyti, jog besivystančiuose regionuose Kinija mato galios vakuumą, kurį siekia užpildyti, tad pasitelkiamas terorizmo kardymo diskursas paverčia ją „labiau atsakinga galia“.

Abiejose iniciatyvose taip pat yra daug kalbėjimo apie įvairias organizacijas (ŠBO, ASEAN, BRICS, JTO), sąjungas (Eurazijos Ekonominė Sąjunga, Europos Sąjunga, Afrikos Sąjunga), strategijas (Jungtinių Tautų pasaulinės kovos su terorizmu strategija), projektus („Taikos ir vystymosi Afrikos Kyšulyje perspektyvos“), dokumentus (Jungtinių Tautų Chartija) ir kitus formatus, per

²²⁹ Huiyao Wang, „How China Can Multilateralise the BRI“, East Asia Forum, žiūrėta 2024 m. gegužės 9 d., <https://eastasiaforum.org/2023/03/11/how-china-can-multilateralise-the-bri/#:~:text=The%20BRI%20is%20largely%20built,%2C%20though%2C%20are%20relatively%20weak.>

kuriuos siekiama stiprinti bendrumo jausmą. Svarstyta, ar tai tik nėra Kinijos siūlomos priemonės globaliajai kovai su terorizmu, kadangi konkretnių žingsnių tam, apart vienybės ir bendradarbiavimo minėtuose įvairiuose formatuose skatinimo, diskurse nerasta. Šioje vietoje reikia pridurti, kad išskirtinis dėmesys abiejų iniciatyvų darbotvarkėse atitenka Jungtinių Tautų Organizacijai. Diskursas apie JTO dažniausiai matomas šalia „daugiašališkumo“ akcentavimo, kas paaiškina, kodėl šios organizacijos veikimas tarptautinių santykių arenoje tenkina ir Kinijos viziją. Dėl to galima sakyti, jog saugumizuodama globalųjį terorizmą ir tam pasitelkdama „daugiašališkumo“ idėją, Kinija vis tik siekia skleisti daugiapolės sistemos idėją, pagal kurią tarptautinių santykių arenoje negali būti vienos dominuojančios galios.

Visa tai apžvelgus išryškėja dar du dalykai: kol bene visi „Juostos ir kelio iniciatyvos“ naratyvai telpa į „Globalaus saugumo iniciatyvos“ naratyvus, kurie pastarojoje yra labiau išplečiami, vis tik abiejų iniciatyvų rėmuose politikų kalbose atsispindi baltųjų knygų, arba iniciatyvų koncepcijų, turinys – išskiriami elementai neretai atsikartoja žodis į žodį, kas suponuoja griežtą ir nuoseklų Komunistų partijos nustatyto diskurso išlaikymą viešojoje retorikoje.

Apibendrinant galima sakyti, jog Kinija, prisiimdama saugumo užtikrintojos vaidmenį, iš esmės eskaluoja iniciatyvas, per kurias pirmiausiai pati siekia gauti daugiausiai naudos. Šias iniciatyvas skiriantis dešimtmetis taip pat išryškina ir pasikeitusią bei išsiplėtusią Kinijos saugumo koncepciją, nors vis dėlto konkretumo apie tai, kas laikytina terorizmu, ar kaip su juo kovoti, pasigendama. Atrodo, jog kalbėjimas apie terorizmą nukrypsta į savo užsienio politikos tikslų įgyvendinimą – t. y. kitokio galios pasiskirstymo siekimą tarptautinių santykių arenoje. Intensyvus diskursyvus kalbėjimas apie joje dominuojančių JAV lyderystės trūkumus suponuoja idėją, kad Kinijos skatinamu daugiašališkumu siekiama atimti galią iš vienos valstybės ir ją padalinti tarp skirtingų polių su sąlyga, kad vienas jų priklausys ir pačiai Kinijai. Iš to peršasi išvada, kad kalbėjimas apie terorizmo kardymą yra vienas iš būdų globalią auditoriją, t. y., besivystančias šalis, palenkti į savo pusę.

IŠVADOS

Šiuo darbu buvo norima geriau suprasti, kaip plėtojamas Kinijos kovos su terorizmu diskursas, nukreiptas į globalią auditoriją. Turint omenyje šalies viduje įgalintus ribojimus savo musulmoniškosios etninės mažumos atžvilgiu, buvo aktualu suprasti, kas lemia ir toliau formuojamą antiteroristinį diskursą pasaulio bendruomenei siūlomų iniciatyvų, kurios nėra pirmiausiai apie terorizmą, rémuose, kadangi Kinijos užsienio politikoje nematyti tik į terorizmo problemų kardymą koncentruotų iniciatyvų siūlymų. Didžioji dalis studijų, susijusių ir su šiam darbui aktualiu mokslinių tyrimų lauku, gilinasi į Kinijos Kovos su terorizmu įstatymo pokyčius, Komunistų partijos kontroliuojamo *People's Daily* laikraščio straipsnius arba terorizmo kardymą per ištraukimą į tarptautines organizacijas. Kadangi nei „Juostos ir kelio iniciatyvos“, nei „Globalaus saugumo iniciatyvos“, nei baltųjų knygų diskursas terorizmo tema nebuvo tirtas, taip ši studija leido papildyti Kinijos kovos su terorizmu tyrimų lauką.

Teorinėje perspektyvoje būtent dėl pasirinktų tirti empirinių duomenų šis darbas leido pamatyti, kaip Kinija makrosaugumizuoja „savitą“ terorizmą. Jis „savitas“ tuo, kad neprisideda prie to, kurį kadaise inicijavo ir toną uždavė JAV, paskelbdamos „globalųjį karą su terorizmu“. Nors ankstesni tyrimai parodė, kad JAV pradėta kampanija buvo pagrindas rasti pačios Kinijos kovai su terorizmu, negana to, ji istoriškai netgi buvo aktyvi tos kampanijos palaikytoja²³⁰, šiam darbui surinkti empiriniai duomenys, kuriuose visai neminimas „globalus karas su terorizmu“ ir vietoj to kaip tik dominuoja kritika Vakarų pasauliui, sufleruoja apie „kitokią“ terorizmo sampratą.

Žiūrint iš *konsteliacijų* prizmės, Kinija fokusuojasi į aukščiausią lygmenį, t. y., tarptautinės sistemos iššūkius – tirtame diskurse dabartinė tarptautinė tvarka tiesiogiai kritikuota ne kartą. Kalbant apie pačios grėsmės eskalavimą ir turint omenyje tai, kad ką nors makrosaugumizuojant yra būdinga remtis universalistiniais tvirtinimais, Kinija pasitelkė būtent *egzistuojančios tvarkos universalizmus*, akcentuodama, jog terorizmas kyla iš transnacionalinių veikėjų ir kaip grėsmė pasireiškia valstybiniu, arba tautos, lygmeniu, todėl, pavyzdžiui, priešingai nei JAV, kurioms buvo būdingi *įtraukiantys universalizmai*, Kinija vengia kalbėti apie konkrečias religijas ar bendruomenes. Negana to, JAV veiksmus laikydama hegemonizmu, pati Kinija siūlo atsižvelgti į kultūras, religijas, o problemas spręsti individualiai – taip, kaip kiekviena valstybė žino geriausiai. Išties paradoksalu, kad „globalėjančios“ užsienio politikos kontekste terorizmo kardymui ir toliau siūlomas „nesikišimo“ principas.

Aukščiau minėta teorija leido pamatyti ir tai, jog, visų pirma, „kiniškasis“ terorizmas – labai abstraktus, lyginant su JAV „globalaus karo su terorizmu“ paradigma. Tirtame diskurse nebuvo rasta paties terorizmo konceptualizavimo, dėl ko susidaro įspūdis, jog nenorima prisirišti prie konkretumo

²³⁰ Vuori, *Chinese Macrosecuritization: China's Alignment*, 138.

ir, priešingai, su menkesniu išvystymu siekiama išlaikyti manevravimo laisvę. Šioje vietoje nebent tik „visuomenės su bendra ateitimi“ akcentavimas gali būti laikomas bandymu terorizmo problemą konceptualizuoti, kuriant „bendros grėsmės naratyvą“ ir jį taikant globaliai auditorijai, tokiu būdu raginant stiprinti vienybę ir susitelkimą, kadangi ateities saugumas – aktualus visiems, bet tuo pačiu ir save pozicionuoti kaip atsakingą lyderę tarptautinio saugumo užtikrinimo procese. Be to, dažnas terorizmo minėjimas šalia kitų globalių problemų (tokių kaip badas, skurdas ar klimato kaita), ypačingai jo neišskiriant, taip pat suponuoja idėją, jog kalbėjimas apie terorizmą – daugiau strateginis. Turint galvoje ir tai, kad globalų saugumą pabrėžiančioje iniciatyvoje terorizmo diskursas iš esmės nepasikeitė nuo to, kuris dešimtmečiu anksčiau buvo formuluojamas dar ekonominio bendradarbiavimo iniciatyvoje, tik įrodo, jog, savo veiksmais sukdamą kita kryptimi nuo „globalaus karo su terorizmu“, Kinija kol kas nepasiūlo svorio turinčios savitos darbotvarkės.

Antra, šiai „visuomenei su bendra ateitimi“ nėra pasiūlomos ir saugumizacijos teorijoje aktualios priemonės problemos sprendimui. Kalbėjimas apie tai, jog reikia palaikyti Jungtinių Tautų pasaulinės kovos su terorizmu strategijos įgyvendinimą ar glaudžiau bendradarbiauti kituose formatuose (tiek BRICS, tiek ŠBO, tiek ASEAN, tiek Lankango ir Mekongo bendradarbiavime ir kt.) galėtų būti laikomas bandymu konkretizuoti priemones kovai su terorizmu, bet vis dėlto visa tai nelabai indikuoja diskurse esant išskirtinių ar novatoriškų Kinijos idėjų terorizmo kardymui. Tiesa, pasak Vuori, nuolat pabrėždama JTO ir kitų tarptautinių institucijų vaidmenį, Kinija veikiau siekia desaugumizuoti savo augimą²³¹, Vakarų pasaulyje matomą kaip grėsmę. Tad vis tik čia labiau susidaro įspūdis, kad terorizmo aktualizavimas Kinijai tiesiog leidžia plėsti savų iniciatyvų tinklą bei tuo pačiu garsinti kitas jai geopolitiškai parankias iniciatyvas. Be to, minėtų formatų dažnas įvardijimas signalizuoja ir apie išaugusį Kinijos poreikį stiprinti savo įtaką Azijoje bei diskredituoti JAV užsienio politikos posūkį į Indijos ir Ramiojo vandenyno regioną ar saugumo partnerystės QUAD ir AUKUS įsteigimą.

Trečia, kadangi bendrai saugumizacijos teorijoje esminė svarba atitenka *kalbos aktu* formulavimui, šiame darbe papildomai pasitelkta ir strateginių naratyvų prieiga, svarstant, kad diskursyvus kalbėjimas apie terorizmą naujai steigiamose skirtingų pobūdžių iniciatyvose indikuoja strategiškumo apraiškas. Strateginių naratyvų prieiga leido pamatyti, kaip Kinija suvokia naujos globalios tvarkos paveikslą. Po tarptautinio bendradarbiavimo, vystymosi svarbos ir pasaulio taikos akcentavimu slypinti intensyvi kritika vakarietiškomis vertybėms, „vienašališkam“ ar „hegemoniškam“ mąstymui, Šaltojo karo mentalitetui ir blokų politikai atskleidė, jog Kinijai svarbu į savo pusę palenkti besivystančias šalis ir regionus, kuriuose ji galėtų užpildyti galios vakuumą. Todėl ir abejose iniciatyvose stipriai akcentuojamas daugiašališkumas, galų gale, reiškia Kinijos

²³¹ Vuori, *Chinese Macrosecuritization: China's Alignment*, 189.

nenorą veikti tarptautinėje arenoje, kurioje sąlygas diktuoja vienpolė galia. Kitaip tariant, terorizmo grėsminimui Kinija naudoja visas tris strateginių naratyvų formas: *sistemas naratyvais* ji kritikuoja esamą tarptautinę tvarką ir kuria neteisybės pojūtį besivystančių šalių atžvilgiu; *tapatybės naratyvai* leidžia jai siekti tarptautinio pripažinimo tų šalių tarpe jos projektuojamos augančios ir atsakingos galios statusui; *problemos naratyvai* padeda įgalinti ir argumentuoti Kinijos siūlomų iniciatyvų naudą, kuomet, pavyzdžiui, terorizmo kardymo pastangos gali atnešti vaisių ir valstybių ekonominės plėtros, infrastruktūros didinimo prasme.

Taigi, makroaugumizacijos teorija leido užčiuopti Kinijos globalųjį užmojų, nors bandymas atsakyti į klausimą, ar jos *saugumizuojantis aktas* pavyko, nebuvo šiame darbe numatytas. Panašu, jog patikrinti, kaip kitose valstybėse buvo priimtos Xi Jinpingo iniciatyvos ir antiteroristinis diskursas jose, galėtų būti ateities tyrimų fokusu. Vis dėlto logiška manyti, jog į iniciatyvas prisijungusios valstybės patikėjo Kinijos grėsminimu (nors jas galimai pritraukė ir vystymosi galimybės), tuo tarpu neprisijungusių valstybių gretos signalizuoja ir apie egzistuojantį skepsį tokios politikos atžvilgiu. Galų gale, Kinijos atvejis patvirtino centrinę saugumizacijos teorijos idėją, jog saugumas yra ne savaime egzistuojantis, bet greičiau politinio elito kuriamas strategiškai, o pasitelkti strateginiai naratyvai leido pamatyti tas kur kas giliau slypinčias – per terorizmo saugumizavimą siektino globalaus ir daugiašališko veikimo – užmačias.

Pratęsiant siūlymus ateities tyrimams, atrodo prasminga pasigilinti ir į abejas iniciatyvas atmetančių valstybių priežastis, argumentaciją ar reakcijas. Taip pat aktualu geriau suprasti Kinijos įsitraukimą į JTO terorizmo darbotvarkę, kadangi renkant empirinius duomenis, buvo galima matyti ir diplomatinių misijų kalbas, kuriose nevengiama užsiminti tiek apie „Juostos ir kelio iniciatyvą“, tiek ir apie „Globalaus saugumo iniciatyvą“, be to, panašu, kad savo ruožtu ir JTO savosiose iniciatyvose remiasi Kinijos projektais. Stebint Kinijos „globalųjį“ posūkį, analizuoti, kaip saugumizuojamos kitos netradicinės grėsmės, irgi atrodo reikšminga, ypač turint omenyje stipriai išaugusį Kinijos suinteresuotumą technologijų bei duomenų rinkimo srityse.

Kalbant apie darbo ribotumą, reikia akcentuoti, kad Kinijos diskursas „Globalios saugumo iniciatyvos“ rėmuose ateityje gali gerokai plėtotis, nes tai yra išties nauja iniciatyva. Empiriniai duomenys taip pat atskleidė, jog Kinijos iniciatyvų darbotvarkėse yra daug pasikartojimo – skirtingų paskirčių projektų strateginiai naratyvai ne ženkliai skiriasi, o dažnu atveju siektinos ar siūlomos idėjos juose taip pat sutampa. Čia galima pridurti Freeman svarstymus, kad, ko gero, panašiai kaip „Juostos ir kelio iniciatyva“, „Globalaus saugumo iniciatyva“ taip pat ilgainiui keisis priklausomai nuo besikeičiančių galimybių ir kylančių rizikų tarptautinėje arenoje, išplečiant jau paskelbtų iniciatyvų darbotvarkes tiek atnaujintais senais, tiek visai kitokiais konceptais ir idėjomis²³².

²³² Freeman, *Xi's Global Campaign for*, 319.

Apibendrinant galima pasakyti, kad paties terorizmo makroaugumizavimas iš Kinijos pusės gali pasirodyti daugiau kaip dekoratyvinis užsienio politikos elementas, tačiau jo augumizavimui pasitelkiami naratyvai yra išties naudojami strategiškai: jų tikslas – „nesikišimo“ į kitų šalių vidaus politikos principu pritraukti besivystančias rinkas ir tuo pačiu skleisti daugiapolės sistemos idėją, pagal kurią vienas iš polių priklauso jai pačiai. Tai tik įrodo, kad Kinijos dalyvavimas tarptautiniame kovos su terorizmu bendradarbiavime yra išties daugialypis. Ji supranta, kad, visų pirma, ir jos pačios vystymuisi itin svarbus išorinis pasaulis, todėl kuriamas diskursas ir globalių iniciatyvų steigimas demonstruoja pokytį jos strateginėje laikysenoje, kuomet iš užsidariusios valstybės ji renkasi tapti globalia aktyviste. Tuo pat metu antiteroristinio diskurso vystymas Kinijai suteikia platformą, arba kampą, per kurį ji gali kritikuoti JAV lyderystę tarptautinėje arenoje bei kurti savo kaip „atsakingos galios“ įvaizdį, į savo pusę lenkdama besivystančias šalis. Negana to, bendradarbiavimo kovoje su terorizmu akcentavimas leidžia jai garsinti savas iniciatyvas bei plėsti sklaidą apie regioninius formatus, kuriuose ji dažnai pati yra iniciatorė ar viena pagrindinių narių. Nors negalima jos iniciatyvų indėlio nuneigti, vis dėlto būtent terorizmo kardymo darbotvarkė kol kas formuluojama labai abstrakčiai, tad susirūpinimas dėl tokio savito požiūrio visgi išlieka. Ko gero, Kinijos gebėjimas laviruoti tarp gaunamos kritikos ir globalių užmačių lems ir tolimesnį jos tarptautinių kovos su terorizmu partnerysčių veiksmingumą.

LITERATŪROS ŠALTINIAI

Ala'i, Padideh ir Katayoon Beshkardana, „The Limits of Transparency: China, the United States and the World Trade Organization“, kn. *Cultures of Transparency*, sud. Stefan Berger et al. (London: Routledge, 2021), 135-154.

An, Ning, „Confucian Values and Chinese Geopolitical Discourse on Terrorism: China's Reappraisal of International Security Politics“, *Eurasian Geography and Economics* 60, No. 3 (2019): 284-303.

Ang, Jennifer, „Sinicizing the Uyghurs“, *Peace Review: A Journal of Social Justice* 28, No. 4 (2016): 399-406.

Arase, David „China's Global Security Initiative: Narratives, Origins and Implications“, kn. *Southeast Asian Affairs 2023*, sud. Hoang Thi Ha ir Daljit Singh (Singapore: ISEAS Publishing, 2023), 34-50.

Arase, David, „China's Global Security Initiative Stoking Regional Tensions“, FULCRUM, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., <https://fulcrum.sg/chinas-global-security-initiative-stoking-regional-tensions/>.

Arduino, Alessandro ir Andrew Caine, „Risk Assessment and Mitigation in Central Asia: Implications for Foreign Direct Investment and the Belt and Road Initiative“, European Bank for Reconstruction and Development, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., <https://www.ebrd.com/risk-assessment-mitigation-central-asia.pdf>.

Association of Southeast Asian Nations: A Community of Opportunities for All, „ASEAN-China Economic Relation: Overview“, ASEAN, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://asean.org/our-communities/economic-community/integration-with-global-economy/asean-china-economic-relation/>.

Azizi, Saeed, „China's Belt and Road Initiative (BRI): The Role of the Shanghai Cooperation Organization (SCO) in Geopolitical Security and Economic Cooperation“, *Open Journal of Political Science* 14, No. 1 (2024): 111-129.

Beeson, Mark ir Fujian Li, „China's Place in Regional and Global Governance: A New World Comes Into View“, *Global Policy* 7, No. 4 (2016): 491-499.

Belt and Road Portal, „Beijing Holds Security Cooperation Dialogue on B&R Initiative“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 27 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/12346.html>.

Belt and Road Portal, „Belt and Road Initiative and Humanitarianism“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 29 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/22137.html>.

Belt and Road Portal, „Belt, Road Initiative an Avenue to Win-Win Global Cooperation: Chinese Official“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 27 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/28381.html>.

Belt and Road Portal, „China Offers Wisdom in Global Governance“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 29 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/29809.html>.

Belt and Road Portal, „Facts Show B&R Initiative Serves Common Interests of Humanity: Senior Chinese Official“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/79821.html>.

Belt and Road Portal, „For a Better World – Looking at the Past Decade of Jointly Pursuing the Belt and Road Initiative from a Human Rights Perspective (1)“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 26 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/000R9LS9.html>.

Belt and Road Portal, „Full Text of Xi Jinping's Keynote Speech at China-Arab States Summit“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/295961.html>.

Belt and Road Portal, „Global Security Initiative Offers China's Solutions, Wisdom“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/238275.html>.

Belt and Road Portal, „Xi Launches Belt and Road Forum to Map Out New Global Vision“, Belt and Road Portal, žiūrėta 2024 m. balandžio 25 d., <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/13373.html>.

Bequelin, Nicolas, „China’s New Propaganda Machine“, The Wall Street Journal, žiūrėta 2024 m. balandžio 22 d., <https://www.wsj.com/articles/SB123326012456829891>.

Boros, Szilárd, „Geopolitical Power Shifts of the United States and China: Are the Superpowers Heading to the Thucydides Trap? – US Answers in the Biden Era“, *Contemporary Chinese Political Economy and Strategic Relations: An International Journal* 7, No. 2 (2021): 925-967.

Boyle, Michael J., sud., *Non-Western Responses to Terrorism* (Manchester: Manchester University Press, 2019).

Bull, Hedley, *The Anarchical Society: A Study of Order in World Politics* (Hampshire and London: Macmillan Press Ltd, 1977).

Bushell, Simon, Géraldine Satre Buisson, Mark Workman ir thomas Colley, „Strategic Narratives in Climate Change: Towards a Unifying Narrative to Address the Action Gap on Climate Change“, *Energy Research & Social Science* 28 (2017): 39-49.

Buzan, Barry ir Ole Wæver, „Macrosecuritisation and Security Constellations: Reconsidering Scale in Securitisation Theory“, *Review of International Studies* 35, No. 2 (2009): 253-276.

Buzan, Barry, Ole Wæver ir Jaap de Wilde, *Security: A New Framework for Analysis* (Colorado and London: Lynne Rienner Publishers, 1998).

Byman, Daniel L. ir Israa Saber, „Is China Prepared for Global Terrorism? Xinjiang and Beyond“, Brookings, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/09/FP_20190930_china_counterterrorism_byman_saber-1.pdf.

Cai, Congyan ir Yifei Wang, „China and International Terrorism Law,“ kn. *The Cambridge Handbook of China and International Law*, sud. Ignacio de la Rasilla ir Congyan Cai (Cambridge: Cambridge University Press 2024), 219-237.

Cavusoglu, Esra, „Assasing Terrorism as a Hegemonic Conception within the Context of Securitization“, *Ortadoğu Etütleri* 12, No. 2 (2020): 349-368.

Chan, Lai-Ha, Pak K. Lee ir Gerald Chan, „Rethinking Global Governance: A China Model in the Making?“, *Contemporary Politics* 14, No. 1 (2008): 3-19.

Chandra, Vikash, „Rising Powers and International Organizations: The Case of China’s Counter-Terrorism Strategy at the United Nations“, *China Report* 55, No. 2 (2019): 125-144.

Chen, Jin, „A Corpus-Based Study on China’s International Counterterrorism Discourse (2001-2021)“ (Daktaro disertacija, Noringemo universitetas, 2023).

Cheng, Shuaihua, Ting Fang ir Hui-Ting Lien, „China’s International Aid Policy and Its Implications for Global Governance“, SSRN, žiūrėta 2024 m. balandžio 9 d., https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2169863.

Chhabra, Tarun et al., „Global China: Global Governance and Norms“, Brookings, žiūrėta 2024 m. balandžio 5 d., <https://www.brookings.edu/articles/global-china-global-governance-and-norms/>.

Chung, Chien-peng, „Confronting Terrorism and Other Evils in China: All Quiet on the Western Front?“, *China and Eurasia Forum Quarterly* 4, No. 2 (2006): 75-87.

- Claessen, Eva, „The Making of a Narrative: The Use of Geopolitical Othering in Russian Strategic Narratives during the Ukraine Crisis“, *Media, War & Conflict* 16, No. 1 (2021): 1-18.
- Clarke, Michael, sud., *Terrorism and Counter-Terrorism in China: Domestic and Foreign Policy Dimensions* (New York: Oxford University Press, 2018).
- Conference on Interaction and Confidence Building Measures in Asia, „About CICA: CICA“, Conference on Interaction and Confidence Building Measures in Asia, žiūrėta 2024 m. gegužės 7 d., <https://www.s-cica.org/index.php?view=page&t=about>.
- Cordesman, Anthony H., „China’s New 2019 Defense White Paper“, Center for Strategic & International Studies, žiūrėta 2024 m. balandžio 9 d., <https://www.csis.org/analysis/chinas-new-2019-defense-white-paper>.
- Dados, Nour ir Raewyn Connell, „The Global South“, *Contexts* 11, No. 1 (2012): 12-13.
- Davies, Andrew ir Andrew Rothe, „Theory and Practice – A Comparative Look at China’s New Defence White Paper“, Australian Strategic Policy Institute, žiūrėta 2024 m. balandžio 9 d., <https://aspi.org.au/report/theory-and-practice-comparative-look-chinas-new-defence-white-paper>.
- Dirlik, Arif, „Global South: Predicament and Promise“, *The Global South* 1, No. 1 & 2 (2007): 12-23.
- Duchâtel, Mathieu, „Terror Overseas: Understanding China’s Evolving Counter-Terror“, European Council on Foreign Relations, žiūrėta 2024 m. balandžio 2 d., https://ecfr.eu/wp-content/uploads/ECFR_193_-_TERROR_OVERSEAS_UNDERSTANDING_CHINAS_EVOLVING_COUNTER_TERROR_STRATEGY.pdf.
- Dück, Elena ir Robin Lucke, „Same Old (Macro-) Securitization? A Comparison of Political Reactions to Major Terrorist Attacks in the United States and France“, *Croatian International Relations Review* 25, No. 84 (2019): 6-35.
- Duggan, Niall, „The Rise of China within Global Governance“, kn. *Interpreting China as a Regional and Global Power: Nationalism and Historical Consciousness in World Politics*, sud. Bart Dessein (Hampshire and New York: Palgrave Macmillan 2014), 249-270.
- Fong, Clara ir Eleanor Albert, „The China-North Korea Relationship“, Council on Foreign Relations, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://www.cfr.org/backgrounder/china-north-korea-relationship#chapter-title-0-4>.
- Freeman, Carla P., „Xi’s Global Campaign for Chinese Security“, *Asian Perspective* 47, No. 2 (2023): 313-322.
- Friedman, Toni, „Lexicon: „Discourse Power“ or the „Right to Speak“ (话语权, Huàyǔ Quán)“, DigiChina, žiūrėta 2024 m. balandžio 23 d., <https://digichina.stanford.edu/work/lexicon-discourse-power-or-the-right-to-speak-huayu-quan/>.
- Galleli, Beatrice, „China’s Official Narratives on Xinjiang: Interethnic Mingling, Economic Prosperity and Religious Terrorism“, *Asia Maior*, No. 2 (2022): 51-72.
- Garrett, Samuel, „Has China’s Global Development Initiative Replaced Its Belt and Road?“, United States Studies Centre, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., <https://www.ussc.edu.au/has-chinas-global-development-initiative-replaced-its-belt-and-road>.
- Gentile, Gian et al., „Four Problems on the Korean Peninsula: North Korea’s Expanding Nuclear Capabilities Drive Complex Set of Problems“, RAND, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://www.rand.org/pubs/tools/TL271.html>.
- Global Counterterrorism Forum, „Who We Are: Background and Mission“, Global Counterterrorism Forum, žiūrėta 2024 m. gegužės 5 d., <https://www.thegctf.org/Who-we-are/Background-and-Mission>.

- Goodson, Ivor F. ir Scherto R. Gill, „The Narrative Turn in Social Research“, *Counterpoints* 386, Narrative Pedagogy: Life History and Learning (2011): 17-33.
- Gottwald, Jörn-Carsten, „China’s Roles in International Institutions: The Case of Global Economic Governance“, kn. *China’s International Roles: Challenging or Supporting International Order*, sud. Harnisch, Sebastian, Sebastian Bersick ir Jörn-Carsten Gottwald (New York and Oxon: Routledge, 2015), 127-144.
- Gray, Kevin ir Barry K. Gills, „South-South Cooperation and the Rise of the Global South“, *Third World Quarterly* 37, No. 4 (2016): 557-574.
- Greitens, Sheena Chestnut, Myunghye Lee ir Emir Yazici, „Counterterrorism and Preventive Repression: China’s Changing Strategy in Xinjiang“, *International Security* 44, No. 3 (2020): 9-47.
- Guroł, Julia, „EU-China Relations on Anti-Terrorism“, kn. *The EU-China Security Paradox: Cooperation Against All Odds?*, sud. Julia Guroł (Bristol: Bristol University Press, 2022), 83-98.
- Hagström, Linus ir Karl Gustafsson, „The Limitations of Strategic Narratives: The Sino-American Struggle over the Meaning of COVID-19“, *Contemporary Security Policy* 42, No. 4 (2021): 415-449.
- Han, Jingying, „The Preventive Turn in Chinese Criminal Law – From the Perspective of Counter-Terrorism“, *Journal of Law, Policy and Globalization* 135, 2023: 113-118.
- Han, Zhaoying, Richard J. Cook ir Maximilian Ohle, „The Thucydides Trap and the Korean Peninsula: So Why Won’t the USA and China Get Caught?“, *Journal of Chinese Political Science* 24 (2019): 105-127.
- Hansson, Sten, Mari-Liis Madisson ir Andreas Ventsel, „Discourse of Blame in Strategic Narratives: The Case of Russia’s 5G Stories“, *European Security* 32, No. 1 (2023): 62-84.
- Hart, Melanie ir Blaine Johnson, „Mapping China’s Global Governance Ambitions“, Center for American Progress, žiūrėta 2024 m. balandžio 5 d., <https://www.americanprogress.org/article/mapping-chinas-global-governance-ambitions/>.
- Hartig, Falk, „Communicating China to the World: Confucius Institutes and China’s Strategic Narratives“, *Politics* 35, No. 3-4 (2015): 245-258.
- He, Yafei, *China’s Historical Choice in Global Governance* (London: Routledge, 2017).
- Hirono, Miwa, Yang Jiang ir Marc Lanteigne, „China’s New Roles and Behaviour in Conflict-Affected Regions: Reconsidering Non-Interference and Non-Intervention“, *The China Quarterly* 239 (2019): 573-593.
- Human Rights Watch, „Eurasia: Uphold Human Rights in Combating Terrorism“, Human Rights Watch, žiūrėta 2024 m. kovo 8 d., <https://www.hrw.org/news/2006/06/14/eurasia-uphold-human-rights-combating-terrorism>.
- Institute for Economics and Peace, „Global Terrorism Index 2024“, Vision of Humanity, žiūrėta 2024 m. kovo 7 d., <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2024/02/GTI-2024-web-290224.pdf>.
- Jash, Amrita, „Saudi-Iran Deal: A Test Case of China’s Role as an International Mediator“, Georgetown Journal of International Affairs, žiūrėta 2024 m. kovo 12 d., <https://gjia.georgetown.edu/2023/06/23/saudi-iran-deal-a-test-case-of-chinas-role-as-an-international-mediator/>.
- Jayathilaka, Aruna, „Are China and the USA Heading for a War? (Can They Avoid the „Thucydides Trap“?)“, SSRN, žiūrėta 2024 m. balandžio 29 d., https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4075526.
- Jin, Wang ir Kong Dehang, „Counter-Terrorism Cooperation Between China and Central Asian States in the Shanghai Cooperation Organization“, *China Quarterly of International Strategic Studies* 5, No. 1 (2019): 65-79.

- Katzenstein, Peter J., sud., *Sinicization and the Rise of China: Civilizational Processes Beyond East and West* (London and New York: Routledge, 2012).
- Kennedy, Scott, sud., *Global Governance and China: The Dragon's Learning Curve* (Oxford and New York: Routledge, 2018).
- Kirton, John ir Alissa Xinhe Wang, „China's Complex Leadership in G20 and Global Governance: From Hangzhou 2016 to Kunming 2021“, *Chinese Political Science Review* 8, No. 3 (2023): 331-380.
- Kivimäki, Timo, „Soft Power and Global Governance with Chinese Characteristics“, *The Chinese Journal of International Politics* 7, No. 4 (2014): 421-447.
- Knudsen, Olav F., „Post-Copenhagen Security Studies: Desecuritizing Securitization“, *Security Dialogue* 32, No. 3 (2001, September): 355-368.
- Koolen, Daniël, „To Be Secured or Securitized? The Dynamical Process of Political Securitization Against the Islamic Community in France and Its Contestants in the Aftermath of „Terrorist Attacks“ Between 2015 and 2021“ (Magistro darbas, Utrechto universitetas, 2021).
- Lai, Karen P. Y., Shaun Lin ir James D. Sidaway, „Financing the Belt and Road Initiative (BRI): Research Agendas beyond the „Debt-Trap“ Discourse“, *Eurasian Geography and Economics* 61, No. 2 (2020): 109-124.
- Lamont, Christopher, *Research Methods in International Relations* (Los Angeles: SAGE Publications, 2015).
- Lams, Lutgard, „Examining Strategic Narratives in Chinese Official Discourse under Xi Jinping“, *Journal of Chinese Political Science* 23, No. 3 (2018): 387-411.
- Lancang-Mekong Cooperation, „About LMC“, LMC China, žiūrėta 2024 m. gegužės 7 d., http://www.lmcchina.org/eng/node_1009536.html.
- Lavička, Martin, „Changes in Chinese Legal Narratives About Religious Affairs in Xinjiang“, *Asian Ethnicity* 22, No. 1 (2021): 61-76.
- Li, Enshen, „China's New Counterterrorism Legal Framework in the Post-2001 Era: Legal Development, Penal Change, and Political Legitimacy“, *New Criminal Law Review* 19, No. 3 (2016): 344-381.
- Li, Enshen, „Fighting the „Three Evils“: A Structural Analysis of Counter-Terrorism Legal Architecture in China“, *Emory International Law Review* 33, No. 3 (2019): 311-365.
- Li, Yongtao ir Alan Beckley, „China's Counterterrorism Law: A New People's War Against Terrorism“, *Journal of Criminology and Criminal Law* 57, No. 3 (2019): 27-42.
- Liu, Zhuang, T.J. Wong, Yang Yi ir Tianyu Zhang, „Authoritarian Transparency: China's Missing Cases in Court Disclosure“, *Journal of Comparative Economics* 50, No. 1 (2022): 221-239.
- Livingston, Steven ir Jack Nassetta, „Framing and Strategic Narratives: Synthesis and Analytical Framework“, *The SAIS Review of International Affairs* 38, No. 2 (2018): 101-110.
- Magnus, George, „Xi Jinping's Mission to Re-Frame Global Governance“, The London School of Economics and Political Science, žiūrėta 2024 m. balandžio 5 d., https://blogs.lse.ac.uk/cff/2023/09/19/china_globalgovernance/.
- Mastro, Oriana Skylar, „In the Shadow of the Thucydides Trap: International Relations Theory and the Prospects for Peace in U.S.-China Relations“, *Journal of Chinese Political Science* 24 (2019): 25-45.

McBride, James, Noah Berman ir Andrew Chatzky, „China’s Massive Belt and Road Initiative“, Council on Foreign Relations, žiūrėta 2024 m. kovo 13 d., <https://www.cfr.org/backgrounder/chinas-massive-belt-and-road-initiative>.

McDonald, Matt, „Securitization and the Construction of Security“, *European Journal of International Relations* 14, No. 4 (2008): 563-587.

McMurray, James, „The Sinicized Self: Prejudice, Epistemology and Uyghur Perceptions of Their Bodies“, *Central Asian Survey* 38, No. 4 (2019): 476-493.

Mello, Patrick A., *Qualitative Comparative Analysis: An Introduction to Research Design and Application* (Washington, DC: Georgetown University Press, 2021).

Miao, Ying, „Sinicisation vs. Arabisation: Online Narratives of Islamophobia in China“, *Journal of Contemporary China* 29, No. 125 (2019): 748-762.

Mignolo, Walter D., „The Global South and World Dis/Order“, *Journal of Anthropological Research* 67, No. 2 (2011): 165-188.

Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, „Jointly Implementing the Global Security Initiative for Lasting Peace and Security of the World“, Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/wjbxw/202311/t20231102_11172214.html.

Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, „Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road“, Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., https://www.fmprc.gov.cn/eng/topics_665678/2015zt/xjpcxbayzlt2015nnh/201503/t20150328_705553.html.

Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, „Xi Jinping Delivers a Keynote Speech at the Opening Ceremony of the Boao Forum for Asia Annual Conference 2022“, Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202204/t20220421_10671083.html.

Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, „Acting on the Global Security Initiative to Advance International Counterterrorism Cooperation“, Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/zxxx_662805/202309/t20230921_11146352.html.

Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, „Build a Community with a Shared Future for Mankind and Jointly Deliver a Brighter Future for the World“, Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 5 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/zxxx_662805/202309/t20230922_11148422.html.

Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, „Implementing the Global Security to Build a World of Lasting Peace and Universal Security“, Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 7 d., https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjbxw/202403/t20240328_11272725.html.

Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, „Qin Gang Talks About the Progress of the „Outlook on Peace and Development in the Horn of Africa“ in Ethiopia“, Ministry of Foreign Affairs of the People’s Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., https://www.fmprc.gov.cn/eng/wjb_663304/zjg_663340/fzs_663828/xwlb_663830/202301/t20230111_11005837.html#:~:text=He%20noted%20that%20the%20%22Outlook,and%20achieve%20prosperity%20and%20stability.

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, „The Global Security Initiative Concept Paper“, Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., https://www.mfa.gov.cn/eng/wjbxw/202302/t20230221_11028348.html.

Miskimmon, Alister, Ben O'Loughlin ir Laura Roselle, „Strategic Narrative: A New Means to Understand Soft Power“, *Media, War & Conflict* 7, No. 1 (2014): 70-84.

Miskimmon, Alister, Ben O'Loughlin ir Laura Roselle, „Strategic Narratives: A Response“, *Critical Studies on Security* 3, No. 3 (2015): 341-344.

Miskimmon, Alister, Ben O'Loughlin ir Laura Roselle, *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order* (New York and Oxon: Routledge, 2013).

Miskimmon, Alister, Ben O'Loughlin ir Laura Roselle, sud., *Forging the World: Strategic Narratives and International Relations* (Ann Arbor: University of Michigan Press, 2017).

Mitra, Devirupa, „Behind China's Efforts to Broker the Iran-Saudi Arabia Peace Agreement“, *The Wire*, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://thewire.in/world/china-iran-saudi-arabia-peace-wu-bingbing>.

Moosa, Imad A., „The Thucydides Trap as an Alternative Explanation for the US-China Trade War“, *Global Journal of Emerging Market Economies* 12, No 1. (2020): 42-55.

Morgenthau, Hans J., *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* (New York: Alfred A. Knopf, 1948).

Nantulya, Paul, „China's Diplomacy in the Horn – Conflict Mediation as Power Politics“, Africa Center for Strategic Studies, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://africacenter.org/spotlight/china-diplomacy-horn-conflict-mediation-power-politics/>.

Narang, Hema, „Infrastructure Diplomacy the Key to China's Influence in Africa“, East Asia Forum, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://eastasiaforum.org/2024/02/07/infrastructure-diplomacy-the-key-to-chinas-influence-in-africa/>.

Ngcamu, Bethuel Sibongiseni, „Climate Change Effects on Vulnerable Populations in the Global South: A Systematic Review“, *Natural Hazards* 118 (2023): 977-991.

Nye, Joseph S. ir Robert Keohane, *Power and Interdependence: World Politics in Transition* (Boston: Little, Brown, 1977).

Osman, Ruby, „Bye Bye BRI? Why 3 New Initiatives Will Shape the Next 10 Years of China's Global Outreach“, *TIME*, žiūrėta 2024 m. kovo 15 d., <https://time.com/6319264/china-belt-and-road-ten-years/>.

Panda, Jagannath Prasad, „China's Position on International Terrorism: A Survey of Government Releases and Papers“, *China Report* 42, No. 2 (2006): 199-207.

Paulauskas, Kęstutis, „Saugumo studijų būklė ir raidos tendencijos“, *Lietuvos metinė strateginė apžvalga* 5, 2007: 193-215.

Purbrick, Martin, „Maintaining a Unitary State: Counter-terrorism, Separatism, Extremism in Xinjiang and China“, *Asian Affairs* 48, No. 2 (2017): 236-256.

Qadri, Syed Nasser, „Framing Terrorism and Migration in the USA: The Role of the Media in Securitization Processes“ (Daktaro disertacija, Glazgo universitetas, 2020).

Qin, Bei, David Strömberg ir Yanhui Wu, „Media Bias in China“, *The American Economic Review* 108, No. 9 (2018): 2442-2476.

- Raine, Sarah, „The Narrative Turn: Interdisciplinary Methods and Perspectives“, *Student Anthropologist* 3, No. 3 (2013): 3-92.
- Ramachandran, Veena, „Secularism with Chinese Characteristics: Xi Jinping’s Sinicization of Islam in Xinjiang“, *Tamkang Journal of International Affairs* 26, No. 3 (2023): 1-71.
- Reeves, Jeffrey, „Ideas and Influence: Scholarship as a Harbinger of Counterterrorism Institutions, Policies, and Laws in the People’s Republic of China“, *Terrorism and Political Violence* 28, No. 5 (2014): 827-847.
- Rindova, Violina P. ir Luis L.Martins, „Futurescapes: Imagination and Temporal Reorganization in the Design of Strategic Narratives“, *Strategic Organization* 20, No. 1 (2022): 200-224.
- Rodríguez-Merino, Pablo A., „Old „Counter-Revolution“, New „Terrorism“: Historicizing the Framing of Violence in Xinjiang by the Chinese State“, *Central Asian Survey* 38, No. 1 (2019): 27-45.
- Romaniuk, Scott N. ir Stewart Webb, „Extraordinary Measures: Drone Warfare, Securitization, and the „War on Terror““, *Slovak Journal of Political Sciences* 15, No. 3 (2015): 222-247.
- Roselle, Laura, „Strategic Narratives and Alliances: The Cases of Intervention in Libya (2011) and Economic Sanctions against Russia (2014)“, *Politics and Governance* 5, No. 3 (2017): 99-110.
- Ruggie, John Gerald, „What Makes the World hang Together? Neo-Utilitarianism and the Social Constructivist Challenge“, *International Organization* 52, No. 4 (1998): 855-885.
- Saltskog, Mollie ir Colin P. Clarke, „The Little-Known Security Gaps in China’s Belt and Road Initiative“, RAND, žiūrėta 2024 m. kovo 13 d., <https://www.rand.org/pubs/commentary/2019/02/the-little-known-security-gaps-in-chinas-belt-and-road.html>.
- Shin, Kawashima, „How China Defines the „Global South“: Beijing Tries to Make the Term Its Own“, *The Diplomat*, žiūrėta 2024 m. gegužės 6 d., <https://thediplomat.com/2024/01/how-china-defines-the-global-south/>.
- Simigh, Fruzsina, „Counter-Terrorism Strategy with Chinese Characteristics“, *Honvédségi Szemle – Hungarian Defence Review* 145, No. 2 (2017): 48-64.
- Smith Finley, Joanne, „Securitization, Insecurity and Conflict in Contemporary Xinjiang: Has PRC Counter-Terrorism Evolved into State Terror?“, *Central Asian Survey* 38, No. 1 (2019): 1-26.
- Sprick, Daniel, „„Killing Rats in the Street“ for the Paramount Human Right of Security: The Law and Policy of China’s People’s War on Terror,“ kn. *Human Dignity and Human Security in Times of Terrorism*, sud. Christophe Paulussen ir Martin Scheinin (The Hague: T.M.C. Asser Press, 2020), 181-205.
- Sprick, Daniel, „China’s Constitution and the People’s War on Terror“, *Verfassungsblog on Matters Constitutional*, žiūrėta 2024 m. balandžio 4 d., <https://verfassungsblog.de/chinas-constitution-and-the-peoples-war-on-terror/>.
- Strange, Austin, „Symbols of State: Explaining Prestige Projects in the Global South“, *International Studies Quarterly* 68, No. 2 (2024): 1-15.
- Sun, Wei, „A Textual Analysis of Chinese Netizens’ Reactions to Counter-Terrorism Reports on *The People’s Daily* from 2010 to 2017,“ kn. *Media in the Global Context: Applications and Interventions*, sud. Emmanuel K. Ngwainmbi (Cham: Palgrave Macmillan, 2019): 163-187.
- Sutter, Karen, „China’s „One Belt, One Road“ Initiative: Economic Issues“, Congressional Research Service, žiūrėta 2024 m. balandžio 25 d., <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11735>.

Taniecz Miller, Daniel, „The Shanghai Cooperation Organization and the People’s Republic of China: Security Function Growth is Occuring Along Anti-Terrorism Lines“ (Magistro darbas, Vašingtono universitetas, 2014).

The New Arab, „Arab-China Conference in Saudi Arabia Sees \$10BN Agreements Signed on First Day“, The New Arab, žiūrėta 2024 m. kovo 12 d., <https://www.newarab.com/news/arab-china-conference-riyadh-sees-10bn-deals-signed>.

The Shanghai Cooperation Organization, „New SCO dialogue partners“, The Shanghai Cooperation Organization, žiūrėta 2024 m. kovo 12 d., <https://eng.sectsc.org/20230505/-New-SCO-dialogue-partners-942021.html>.

The State Council Information Office of the People’s Republic of China, „China’s Legal Framework and Measures for Counterterrorism“, The State Council Information Office of the People’s Republic of China, 2024, http://www.scio.gov.cn/zfbps/zfbps_2279/202401/t20240123_829679.html (žiūrėta 2024 m. kovo 6 d.).

The State Council Information Office of the People’s Republic of China, „A Global Community of Shared Future: China’s Proposals and Actions“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 26 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-09/26/content_116710660.htm.

The State Council Information Office of the People’s Republic of China, „China’s National Defense in the New Era“, SCIO, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., http://english.scio.gov.cn/2019-07/24/content_75026800.htm.

The State Council Information Office of the People’s Republic of China, „Full Text of President Xi’s Speech at Opening of Belt and Road Forum“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 29 d., http://english.scio.gov.cn/beltandroad/2017-05/14/content_76345517.htm.

The State Council Information Office of the People’s Republic of China, „The Belt and Road Initiative: A Key Pillar of the Global Community of Shared Future“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 25 d., http://english.scio.gov.cn/whitepapers/2023-10/10/content_116735061.htm.

The State Council Information Office of the People’s Republic of China, „The Fight Against Terrorism and Extremism and Human Rights Protection in Xinjiang“, SCIO, žiūrėta 2024 m. balandžio 26 d., http://english.scio.gov.cn/2019-03/19/content_74585093.htm.

The State Council Information Office of the People’s Republic of China, „The Right to Development: China’s Philosophy, Practice and Contribution (Full Text)“, SCIO, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., http://www.scio.gov.cn/zfbps/ndhf/2016n/202207/t20220704_130515.html.

Tobin, David, „Visualising Insecurity: the Globalisation of China’s Racist „Counter-Terror“ Education“, *Comparative Education* 60, No. 1 (2024): 195-215.

Topal, Reyhan, „An Empirical Assessment of China’s Counterterrorism Efforts and Securitization of Turkic Muslims“, *Studies in Conflict & Terrorism* 46, No. 9 (2023): 1745-1765.

Trédaniel, Marie ir Lee, Pak K., „Explaining the Chinese Framing of the „Terrorist“ Violence in Xinjiang: Insights from Securitization Theory“, *Nationalities Papers* 46, No. 1 (2018): 177-195.

Try, Thy, „China’s Vision for Global Security: Implications for Southeast Asia“, United States Institute of Peace, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://www.usip.org/publications/2024/04/chinas-vision-global-security-implications-southeast-asia>.

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, „OHCHR Assessment of Human Rights Concerns in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region, People’s Republic of China“, OHCHR, žiūrėta 2024 m. kovo 7 d., <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/2022-08-31/22-08-31-final-assesment.pdf>.

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner, „Permanent Mission of the People’s Republic of China to the United Nations Office at Geneva and Other International Organizations in Switzerland“, OHCHR, žiūrėta 2024 m. kovo 7 d., https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/2022-08-31/ANNEX_A.pdf.

United Nations Peace and Development Trust Fund, „Implementing the 2030 Agenda by Enhancing Complementarities and Synergies between the Agenda and the Belt and Road Initiative: A Comprehensive Strategic Framework Project Proposal Addressing Emerging Priority Areas and Needs in Developing Countries, Including Those Participating in the Belt and Road Initiative“, UN, žiūrėta 2024 m. gegužės 2 d., <https://www.un.org/en/unpdf/sdg-2019-02>.

United Nations, „Our Common Agenda“, United Nations, žiūrėta 2024 m. gegužės 3 d., <https://www.un.org/en/common-agenda>.

Van Noort, Carolijn ir Thomas Colley, „How do Strategic Narratives Shape Policy Adoption? Responses to China’s Belt and Road Initiative“, *Review of International Studies* 47, No. 1 (2021): 39-63.

Van Noort, Carolijn, „Strategic Narratives of the Past: An Analysis of China’s New Silk Road Communication“, *Global Society* 34, No. 2 (2019): 186-205.

Van Noort, Carolijn, „Strategic Narratives, Visuality and Infrastructure in the Digital Age: The Case of China’s Maritime Silk Road Initiative“, *Cambridge Review of International Affairs* 33, No. 5 (2020): 734-751.

Ventsel, Andreas, Sten Hansson, Mari-Liis Madisson ir Vladimir Sazonov, „Discourse of Fear in Strategic Narratives: The Case of Russia’s Zapad War Games“, *Media, War & Conflict* 14, No. 1 (2021): 21-39.

Vuori, Juha A., *Chinese Macrosecuritization: China’s Alignment in Global Security Discourses* (Oxon and New York: Routledge, 2024).

Wæver, Ole, „Securitization and Desecuritization,“ kn. *On Security*, sud. Ronnie D. Lipschutz (New York: Columbia University Press, 1995), 46-86.

Waller, Digby, „Estimating Non-Transparent Military Expenditures: The Case of China (PRC)“, *Defence and Peace Economics* 8, No. 2 (1997): 225-241.

Walt, Stephen M., „International Relations: One World, Many Theories“, *Foreign Policy. Special Edition: Frontiers of Knowledge* 110 (1998): 29-32+34-46.

Wang et al., „Build the Belt and Road into „a Road of Social Security and People’s Happiness““, kn. *Handbook of Chinese Management*, sud. Check-Teck Foo (Singapore: Springer Nature Singapore, 2023), 457-469.

Wang, Huiyao, „How China Can Multilateralise the BRI“, East Asia Forum, žiūrėta 2024 m. gegužės 9 d., <https://eastasiaforum.org/2023/03/11/how-china-can-multilateralise-the-bri/#:~:text=The%20BRI%20is%20largely%20built,%2C%20though%2C%20are%20relatively%20weak>.

Wang, Yong, „China’s New Concept of Global Governance and Action Plan for International Cooperation“, Centre for International Governance Innovation, žiūrėta 2024 m. balandžio 5 d., <https://www.cigionline.org/static/documents/documents/no.233.pdf>.

Watson, Adam, *The Evolution of International Society: A Comparative Historical Analysis* (London and New York: Routledge, 1992).

Wei, Hanna H., „Ethno-Religious Diversity and Sinicization,“ kn. *Sociocultural Otherness and Minority Justice: A Study on China*, sud. Wei, Hanna H. (Singapore: Springer, 2022), 143-185.

Wendt, Alexander, „Anarchy Is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics“, *International Organization* 46, No. 2 (1992): 391-425.

- Wickasa, Arif ir Chairui Aftah, „Securing the World Locally: Unveiling China’s Counterterrorism Policy“, *BHUVANA: Journal of Global Studies* 1, No. 2 (2023): 241-260.
- Williams, Michael C., „Words, Images, Enemies: Securitization and International Politics“, *International Studies Quarterly* 47, No. 4 (2003): 511-531.
- Wuthnow, Joel, „Securing China’s Belt and Road Initiative: Dimensions and Implications“, USCC, žiūrėta 2024 m. gegužės 1 d., https://www.uscc.gov/sites/default/files/Wuthnow_USCC%20Testimony_20180123.pdf.
- Wuthnow, Joel, *Chinese Perspectives on the Belt and Road Initiative: Strategic Rationales, Risks, and Implications* (Washington, DC: National Defense University Press, 2017).
- Xinhua, „„Belt and Road“ Incorporated into CPC Constitution“, Xinhua, žiūrėta 2024 m. balandžio 25 d., http://www.xinhuanet.com/english/2017-10/24/c_136702025.htm.
- Xinhua, „China-Proposed Outlook on Peace, Development in Horn of Africa Highly Appreciated“, Xinhua, žiūrėta 2024 m. gegužės 8 d., <https://english.news.cn/20220713/4c2d5d14d4e743e593fc8051edb277fd/c.html>.
- Yang, Xiangfeng, „Why Can’t the Drama Stop? US-China Rivalry and Security Triangulation on the Korean Peninsula“, *Contemporary Politics* 29, No. 5 (2023): 640-658.
- Yang, Yi Edward, „China’s Strategic Narratives in Global Governance Reform under Xi Jinping“, *Journal of Contemporary China* 30, No. 128 (2021): 299-313.
- Yang, Yi Edward, Jonathan W. Keller ir Joseph Molnar, „An Operational Code Analysis of China’s National Defense White Papers: 1998-2015“, *Journal of Chinese Political Science* 23, No. 4 (2017): 585-602.
- Yuan, Jing-Dong, „China’s Role in Establishing and Building the Shanghai Cooperation Organization (SCO)“, *Journal of Contemporary China* 19, No. 67 (2010): 855-869.
- Zhang, Bozhen, „An Analysis of China’s Muslim-Related Policies from the Perspectives of Ethnic Heterogeneity, Sinicization and „Anxiety Management““, *Islamophobia Studies Journal* 7, No. 1 (2022): 45-55.
- Zhang, Chi, „„Illegal Religious Activities“ and Counter-Terrorism in China“, *Politics and Religion* 14, No. 2 (2021): 269-293.
- Zhang, Jian, „China’s Defense White Papers: A Critical Appraisal“, *Journal of Contemporary China* 21, No. 77 (2012): 881-898.
- Zhang, Junhua, „What is the Future of China’s Belt and Road Initiative?“, GIS, žiūrėta 2024 m. kovo 15 d., <https://www.gisreportsonline.com/r/what-is-the-future-of-chinas-belt-and-road-initiative/>.
- Zhang, Yunhan ir Jan Orbie, „Strategic Narratives in China’s Climate Policy: Analysing Three Phases in China’s Discourse Coalition“, *The Pacific Review* 34, No. 1 (2021): 1-28.
- Zhao, Xiaochun, „In Pursuit of a Community of Shared Future: China’s Global Activism in Perspective“, *China Quarterly of International Strategic Studies* 4, No.1 (2018): 23-37. 23-24.
- Zhao, Yun, „China’s Reform and Opening-Up and Its Move to International Institutions“, kn. *The Cambridge Handbook of China and International Law*, sud. Ignacio de la Rasilla ir Congyan Cai (Cambridge: Cambridge University Press 2024), 15-30.
- Zhukova, Ekatherina, Malena Rosén Sundström, „Feminist Foreign Policies (FFPs) as Strategic Narratives: Norm Translation in Sweden, Canada, France, and Mexico“, *Review of International Studies* 48, No. 1 (2022): 195-216.

SUMMARY

When it comes to countering terrorism, there have been several situations rather questioning China's reputation: allegations of possible human rights violations have been levelled at its internal policies towards the Uighur Muslim ethnic minority, as well as extradition, extrajudicial execution and other actions towards peaceful pro-independence minorities within the framework of the Shanghai Cooperation Organization (SCO). Although historically the starting point of China's fight against terrorism has been the 'global war on terror' campaign launched by the United States, the above situations demonstrate the emergence of the new notion on China's side. It is true that China has not yet proposed a specific or grandiose plan for the global fight against terrorism, but the discourse on it can nevertheless be found in its proposed international initiatives.

This paper seeks to analyze that discourse in two initiatives of different purpose, both proposed by Xi Jinping himself: the economic cooperation-oriented Belt and Road Initiative and the recent Global Security Initiative, and, to complement the discourse, the little-studied White Papers, which express the state's official position on a range of issues to foreign audiences. The discourse analysis is carried out through a qualitative approach by collecting empirical data from the publicly available official website of the Chinese Ministry of Foreign Affairs, the official website of the State Council Information Office and the Belt and Road Portal.

Three theoretical approaches are used to conduct the interpretivist research: the theory of securitization, which provides an understanding of how specific problems are socially constructed as threats to security, with an emphasis on speech acts; the theory of macro-securitization, which goes beyond the traditional state level and focuses on the systemic level, thus emphasizing the importance of structural factors such as the power of the state, the geopolitical dynamics, the economic system, the cultural norms etc., as important to the practice and the discourse of security. Therefore, macro-challenges usually require a collective response at the global level. Finally, as all this implies that security is a subjective concept, the study also draws on strategic narratives to understand how it is constructed. These allow us to see how China securitizes global terrorism and what messages it strategically uses to do so.

The study reveals that, however, even though it has moved away from the paradigm of the 'global war on terror', the Chinese discourse remains highly abstract, with a poorly developed notion of what constitutes countering terrorism. Instead, it contains more strategic talk about giving aid to developing countries, in order to sway them to China's side and build its image as a responsible leader. At the same time, while the 'global' turn in China's foreign policy is indeed evident, the principle of 'non-interference' in countering terrorism paradoxically remains. In the end, it could be said that by securitizing global terrorism China is in fact seeking to promote the idea of a multi-polar system, according to which there can be no single dominant power in the international arena.